
*Klara BURŠIĆ-MATIJAŠIĆ, Robert MATIJAŠIĆ,
Davor BULIĆ, Maja GRGURIĆ*

GRADINA RAŠPOR THE RAŠPOR HILLFORT

dr. sc. Klara Buršić-Matijašić
Filozofski fakultet
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, Hrvatska
kbursic@unipu.hr

Klara Buršić-Matijašić PhD
Faculty of Humanities
Juraj Dobrila University of Pula, Pula, Croatia
kbursic@unipu.hr

dr. sc. Robert Matijašić
Filozofski fakultet
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, Hrvatska
robert.matijasic@unipu.hr

Robert Matijašić PhD
Faculty of Humanities
Juraj Dobrila University of Pula, Pula, Croatia
robert.matijasic@unipu.hr

dr. sc. Davor Bulić
Filozofski fakultet
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, Hrvatska
dbulic@unipu.hr

Davor Bulić PhD
Faculty of Humanities
Juraj Dobrila University of Pula, Pula, Croatia
dbulic@unipu.hr

Maja Grgurić
Odjel za arheologiju
Sveučilište u Zadru, Zadar, Hrvatska
mrguric1@unizd.hr

Maja Grgurić
Department of Archaeology
University of Zadar, Zadar, Croatia
mrguric1@unizd.hr

UDK 902.2:623.1>“653/654“
Izvorni znanstveni članak
Primljeno: 27. 5. 2021.
Odobreno: 30. 6. 2021.

UDC 902.2:623.1>“653/654“
Original scientific paper
Received: May 27, 2021
Approved: June 30, 2021

Na Gradini Rašpor tijekom veljače i ožujka 2021. godine provedeno je manje arheološko istraživanje, financirano u sklopu međunarodnog projekta Europskog fonda za regionalni razvoj. U dvije sonde 5 x 5 metara, smještene na terasi na istočnoj strani brda, nisu pronađeni dijelovi arhitekture. Sav pokretni arheološki materijal (građevinska keramika, gruba kućanska keramika, luksuzna keramika, metal, staklo) urušili su se s položaja kaštela, a potvrđuju život na Gradini tijekom srednjeg i novog vijeka.

Small-scale archaeological investigative work was performed at the Gradina Rašpor site in February and March of 2021. Excavation work was financed through an international project under the European Regional Development Fund. No architectural features were identified in a pair of five-by-five-metre trenches excavated on a terrace to the east side of the hill. All of the recovered archaeological material (artefacts including ceramic building material, coarse cooking ware, luxury ceramic ware, metal and glass) came to their found positions in the course of collapse of the castle, confirming human occupation on the hill through the medieval and post-medieval periods.

KLJUČNE RIJEČI: *Gradina Rašpor; Ćićarija; arheološka iskopavanja; srednji i novi vijek*

KEY WORDS: *Rašpor hillfort; Ćićarija; archaeological excavation; medieval and post-medieval periods*

UVOD

U sklopu projekta *KAŠTELIR - Prapovijesne gradine i etnobotanika za održivi turizam i ruralni razvoj - od Krasa (preko Brkina, Čičarije i Istre) do Kvarnera*, koji je sufinanciran iz Programa suradnje Interreg V-A Slovenija - Hrvatska za razdoblje 2014.-2020. Europskog fonda za regionalni razvoj, od 25. veljače do 11. ožujka 2021., a sukladno Rješenju Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Puli, provedeno je arheološko istraživanje na lokalitetu Gradina Rašpor (k. č. 3226/3 k. o. Trstenik). S obzirom da se lokalitet nalazi na „putu gradina/kaštelira“, od slovenskog Krasa preko Čičarije do Kvarnera, u sklopu projekta odlučeno je da se provedu manja arheološka sondiranja ne bi li se dobio uvid u kontinuitet naseljavanja te saznanja kojima bi se planirali daljnji koraci u ovom istraživanju, kojemu je cilj i revitalizacija krajnjeg sjevera Istre. Gradina Rašpor, gdje danas dominiraju ostaci srednjovjekovnog kaštela, predstavljala je jedan od 450 ključnih lokaliteta na karti gradina Istre (Buršič-Matijašič 2007; Marchesetti 1903).

Postojanje ostataka prapovijesnog naselja - gradine, pretpostavljalo se na temelju topografskog naziva, konfiguracije terena, kontinuiteta života te položaja na važnom strateškom putu koji povezuje sjevernu Istru s kontinentalnim zaleđem.

INTRODUCTION

Archaeological investigation at the Gradina Rašpor site (cadastral plot 3226/3 of the cadastral municipality of Trstenik) was performed from 25 February to 11 March of 2021 pursuant to a decision of the Conservation Department in Pula of the Ministry of Culture and Media's Directorate for the Protection of Cultural Heritage. The archaeological investigative work was performed in the frame of the *Kaštelir / Prehistoric Hillforts and Ethnobotany for Sustainable Tourism and Rural Development - from the Karst (via Brkini, Čičarija, and Istria) to Kvarner* project, co-funded under the Interreg V-A Slovenia-Croatia collaboration programme for the 2014 to 2020 period through the European Regional Development Fund. As this archaeological site is located on the "hillfort/castle route" that is a part of the project and that runs from the Slovenian Kras to the Čičarija and Kvarner regions in Croatia, it was decided that small-scale archaeological trenching be performed in order to gain insight into the continuity of human occupation and other data that will facilitate the planning of further investigative steps aimed at revitalising the northern end of Istria County. The Rašpor site, now dominated by the ruins of a medieval castle, is one of 450 key sites on the map of hillforts in Istria (Buršič-Matijašič 2007; Marchesetti 1903).

Sl. 1 Dio karte Carla Marchesettija s oznakama gradina na Čičariji.

Fig. 1 A detail of Carlo Marchesetti's map indicating the hillforts on the Čičarija highlands.

Gradinama se u arheološkoj literaturi nazivaju prapovijesna naselja (iz brončanog ili željeznog doba, 2. i 1. tisućljeće pr. Kr.) koja su nastala na dominantnim položajima, na uzvisinama, u cilju obrane naselja ili šireg teritorija. Tipičnu gradinu u pravilu čini centralni plato koji je okružen jednom ili više terasa na kojima se odvijao život. Zaštitu su pružali visoki bedemi, sagrađeni u tehnici suhozida. No, gradinama se nazivaju i lokaliteti s ostacima srednjovjekovnih kaštela (Korošec 1972, 443) te je izraz i sinonim za „stari grad“.

Sl. 2 Gradina Rašpor, ostaci suhozidnog bedema koji okružuju terasu na sjevernoj strani brda (fotografija: K. Buršić-Matijašić, 25. 2. 2021.).

Fig. 2 The Rašpor hillfort; the remains of the drystone wall that surrounds the terrace to the north side of the hill (photo by: K. Buršić-Matijašić, 25 Feb. 2021).

Prvo spominjanje Rašpora kao gradine nalazimo u djelu Carla Marchesettija iz 1903. godine: *A nord-ovest vanno notati ancora quelli di Raspo, ove sorgono le rovine del noto castello, già sede de' capitani veneti, quello di Gradischie sopra Praparchie, quello di S. Bartolomeo di Cernecca presso Brest, assai deteriorato, e quello di S. Martino presso Vodizze*, čime je Rašpor nedvojbeno svrstan u popis gradinskih naselja (Marchesetti 1903, 109).

Prapovijesne gradine nastaju na sjecištima prapovijesnih putova gdje se formiraju naselja s trgovačkom funkcijom, radionička ili religijska sjedišta. Tome u prilog govori naziv koji su Rašporu nadjenuli Mlečani – nazvali su ga „ključem čitave Istre“ (*clavis totius Histriae*) (Alberi 1997, 225).

Jedan od razloga zbog kojih se smatralo da se na brdu iznad današnjeg mjesta Rašpor nalaze ostaci slojevite povijesti jest upravo njegov povoljan položaj, kojim dominiraju ruševine feudalnog burga i tvrđave. Kaštel je vjerojatno sagrađen 1000. godine na temeljima ranijih objekata (Klen 1960, 158). Alberto Puschi, ravnatelj

The presence of the remains of a prehistoric settlement (hillfort) was posited on the basis of the toponym, the configuration of the terrain, the continuity of human habitation, and the position—on a critical strategic route linking the north of Istria to the continental hinterland.

In the archaeological literature *gradina* is the term used to describe prehistoric settlements (Bronze and Iron Age, of the 2nd and 1st millennium BCE) that emerged at dominant positions, on an elevated part of the terrain, and served to defend a settlement or a broader territory. A typical hillfort, as a rule, consisted of an inhabited central plateau surrounded by one or more circuits of banks. Protection was provided by tall walls laid in the drystone technique. The term hillfort [*gradina*] is, however, also used to refer to the sites of ruins of medieval castles (Korošec 1972, 443), and as a synonym for “old town”.

The first mention of the Rašpor site in this context is found in the 1903 publication of Carlo Marchesetti in which Rašpor is definitively numbered among the hillfort settlements: “*A nord-ovest vanno notati ancora quelli di Raspo, ove sorgono le rovine del noto castello, già sede de' capitani veneti, quello di Gradischie sopra Praparchie, quello di S. Bartolomeo di Cernecca presso Brest, assai deteriorato, e quello di S. Martino presso Vodizze*” (Marchesetti 1903, 109).

Prehistoric hillforts emerged at the intersections of prehistoric roads where settlements were formed as hubs of commercial, manufacturing or religious activity. This is supported by the epithet attached to Rašpor by the Venetians, who referred to it as the “key to the whole of Istria” (*clavis totius Histriae*) (Alberi 1997, 225).

Sl. 3 Gradina Rašpor (fotografija: Klara Buršić-Matijašić, 18. 11. 2020.).
Fig. 3 The Rašpor hillfort (photo by: Klara Buršić-Matijašić, 18 Nov. 2020).

One of the reasons why it has been posited that the hill rising above the present-day settlement of Rašpor is a site with the remains of a layered history is its favourable

Gradskog muzeja u Trstu (*Musei civici di antichità*, kasnije *Civici Musei di Storia ed Arte di Trieste*, danas *Museo d'Antichità "J. J. Winckelmann"*), koji je vodio istraživanja u Nezakciju, a najviše je vremena posvetio izradi arheološke karte Istre, zapisao je da je na lokalitetu primijetio materijalne ostatke iz rimskog vremena.

Iz Puschijeva rukopisa:

Pingvente - Carso o Ciceria. Raspo. Trstenico.

*Visitai il monte del castello di Raspo, ma non ravvisai tracce di antico castelliere, ne su questo ne sulle altre cime adiacenti. Le rovine del castello medievale si compongono di poche mura, fra le quali si riconosce gli avvanzi di una torre quadrata. Ma nel terriccio nero si trovano cocci e laterizi di epoca romana. Ritengo che appunto in questa età sia stato costruito quel fertilizario quale opera avanzata per tutelare l'Istria dalle incursioni dei Giapidi.*¹

Mišljenja smo da je Puschi na lokalitetu našao veliku količinu oštećene novovjekovne keramike s koje je otpala glazura pa se doimala poput antičke (Buršić-Matijašić 2007a, 22).

U literaturi postoji još jedan navod koji spominje Rašpor kao rimskodobni lokalitet: *Già abitato in epoca protostorica. Raspo divenne un grosso centro romano sul quale dominava una fortezza; l'unico sito della Ciceria nel quale siano stati rinvenuti oggetti e monete romane in notevole quantità.* (Alberi 1997, 225). Nažalost, tekst u Alberijevoj knjizi nije popraćen bilješkama pa nije poznato po čemu je autor to zaključio.

METODOLOGIJA RADOVA

U istraživanju su, osim voditeljice prof. dr. sc. Klare Buršić-Matijašić, sudjelovali i prof. dr. sc. Robert Matijašić i dr. sc. Davor Bulić. Pomoćnu radnu snagu činila su četiri djelatnika tvrtke Kapitel. U obradi dijela materijala (zooarheologija) uključena je Maja Grgurić, dipl. arheologinja.

Na temelju LiDAR snimanja i ortofotografije prišlo se analizi terena, ne bi li se odredila trasa starog puta kojim se dolazilo u kaštel.

¹ Puschijevi rukopisi nalaze se u Državnom arhivu u Rijeci, a čine dio fonda *Società Istriana di Archeologia e Storia Patria*, odnosno rukopisne građe koju su istarski povjesničari slali za objavljivanje u časopisu društva (*Atti e memorie*). Fond je Arhiv preuzeo 1948. zajedno s arhivskim gradivom Muzeja u Puli. Puschijeva građa na naslovnici ima napomenu Camilla de Franceschija koji je zapisao da su to rukopisi o istraživanjima i bilješkama o Istri koji su dijelom neobjavljeni, a dar su udove Eugenije Puschi Društvu (Buršić-Matijašić 2007a, 19). Prvi Puschijevi zapisi datirani su u 1894. godinu, a rad na arheološkoj karti Istre započeo je Pietro Kandler 1842.

position, dominated by the ruins of a feudal burg and fort. The castle was likely built in the year 1000 atop the foundations of earlier structures (Klen 1960, 158). Alberto Puschi, director of the Municipal Museum in Trieste (the *Musei civici di antichità*, later renamed the *Civici Musei di Storia ed Arte di Trieste*, and now the *Museo d'Antichità "J. J. Winckelmann"*), who led the archaeological investigation of the Nesactium site, dedicated the most time to producing an archaeological map of Istria. He noted his observation of Roman period material remains at the site. From Puschi's manuscript:

Pingvente - Carso o Ciceria. Raspo. Trstenico.

*Visitai il monte del castello di Raspo, ma non ravvisai tracce di antico castelliere, ne su questo ne sulle altre cime adiacenti. Le rovine del castello medievale si compongono di poche mura, fra le quali si riconosce gli avvanzi di una torre quadrata. Ma nel terriccio nero si trovano cocci e laterizi di epoca romana. Ritengo che appunto in questa età sia stato costruito quel fertilizario quale opera avanzata per tutelare l'Istria dalle incursioni dei Giapidi.*¹

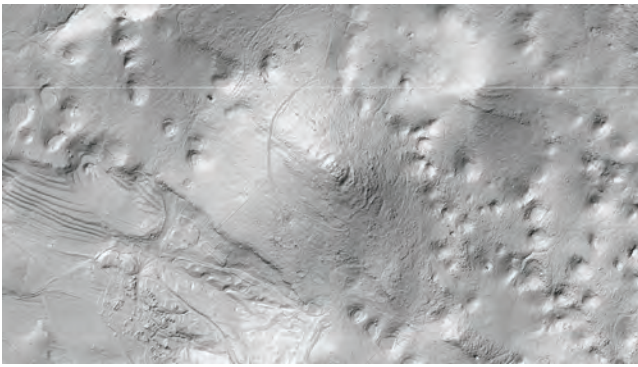
We are of the opinion that what Puschi had actually found at the site was a large quantity of damaged post-medieval ceramic material from which the glaze had peeled off, leading to his false impression of antique period material (Buršić-Matijašić 2007a, 22).

There is another place in the literature that mentions Rašpor as a Roman period site: *“Già abitato in epoca protostorica. Raspo divenne un grosso centro romano sul quale dominava una fortezza; l'unico sito della Ciceria nel quale siano stati rinvenuti oggetti e monete romane in notevole quantità”* (Alberi 1997, 225). This text in Alberi's book is not, unfortunately, accompanied by notes, and we do not know on what grounds the author came to his conclusion.

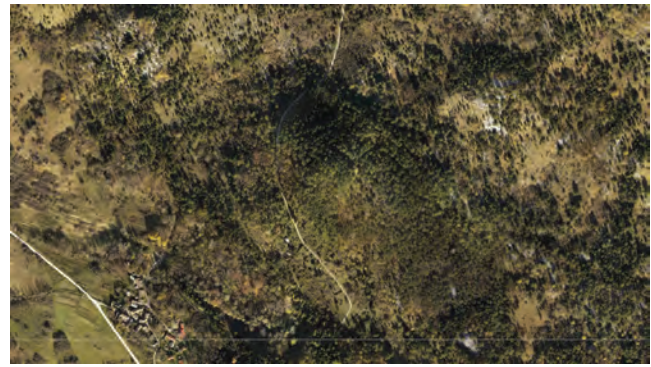
THE METHODOLOGY

The archaeological investigative team consisted of field director professor Klara Buršić-Matijašić PhD, professor Robert Matijašić PhD and Davor Bulić PhD. The manual labour force providing assistance was comprised of four

¹ Puschi's manuscripts are held at the State Archive in Rijeka as part of the *Società Istriana di Archeologia e Storia Patria* holdings, comprised of manuscripts historians working in Istria had submitted for publication in the society's journal *Atti e memorie*. These holdings were taken up by the State Archive in 1948 along with the archival material of the Museum in Pula. Puschi's material has a note by Camillo de Franceschi indicating that the manuscripts cover investigations and notes concerning Istria, part of which had not been published, donated to the society by his widow Eugenia Puschi (Buršić-Matijašić 2007a, 19). Puschi's earliest notes are dated to 1894. Work on an archaeological map of Istria was begun in 1842 by Pietro Kandler.

Sl. 4 Gradina Rašpor i okolica, Lidar snimak (Vektra, Váraždin).
Fig. 4 The Rašpor hillfort and its environs, Lidar image (Vektra d.o.o., Váraždin).

Sl. 5 Gradina Rašpor i okolica, ortofotografija (Vektra, Váraždin).
Fig. 5 The Rašpor hillfort and its environs, orthophoto (Vektra d.o.o., Váraždin).

U pripremi za arheološko sondiranje, tijekom prosinca 2020. i siječnja 2021. očišćen je stari put kojim se sa šumske ceste u podnožju brda stiže do ostataka kaštela, a na toj su trasi na nekoliko mjesta zamijećeni površinski nalazi pokretnog arheološkog materijala, ulomaka keramike, metalnih predmeta i ulomaka stakla. Površinski nalazi prikupljeni su i oko ruševina kaštela.

Sl. 6 Rašpor, prokrčeni put prema kaštelu (fotografija: Klara Buršić-Matijašić, ožujak 2021.).
Fig. 6 Rašpor; path cleared towards the castle (photo by: Klara Buršić-Matijašić, March 2021).

employees of the Kapitel company. Maja Grgurić BA Archaeology was also involved in processing a part of the recovered material (zooarchaeology).

The terrain analysis was based on LiDAR imaging and orthophotography and aimed at identifying the route followed by the old road leading to the castle.

The old path that rises from the forest road at the foot of the hill to the ruins of the castle was cleared in December of 2020 and January of 2021 ahead of the archaeological trenching work. Surface finds were observed on this route including potsherds, metal and glass artefacts. Surface finds were also collected from around the ruins of the castle.

The area to the east of the castle at the top of the hill where we posited the possible find of prehistoric settlement structures, primarily the remains of dwellings, was cleared of vegetation. Archaeological excavation began on 25 February and continued through to 11 March of 2021. As envisaged in the project plan, two 5 by 5 m trenches were investigated at the flat area to the east of the remains of the castle walls, to both sides of a large outcropping of bedrock rising above the surface of the surrounding terrain that had, prior to clearing, been overgrown with dense thickets and a few high pine trees. The trenches were aligned north to south. Imaging of the condition as found was followed by manual excavation. The archaeological stratigraphy was not overly demanding as in both trenches the very uneven and worn bedrock was located no more than 60 to 80 cm below the grassy surface.

Trench I was largely comprised of bedrock. We identified only a single layer (stratigraphic unit) composed of humus with black soil mixed with the roots of plants. The maximum depth of 60 cm was attained in the southwest corner.

Sl. 7 i 8 Nalazište prije iskopavanja; čišćenje terena na terasi istočne strane brda (fotografija: K. Buršić-Matijašić, 25. 2. 2021.).

Figs. 7 and 8 The site pre-excavation; clearing the terrain on the terrace to the east side of the hill (photo by: K. Buršić-Matijašić, 25 Feb. 2021).

Na vrhu brežuljka od niskog je raslinja očišćen prostor istočno od kaštela, gdje smo očekivali moguće nalaze prapovijesnih struktura naselja, u prvom redu ostatke kuća. Arheološko iskopavanje započelo je 25. veljače i trajalo je do 11. ožujka 2021. Sukladno planu projekta, istražene su dvije sonde 5 x 5 metara, na zaravnjenom dijelu istočno od ostataka zidova kaštela, s obje strane veće gromade matične stijene koja je stršala iznad površine okolnog terena, koji je prije čišćenja bio obrastao travom i gustim šipražjem, s nekoliko većih borova. Sonde su postavljene u smjeru sjever-jug. Nakon snimanja početnog stanja krenulo se s ručnim kopanjem. Arheološka stratigrafija nije bila jako zahtjevna, jer je u obje sonde matična stijena, vrlo neravna i nepravilna, trošne površine, bila najviše 60–80 cm ispod razine trave.

Sl. 10 Sonda I na kraju istraživanja (fotografija: K. Buršić-Matijašić, 5. 3. 2021.).

Fig. 10 Trench I at the completion of investigative work (photo by: K. Buršić-Matijašić, 5 Mar. 2021).

Sl. 9 Geodetska podloga brda s ucrtanim arheološkim sondama i suhozidnim konstrukcijama (izradio D. Bulić).

Fig. 9 Geodetic documentation of the hill with indicated archaeological trenches and drystone wall structures (by: D. Bulić).

Sl. 11 Sonda I, južni profil s najvećom dubinom (fotografija: K. Buršić-Matijašić, 5. 3. 2021.).

Fig. 11 Trench I; south profile with greatest achieved depth (photo by: K. Buršić-Matijašić, 5 Mar. 2021).

Sl. 12 Sonda II na kraju istraživanja (fotografija: K. Buršić-Matijašić, 11. 3. 2021.).

Fig. 12 Trench II at the completion of investigative work (photo by: K. Buršić-Matijašić, 11 Mar. 2021).

Sonda I većim je dijelom predstavljala matičnu stijenu. Izdvojen je samo jedan sloj (stratigrafska jedinica), onaj humusni s crnom zemljom pomiješanom s korijenjem biljaka. Maksimalnu dubinu dosegli smo u jugozapadnom uglu, od 60 cm.

Po završetku iskopa u sondi I, na udaljenosti od 5 m u pravcu sjevera postavljena je sonda II. U njoj su izdvojena četiri sloja: Sj 1 - humus, Sj 2 - smeđa masnija zemlja u sjeverozapadnom uglu, Sj 3 - urušeno kamenje vanjskog perimetralnog zida kaštela, Sj 4 - humusna crna zemlja s nešto više sitnog kamenja. Uz istočni rub sonde bila je nešto veća dubina, od 76 cm, a zemlja tamnija i vlažnija zbog nagiba terena. Površinski je velikim dijelom očišćen i prostor suhozida koji omeđuje terasu, kao i urušeni kameni nasip između litica matične stijene.

INTERPRETACIJA

Lokalitet Gradina, na 828 m n/v, nalazi se nedaleko naselja Rašpor, na Ćićariji (općina Lanišće), prostoru koji je relativno slabo istražen. Geološki, klimatski, povijesno, ali i kulturološki to je pogranična regija i naselja ovog dijela Istre imala su u prošlosti specifičnu ulogu. „Važnost koju je Rašpor imao za kopneni prijelaz u srednju Istru“ (Klen 1960, 160) i „razmirice oko šuma koje su u ovom kraju, uz stočarstvo, bile najvažniji izvor života“ (Bertoša 1995, 467), odredili su sudbinu Rašpora.

Na širem je prostoru Ćićarije u prapovijesti bilo, barem neko vrijeme, dodirno područje Histra (Matijašić 2006), Liburna i Japoda (Degrassi 1930, 263-299; Olujčić 2007, 109-110), koji su obitavali u pećinama (Komšo 2003) kao i gradinama (Buršić-Matijašić 1984). U starijoj se historiografskoj literaturi oblikovala tvrdnja

Trench II was set out upon completion of excavation work in trench I, five metres to the north of it. Here we identified four strata: SU1: humus; SU2: unctuous brown soil in the northwest corner; SU3: collapsed stone from the outer perimeter wall of the castle; and SU4: humus rich back soil with some pebbles and cobbles. The depth was greater along the eastern edge of the trench, attaining 76 cm, with the soil here darker and moister on account of the grade of the terrain. Most of the surface area of the drystone wall that borders the terrace, and of the collapsed stone bank between the escarpments formed of the bedrock, was also cleared.

INTERPRETATION

The Gradina site lies at 828 m.a.s.l. not far from the current Rašpor settlement on the Ćićarija highlands in the Lanišće municipality, an area that is relatively poorly investigated. In terms of its geology, climate, history and culture this is a border region in which the settlements of this part of Istria had a specific role in the past. “The importance that Rašpor held as a land route to central Istria” (Klen 1960, 160) and the “quarrels around forests, which were, along with animal husbandry, the critical sources of livelihood in this area” (Bertoša 1995, 467) defined the history of Rašpor.

In prehistory, for a time at least, the broader Ćićarija area was a contact zone between the Histri (Matijašić 2006), Liburni and Iapydes (Degrassi 1930, 263-299; Olujčić 2007, 109-110), who dwelt in caves (Komšo 2003) and hillforts (Buršić-Matijašić 1984). In the earlier historiographic literature an idea crystalized that saw Roman military stations present on the high points of the Ćićarija range in the Roman and Late Roman periods, thus deployed to protect the Istrian peninsula from threats emanating from the north. This idea, however, has not found corroboration in investigative work to date, and should thus not inform our hypotheses. It is only from the medieval period that we find confident evidence of castle building (Kalčić 2007, 3), some providing control of the surrounding areas to a number of the local fiefs. The patriarchs of Aquileia and the Pazin Duchy, for example, came into conflict over the issue of dominance in the north of Istria. The post-medieval period saw significant conflict between Venice and Austria (Bradara 2017).

The castle at Rašpor was built at this site on account of the strategic importance of the position. It was rectangular in form, with visible dimensions of 22 by 32 metres, and is mentioned in the sources in 1264 (Kosi 2018, 45) as being in the possession of a Philippus “de Ratspurch”,

da su u antici i kasnoj antici na uzvisinama Ćićarije postojale rimske vojne postaje, koje su na taj način štatile istarski poluotok od opasnosti sa sjevera, no do danas to istraživanjima nije dokazano, tako da se na to ne treba osloniti. Tek se u srednjem vijeku sigurno počinju graditi kašteli (Kalčić 2007, 3), koji su služili i za nadzor pojedinih feudalnih gospoštija nad okolnim prostorom, jer npr. Akvilejska patrijaršija i Pazinska knežija dolaze u sukob zbog prevlasti upravo nad sjevernom Istrom. Tijekom novog vijeka velike su razmirice između Venecije i Austrije (Bradara 2017).

Rašporski kaštel sagrađen je na tome mjestu zbog strateške važnosti položaja. Pravokutnog je oblika, vidljivih dimenzija 22 x 32 m, a izvori ga spominju 1264. godine (Kosi 2018, 45) u posjedu Filipa „von Ratspurcha“, vazala goričkih knezova (Klen 1960, 159). Iz povijesnih izvora saznajemo da je imao i kulu, a cisterna je sagrađena 1420. godine (Bertoša 2005, 7). Utvrda je često mijenjala gospodare; zbog stalne opasnosti, napada i borbi tvrđava je stradavala pa je to uvjetovalo da se utvrda Rašpora često morala obnavljati (Bertoša 2005; Klen 1960, 161). Kaštel je tijekom povijesti bio predmetom dugotrajnih pregovora, dogovora i razmirica. Mletačka Republika 1394. odabrala je Rašpor za sjedište kapetana, vojnog zapovjednika putem kojeg su Mlečani organizirali sigurnost Istre, a predstavljao je najviši vojni i politički autoritet. Kapetanatom je upravljao mletački Senat. Dana 5. rujna 1402. Rašpor je prodan Veneciji za 20 000 dukata, a desetak dana kasnije, 16. rujna, predaji Rašpora prisustvovalo je 80 seoskih župana (Bertoša 2005, 22-31). Nemirna povijest Rašpora nastavila se i u sljedećim stoljećima. Početkom listopada 1509. Rašpor se predao Austrijancima, no nedugo zatim ponovno ga osvajaju Mlečani (Kosi 2018, 153). Bio je to početak kraja. Postoji nekoliko mišljenja o njegovom konačnom padu. Zbog nesigurnosti, godine 1511. sjedište mletačke kapetanije preneseno je u Buzet. Sljedeće godine mletačka se posada vratila u utvrdu, ali nakon poraza Mlečani su odlučili kaštel potpuno razoriti. Mirom u Tridentu Rašpor je pripao Veneciji, no utvrda se više nije obnavljala (Klen 1960, 162). Područje nazvano Rašporskim krasom ostalo je pod mletačkom vlašću sve 1797., kada je mirom u Campoformiju ukinuta Mletačka Republika (Bertoša 2005).

Manje arheološko sondiranje na Gradini Rašpor pokazalo je stvarnu sliku jednog segmenta burne prošlosti sjeverne Istre. Nalazi na istočnoj terasi govore o jednoslojnom srednjovjekovnom nalazištu. U sondama nisu pronađeni graditeljski elementi. Sav prikupljeni materijal našao se na ovom položaju urušavanjem s

a vassal of the counts of Görz (Klen 1960, 159). We learn from the historical sources that it had a tower and that a cistern was built in 1420 (Bertoša 2005, 7). The fortification changed hands often and suffered damage in the course of the frequent assaults and hostilities it faced, such that the Rašpor castle often required repair (Bertoša 2005; Klen 1960, 161). Over its history the castle was the subject of lengthy negotiations, arrangements and quarrels. In 1394 the Republic of Venice selected Rašpor as the seat of its captain, the highest local military and political authority, through whom it consolidated its security in Istria. The captainate was ultimately responsible to the Venetian senate. On 5 September 1402 Rašpor was sold to Venice for 20 thousand ducats. On 16 September of that year eighty village prefects (*župan*) attended the handover ceremony (Bertoša 2005, 22-31). Rašpor's turbulent history continued into the following centuries. In early October of 1509 Rašpor was surrendered to Austria, and soon thereafter recaptured by Venice (Kosi 2018, 153). This was the beginning of the end, however. There are several hypotheses concerning the circumstances of its ultimate fall. The precarity of the situation saw the seat of the Venetian captainate moved to Buzet in 1511. The following year, 1512, saw a Venetian contingent back in the fortress but, following a defeat, the Venetians opted to simply raze the castle. With the peace achieved in Trent Rašpor was awarded to Venice, but the fortress was abandoned to disrepair (Klen 1960, 162). The area referred to as the *Rašpor karst* remained in Venetian hands through to 1797 when the Treaty of Campo Formio ended Venetian independence (Bertoša 2005).

Our small-scale archaeological trenching at the Rašpor site has provided us with genuine insight into one segment of the turbulent past of the north of the Istrian peninsula. The finds recovered on the eastern terrace indicate a single-stratum medieval site. Elements of architecture were not discovered in the trenches. All of the collected material came to this position in the course of collapse from the central area where the remains of the castle stand. Similar material remains were found during the cleaning of the drystone ramparts and the fissure in the bedrock to the north side of the bank. Due to its position (at the edge of a terrace) and structure (drystone wall consisting of large blocks of stone and the exploitation of the vertical rise of the stone escarpment) this space hinted at the presence of a prehistoric passage and access to a settlement.

Completion of the fieldwork was followed by a spatial/quantitative analysis of the material and typological/chronological analysis of the recovered ceramic artefacts.

Sl. 13 Pogled na Sonda II i djelomično Sonda I te bedem terase s pristupnim putem (fotografija: R. Matijašić, 11. 3. 2021.).
Fig. 13 A view of trench II and of part of trench I and the terrace wall with access path (photo by: R. Matijašić, 11 Mar. 2021).

centralnog prostora, gdje se nalaze ostaci kaštela. Slični materijalni ostaci pronađeni su i prilikom čišćenja suhozidnog bedema, kao i u pukotini okomite litice na sjevernoj strani nasipa. Zbog svog položaja (na rubu terase) te strukture (suhozid sačinjen od velikih kamenih blokova i iskorištenost okomitih kamenih litica), ovaj je prostor pokazivao naznake postojanja prapovijesnog prolaza i pristupa u naselja.

Nakon završetka terenskog istraživanja obavljena je prostorno-kvantitativna analiza materijala, kao i tipološko-kronološka analiza keramičkih nalaza.

PROSTORNO-KVANTITAVNA ANALIZA MATERIJALA

SONDA I

U sondi je prikupljeno 11 vrećica keramičkih nalaza, najviše ulomaka građevinske keramike (crjepovi i cigle) te nešto ulomaka kućanske keramike (crna gruba kuhinjska keramika i fina glazirana keramika). U sondi je bilo 29 metalnih predmeta, od toga najviše čavala (23). Također je bilo nešto životinjskih kosti i ljuštura morske školjke (potopna barka – *Anadara diluvii*) (Milišić 1991, 27).

Pojedinačni nalaz ljuštura školjke ne ukazuje na nutritivne vrijednosti i gospodarske resurse pa time i

SPATIAL/QUANTITATIVE ANALYSIS OF THE MATERIAL

TRENCH I

Eleven bags of ceramic material were collected from this trench, for the most part fragments of ceramic building material (roof tiles and bricks), and some sherds of household ceramic ware (coarse black cooking ware and fine glazed pottery). The 29 metal artefacts collected from the trench were dominated by nails (23 pcs.). Also found were a number of animal bones, and the shell of a marine mollusc (*Anadara diluvii*) (Milišić 1991, 27).

Isolated finds of mollusc shells are not indicative of dietary value or value as an economic resource, nor, therefore, of the mobility of the inhabitants. The shell also lacks an ornamental dimension; it has no artificial perforations nor is there any other indication that it was used as a personal ornament. Given that one other shell of this species, with superficial damage, was recovered in the bank of the castle, we can posit that it had been an integral part of the bonding material used in the erection of the castle.

1. Sherds of non-characteristic pottery; ochre-orange (14 pcs. N-3, 15 pcs. N-4, 16 pcs. N-5, 16 pcs. N-6, 9 pcs. N-9, 11 pcs. N-13, 7 pcs. N-14, 11 pcs. N-28).

Sl. 14 a, b Ljuštura morske školjke (Potopna barka - *Anadara diluvii*) (N 8, 40) (fotografija: K. Buršić-Matijašić, 29. 3. 2021.).
Figs. 14 a, b The shell of a marine mollusc (*Anadara diluvii*) (N 8, 40) (photo by: K. Buršić-Matijašić, 29 Mar. 2021).

na pokretljivost stanovništva. Također, školjka nema ukrasnu dimenziju, jer nije probušena i ni na koji drugi način ne uočava se da je bila korištena kao nakit. S obzirom da je još jedna školjka takve vrste, samo neznatno oštećena, pronađena na nasipu kaštela, možemo pretpostaviti da je činila sastavne dijelove vezivnog materijala za gradnju kaštela.

1. Ulomci nekarakteristične keramike okernarančaste boje (14 kom. N-3, 15 kom. N-4, 16 kom. N-5, 16 kom. N-6, 9 kom. N-9, 11 kom. N-13, 7 kom. N-14, 11 kom. N-28).
2. Ulomci jako degradirane keramike okersmeđe boje s ostacima šarene glazure (4 kom. N-3, 3 kom. N-4, 8 kom. N-6, 2 kom. N-11, 4 kom. N-14).
3. Ulomak zdjele od oker keramike s malo zadebljalim okomitim rubom, unutrašnja površina glazirana žutosive boje, s tragovima linearnih ureza i mrljama žutosmeđe i zelene boje (N-14).
4. Ulomci jako degradirane keramike okersmeđe boje sa smeđom glazurom (3 kom. N-4, 4 kom. N-6, 2 kom. N-11, 4 kom. N-14).
5. Ulomci nekarakteristične keramike sivocrne boje porozne fature, debljine stijenke između 2 i 5 mm (8 kom. N-3, 9 kom. N-4, 1 kom. N-11).
6. Ulomci nekarakteristične keramike sivocrne i smeđecrne boje, debljine stijenke između 2 i 6 mm (6 kom. N-6, 1 kom. N-13, 3 kom. N-14).
7. Ulomak okomitog profiliranog ruba lonca od crnosive keramike sa zrcima pijeska (N-3).
8. Ulomak okomitog profiliranog ruba lonca od crnosmeđe keramike sa zrcima pijeska, porozne fature (N-3).
9. Tri ulomka okomitih profiliranih rubova lonaca od crnosive keramike (N-14).
2. Sherds of highly degraded pottery; ochre-brown; residual multicoloured glaze (4 pcs. N-3, 3 pcs. N-4, 8 pcs. N-6, 2 pcs. N-11, 4 pcs. N-14).
3. Sherd of a bowl; ochre with slightly thickened vertical rim; inside glazed yellow-grey; with traces of linear incisions and yellow-brown and green mottling (N-14).
4. Sherds of highly degraded pottery; ochre brown with brown glaze (3 pcs. N-4, 4 pcs. N-6, 2 pcs. N-11, 4 pcs. N-14).
5. Sherds of non-characteristic pottery; grey-black; porous fabric; wall thicknesses ranging from 2 to 5 mm (8 pcs. N-3, 9 pcs. N-4, 1 pc. N-11).
6. Sherds of non-characteristic pottery; grey-black and brown-black; wall thicknesses ranging from 2 to 6 mm (6 pcs. N-6, 1 pc. N-13, 3 pcs. N-14).
7. Sherd of a vertical moulded pot rim; black-grey with temper of sand (N-3).
8. Sherd of a vertical moulded pot rim; black-brown with temper of sand; porous (N-3).
9. Three sherds of vertical moulded pot rims; black-grey (N-14).
10. Two sherds of the flat base and conical lower section of a pot; black; very porous (T. 19, 133.).
11. Sherd of a flat base, flared profile; pot; grey-black; with sand temper (T. 20, 141.).
12. Sherd of a moulded vertical rim and part of the shoulder of a pot; brown-grey (T. 19, 136.).

TRENCH II

Twenty-five bags of ceramic material were collected from this trench, for the most part ceramic building material (CBM) and household pottery, of similar

10. Dva ulomka ravnog dna i koničnog donjeg dijela tijela lonca od crne keramike, izrazito porozne fature (T. 19, 133.).
11. Ulomak ravnog dna, razvrnuto profiliranog, koji pripada loncu od sivocrne keramike s primjesama zrnaca pijeska (T. 20, 141.).
12. Ulomak profiliranog okomitog ruba i dijela ramena lonca od smeđesive keramike (T. 19, 136.).

SONDA II

U sondi je prikupljeno 25 vrećica keramičkog materijala, najviše građevinske i kućanske keramike, koja se po karakteru ne razlikuje od one u sondi 1, samo što je nešto brojnija. U sondi je bilo 28 metalnih predmeta, a i nekoliko ulomaka stakla.

1. Ulomci nekarakteristične keramike okernarančaste boje, najvećim dijelom vjerojatno građevinska keramika (13 kom. N-16, SJ 1; 4 kom. N-17, SJ 17 kom. N-21, SJ 1; 2 kom. N-27, SJ 2; 1 kom. N-42, SJ 4).
 2. Ulomci nekarakteristične keramike okernarančaste boje, sitni ulomci (3 kom. N-25, SJ 1; 9 kom., N-24, SJ 1; 8 kom. N-29, SJ 1; 3 kom. N-34, SJ 1).
 3. Ulomak ravnog profiliranog ruba pećnjaka, od smeđe keramike (N-25, SJ 1).
 4. Ulomak ravnog profiliranog ruba pećnjaka, od smeđesive keramike (N-29, SJ 1: T. 21, 156).
 5. Ulomci jako degradirane keramike okersmeđe boje s ostacima šarene glazure (8 kom. N-17, SJ 1; 2 kom. N-22, SJ 1; 1 kom. N-29, SJ 1; 1 kom. N-42, SJ 4).
 6. Ulomak zdjele od oker keramike s malo zadebljalim okomitim rubom, unutrašnja površina glazirana, žutosive boje, s tragovima linearnih ureza i mrljama žutosmeđe i zelene boje (N-25, SJ 1).
 7. Dva ulomka nezadebljanog ruba zdjele od oker keramike s bijelom glazurom, na unutarnjoj strani plavi zavnuti uzorak (N-37, SJ 4).
 8. Ulomci jako degradirane keramike okersmeđe boje sa smeđom glazurom (5 kom. N-17, SJ 1; 2 kom. N-25, SJ 1; 1 kom. N-29, SJ 1; 8 kom. N-37, SJ 4; 1 kom. N-32, SJ 4).
 9. Ulomak nekarakterističnog dijela tijela zdjele od oker keramike s kompaktnom zelenom glazurom na unutarnjoj površini (N-32, SJ 4).
 10. Ulomak ravnog dna vrča od oker keramike, bez glazure (N-25, SJ 19).
- attributes to the material collected from trench I, only somewhat more numerous. Also recovered were 28 metal artefacts and a few fragments of glass.
1. Sherds of non-characteristic pottery; ochre-orange; most likely CBM (13 pcs. N-16, SU1; 4 pcs. N-17, SU17 pcs. N-21, SU1; 2 pcs. N-27, SU2; 1 pc. N-42, SU4).
 2. Sherds of non-characteristic pottery; ochre-orange; very small fragments (3 pcs. N-25, SU1; 9 pcs., N-24, SU1; 8 pcs. N-29, SU1; 3 pcs. N-34, SU1).
 3. Sherd of the flat profiled edge of a stove tile; brown (N-25, SU1).
 4. Sherd of the flat profiled edge of a stove tile; brown-grey (N-29, SU1: T. 21, 156).
 5. Sherds of highly degraded pottery; ochre-brown; residual multicoloured glaze (8 pcs. N-17, SU1; 2 pcs. N-22, SU1; 1 pc. N-29, SU1; 1 pc. N-42, SU4).
 6. Sherd from a bowl; ochre; slightly thickened vertical rim; inside glazed yellow-grey; traces of linear incisions; yellow-brown and green mottling (N-25, SU1).
 7. Two sherds of bowl rims, no thickening of the rim; ochre; white glaze; blue curling pattern inside (N-37, SU4).
 8. Sherds of highly degraded pottery; ochre-brown; brown glaze (5 pcs. N-17, SU1; 2 pcs. N-25, SU1; 1 pc. N-29, SU1; 8 pcs. N-37, SU4; 1 pc. N-32, SU4).
 9. Sherd of a non-characteristic section of a bowl; ochre; compact green glaze inside (N-32, SU4).
 10. Sherd from the flat base of a jug; ochre; no glaze (N-25, SU19).
 11. Sherds of a vertical moulded pot rim; black with sand temper (2 pcs. N-29, SU1; 2 pcs. N-37, SU4).
 12. Sherd from the flat base and part of the conical body of a pot; black-grey; with sand temper (N-37, SU4).
 13. Sherd from a flat base with moulded rim from a pot; grey-black; ochre-brown inside; with sand temper (N-37, SU4).
 14. Sherds of non-characteristic pottery; grey-black; porous; wall thicknesses ranging from 2 to 5 mm (11 pcs. N-17, SU1; 3 pcs. N-25, SU1; 1 pc. N-29, SU1; 1 pc. N-32, SU4).
 15. Sherds from the flat bases of pots; grey-black and black-grey; porous; with sand temper (3 pcs. N-32, SU4).
 16. Sherds of non-characteristic pottery; grey-black and brown-black; wall thicknesses ranging from 2 to 6 mm

11. Ulomci okomitog profiliranog ruba lonca od crne keramike, s primjesama zrnaca pijeska (2 kom. N-29, SJ 1; 2 kom. N-37, SJ 4).
12. Ulomak ravnog dna i dijela koničnog tijela lonca od crnosive keramike s primjesama pijeska (N-37, SJ 4).
13. Ulomak ravnog dna s profiliranim rubom lonca od sivocrne keramike, na unutarnjoj površini okersmeđe boje, s primjesama pijeska (N-37, SJ 4).
14. Ulomci nekarakteristične keramike sivocrne boje porozne fature, debljine stijenke između 2 i 5 mm (11 kom. N-17, SJ 1; 3 kom. N-25, SJ 1; 1 kom. N-29, SJ 1; 1 kom. N-32, SJ 4).
15. Ulomci ravnih dna lonaca od keramike sivocrne i crnosive boje, porozne fature, s primjesama zrnaca pijeska (3 kom. N-32, SJ 4).
16. Ulomci nekarakteristične keramike sivocrne i smeđecrne boje, debljine stijenke između 2 i 6 mm (2 kom. N-27, SJ 2; 5 kom. N-34, SJ 1; 8 kom. N-37, SJ 4; 6 kom. N-42, SJ 4; 4 kom. N-32, SJ 4).
17. Fragmentirani lonac od sivocrne keramike s primjesama zrnaca pijeska, rub je malo razvrnut i trokutasto zadebljan, tijelo zaobljeno, dno ravno; 29 ulomaka se spaja u veće cjeline koje daju cijeli profil posude, a uz to je još 30 nesuvislih ulomaka (PN-52, SJ 4).
18. Ulomci rubova lonaca od sivocrne porozne keramike (2 kom. N-32, SJ 4).
19. Ulomak crnosive troske (N-38, SJ 4).
20. Ulomak prozirnog žućkastog stakla (N-19, SJ 1).

POVRŠINSKI NALAZI

1. Nekarakteristični ulomci građevinske keramike oker boje (2 kom. N-20, uz istočni bedem kaštela).
 2. Ulomak ruba i dva nekarakteristična ulomka tijela lonca od crnosive keramike porozne fature, s nešto primjesa pijeska (N-20, uz istočni bedem kaštela).
 3. Ulomak tijela posude od okersmeđe keramike sa šarenom glazurom na jednoj površini (N-20, uz istočni bedem kaštela).
 4. Ulomci zdjela od okersmeđe keramike s jako oštećenom glazurom na unutarnjoj strani (bijela s plavim ukrasom), dok je vanjska površina s bijelom glazurom (N-20, uz istočni bedem kaštela; N-10, na pristupnom putu).
 5. Ulomak poluprozirnog stakla (N-20, uz istočni bedem kaštela).
- (2 pcs. N-27, SU2; 5 pcs. N-34, SU1; 8 pcs. N-37, SU4; 6 pcs. N-42, SU4; 4 pcs. N-32, SU4).
 17. Fragmented pot; grey-black; with sand temper; slightly everted rim with triangular thickening; rounded body; base flat; 29 sherds join into large sections providing the entire profile of the vessel, a further 30 sherds that cannot be reassembled (SF-52, SU4).
 18. Pot rim sherds; grey-black; porous (2 pcs. N-32, SU4)
 19. Fragment of black-grey slag (N-38, SU4).
 20. Fragment of transparent yellowish glass (N-19, SU1).

SURFACE FINDS

1. Non-characteristic fragments of ochre CBM (2 pcs. N-20, alongside the eastern rampart of the castle).
2. Rim sherd and two non-characteristic sherds from the body of a pot; black-grey; porous; with moderate sand temper (N-20, alongside the eastern rampart of the castle).
3. Vessel body sherd; ochre-brown; residual multicoloured glaze on one face (N-20, alongside the eastern rampart of the castle).
4. Sherds from a bowl; ochre-brown; with highly deteriorated glaze inside (white with blue decoration); white glaze outside (N-20, alongside the eastern rampart of the castle; N-10, on the access path).
5. Fragment of semi-transparent glass (N-20, alongside the eastern rampart of the castle).
6. Sherds from the base and body of a small bowl; ochre and ochre-grey; white glaze inside; lines etched into the glaze and yellow and green colour applied (6 pcs. N-1; 5 pcs. N-10, on the access path).
7. Sherd from the strap handle of a vessel; ochre; white glaze (N-1, on the access path).
8. Base with ring foot of a small bowl; ochre; with residual yellow glaze inside (N-1, on the access path).
9. Sherds from the body of a vessel; ochre-orange; green glaze, poorly preserved outside (N-1, 2 pcs. N-10, on the access path).
10. Sherd of the rim of a bowl/plate; ochre-yellow; green glaze inside (N-10, on the access path).
11. Sherd of the rim of a pot; ochre-orange (N-1, on the access path).
12. Sherds of the body of a vessel; ochre; with residual brown glaze inside (N-1, N-10, on the access path).
13. Two non-characteristic potsherds; possibly from a vessel and roof tile (N-1, on the access path).

6. Ulomci dna i tijela zdjelica od oker i okersive keramike s bijelom glazurom na unutarnjoj površini, na koju su ugrebane crte i nanescena žuta i zelena boja (6 kom. N-1; 5 kom. N-10, na pristupnom putu).
7. Ulomak trakaste ručke posude od oker keramike s bijelom glazurom (N-1, na pristupnom putu).
8. Prstenasto dno zdjelice od oker keramike s ostacima žute glazure na unutarnjoj površini (N-1, na pristupnom putu).
9. Ulomci tijela posuda od okernarančaste keramike sa zelenom glazurom, koja je na vanjskoj površini slabo sačuvana (N-1, 2 kom. N-10, na pristupnom putu).
10. Ulomak ruba zdjele/tanjura od okeržute keramike sa zelenom glazurom na unutarnjoj površini (N-10, na pristupnom putu).
11. Ulomak ruba lonca od okernarančaste keramike (N-1, na pristupnom putu).
12. Ulomci tijela posuda od oker keramike s ostacima smeđe glazure na unutarnjoj površini (N-1, N-10, na pristupnom putu).
13. Dva nekarakteristična ulomka keramike, od posude i crijepa (?) (N-1, na pristupnom putu).
14. Dva ulomka okomito zadebljanih rubova lonaca od sive i crne keramike sa zrnima pijeska (N-1, na pristupnom putu).
15. Ulomci tijela lonaca od sive i crnosive keramike, jedan ulomak izrazito porozan (N-10, na pristupnom putu).
16. Ulomak keramičke peke, sačuvan dio ravnog poklopca i koničnog tijela te početak okomite ručke, sivocrna keramika s primjesama zrnaca pijeska (N-1, na pristupnom putu).
17. Ulomak prozirnog stakla, kapljastog oblika, s ostacima plave i žute boje (N-1, na pristupnom putu).
18. Mali ulomak posude od smeđe keramike s ostatkom bijele glazure (N-41, u udubljenju matične stijene istočno od sonde II).
19. Ulomci tijela zdjelica i tanjura od oker i okersive keramike s bijelom glazurom na unutarnjoj površini, na koju su ugrebane crte i nanescena zelena boja (5 kom. N-2, na istočnom nasipu ispod kaštela).
20. Ulomak ruba poluloptaste šalice od okersive keramike s bijelom glazurom; na jednom rubu se nazire trag plave boje kojom je bila ukrašena (N-2, na istočnom nasipu ispod kaštela).
21. Nekarakteristični ulomci tijela posuda od narančaste keramike sa smeđom glazurom na unutarnjoj površini (N-2, na istočnom nasipu ispod kaštela).
14. Two sherds of vertical thickened rims of pots; grey and black; with sand temper (N-1, on the access path).
15. Sherds from the bodies of pots; grey and black-grey; one sherd is highly porous (N-10, on the access path).
16. Sherd from a ceramic baking cover; preserved part of the flat lid and conical body, and the first part of a vertical handle; grey-black; with sand temper (N-1, on the access path).
17. Fragment of transparent glass; drop-shaped (prunt); with residual blue and yellow colour (N-1, on the access path).
18. Small sherd from a vessel; brown; with residual white glaze (N-41, in a depression in the bedrock to the east of trench II).
19. Sherds from the bodies of small bowls and plates; ochre and ochre-grey; white glaze inside; lines etched into the glaze and green colour applied (5 pcs. N-2, on the east bank below the castle).
20. Rim sherd from a hemispherical cup; ochre-grey; white glaze; on one edge a visible trace of the blue colour used in the decoration (N-2, on the east bank below the castle).
21. Non-characteristic sherds from the bodies of vessels; orange; brown glaze inside (N-2, on the east bank below the castle).
22. Sherds from the vertical moulded rims of various pots; grey, grey-yellow and ochre; with sand temper, a wavy line (gentle undulation) incised on one (5 pcs. N-2, on the east bank below the castle - T. 23, 170, 171, 172, 173, 175).
23. Non-characteristic sherds from the flat bases and walls of thin-walled vessels; grey and grey-black; with sand temper (5 pcs. N-2, on the east bank below the castle).
24. Two pieces of slag; varying in composition (N-2, on the east bank below the castle).
25. Sherds from the bodies of various vessels; white and yellow glaze; one has incisions and traces of green and yellow colour; one with traces of blue colour (8 pcs. N-10, on the east bank below the castle).
26. Non-characteristic sherds from vessels; grey and grey-brown; with sand temper; some sherds highly porous (7 pcs. N-10, on the east bank below the castle).
27. Small fragments of thin transparent glass (2 pcs. N-10, on the east bank below the castle).

SPECIAL FINDS

About seventy artefacts were identified as special finds, most metal, and a few small fragments of glass. For the

22. Ulomci okomitih profiliranih rubova raznih lonaca od sive, sivožute i oker keramike, s primjesama pijeska, na jednom urezana blaga valovnica (5 kom. N-2, na istočnom nasipu ispod kaštela - T. 23, 170., 171., 172., 173., 175.).
23. Nekarakteristični ulomci ravnih dna i tankih stijenki posuda od sive i sivocrne keramike, s primjesama pijeska (5 kom. N-2, na istočnom nasipu ispod kaštela).
24. Dva komada troske, raznolika sastava (N-2, na istočnom nasipu ispod kaštela).
25. Ulomci tijela raznih posuda s bijelom i žutom glazurom; na jednom su urezi i tragovi zelene i žute boje, a na jednom tragovi plave boje (8 kom. N-10, na istočnom nasipu ispod kaštela).
26. Nekarakteristični ulomci posuda od sive i sivosmeđe keramike, s primjesama pijeska; neki su ulomci jako porozni (7 kom. N-10, na istočnom nasipu ispod kaštela).
27. Mali ulomci tankog prozirnog stakla (2 kom. N-10, na istočnom nasipu ispod kaštela).

POSEBNI NALAZI

U kategoriju posebnih nalaza svrstano je sedamdesetak predmeta, većinom metalnih, i nekoliko malih ulomaka stakla. Mahom se radi o nedijagnostičkim predmetima, čiji je raspon izrade i korištenja mogao obuhvaćati više stoljeća.

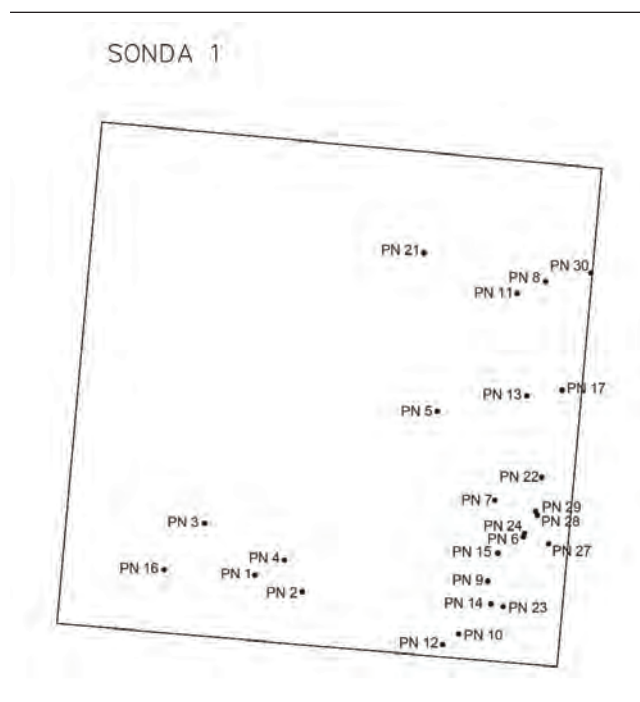
U sondi I izdvojeno je 29 posebnih nalaza. Glavninu nalaza činili su čavli od kovanog željeza, četvrtastog presjeka i raznih dimenzija. Njih je bilo ukupno 23.

T. 1

1. (PN 1) Željezni predmet savijenog vrha, i raskucanog drugog kraja (metalna kuka kao dio konjske ili kolske opreme?). Sačuvana dužina 8 cm, sačuvana širina 3 cm, sačuvana širina tijela 1,4 cm, sačuvana debljina tijela 1,1 cm, sačuvana debljina raskovanog dijela 0,2 cm.
2. (PN 2) Deformirana željezna pojasna kopča sa sačuvanom iglom. Tijelo kopče je četvrtastog profila. Dimenzije 6,4 cm x 1,6 cm. Dužina igle 3,6 cm.
3. (PN 8) Metalni predmet, željezna ručka posude, savijenog kraja i raskovanog tijela. Sačuvana dužina 8,6 cm, sačuvana širina 1,3 cm, sačuvana debljina lima 0,1 cm, sačuvani promjer cjevastog završetka 0,3 cm.
4. (PN 3) Zašiljeni i zakrivljeni željezni predmet s jezičkom za nasadivanje ručke. Sačuvana dužina 15 cm,

most part these artefacts are non-diagnostic and the time period covered by their fabrication and utilisation may have covered multiple centuries.

Twenty-nine special finds were recovered from trench I. The bulk of these finds (23) were nails of wrought iron with varying cross-section dimensions.

Sl. 15 Položaj posebnih nalaza u sondi I (izradio D. Bulić).
Fig. 15 The position of special finds in trench I (by: D. Bulić).

T. 1

1. (SF 1) An iron artefact with a bent tip, hammered at the other end (perhaps a metal hook that was part of equestrian or carriage equipment). Preserved length: 8 cm; preserved width: 3 cm; preserved shank width: 1.4 cm; preserved shank thickness: 1.1 cm; preserved thickness of the hammered-out section: 0.2 cm.
2. (SF 2) Deformed iron belt buckle with preserved prong. The buckle frame is rectangular in profile. Dimensions: 6.4 cm by 1.6 cm; prong length: 3.6 cm.
3. (SF 8) Metal artefact; iron handle of a vessel with bent end and hammered out body. Preserved length: 8.6 cm; preserved width: 1.3 cm; preserved thickness of the hammered sheet: 0.1 cm; preserved diameter of the tubular terminus: 0.3 cm.
4. (SF 3) Pointed and bent iron artefact with handle hafting tab. Preserved length: 15 cm; maximum preserved width: 1.3 cm; preserved length of the tab: 3 cm.

maksimalna sačuvana širina 1,3 cm, sačuvana dužina jezička 3 cm.

5. (PN 4) Kovani čavao četvrtastog tijela. Sačuvana dužina 8 cm, sačuvana širina glave 1,6 cm.

6. (PN 15) Oštećeni željezni klin s alkom. Sačuvana dužina 7 cm, sačuvana širina 2,1 cm, promjer rupe 0,8 cm.

7. (PN 24) Oštećena željezna alka. Sačuvana širina 2,4 cm, sačuvana debljina tijela 0,2 cm.

T. 2

8. (PN 5) Okov prozorskog krila (ili manjih vrata) s alkom i dva savijena čavla četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 17,5 cm, sačuvana širina 2,6 cm, vanjski promjer alke 1,8 cm, unutrašnji promjer alke 1,1 cm. Debljina metalne ploče 0,3 cm. Sačuvana dužina čavala – oba 4,5 cm.

9. (PN 25) Pločica od tankog željeznog lima. Sačuvana dužina 5 cm, sačuvana visina 2,6 cm, sačuvana debljina 0,1 cm.

10. (PN 28) Zadebljali rub posude od tankog lima. Sačuvana dužina 5 cm, sačuvana visina 2,3 cm, sačuvana debljina lima 0,1 cm, sačuvana debljina ruba 0,4 cm.

T. 3

11. (PN 29) Metalni predmet – ojačanje metalne posude (?) (2 kom.) od tankog lima. Sačuvana dužina 8,5 cm, sačuvana visina 8,8 cm, sačuvana debljina lima 0,3 cm.

12. (PN 6) Savijeni željezni čavao (klin) četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 20 cm.

13. (PN 31) Ulomak dna čaše od bijelog stakla. Sačuvana visina 2 cm, sačuvana širina 1,4 cm, debljina stakla 0,1 cm.

14. (PN 7) Kovani željezni čavao četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 5,7 cm.

15. (PN 4) Kovani čavao četvrtastog tijela. Sačuvana dužina 8 cm.

16. (PN 9) Kovani željezni čavao četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 12,8 cm.

17. (PN 10) Kovani željezni čavao četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 7,5 cm.

18. (PN 11) Oštećeni kovani željezni čavao četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 3,4 cm.

19. (PN 12) Kovani željezni čavao četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 8 cm.

5. (SF 4) Wrought iron nail of squared section. Preserved length: 8 cm; preserved head width: 1.6 cm.

6. (SF 15) Damaged iron spike with ring. Preserved length: 7 cm; preserved width: 2.1 cm; hole diameter: 0.8 cm.

7. (SF 24) Damaged iron ring. Preserved width: 2.4 cm; preserved shank thickness: 0.2 cm.

T. 2

8. (SF 5) Fitting for the wing of a window (or small door) with ring and two bent nails of squared section. Preserved length: 17.5 cm; preserved width: 2.6 cm; outer diameter of the ring: 1.8 cm; inner diameter of the ring: 1.1 cm. Thickness of the hammered metal sheet: 0.3 cm. Preserved length of the nails: 4.5 cm and 4.5 cm.

9. (SF 25) Plate of thin iron sheet. Preserved length: 5 cm; preserved height: 2.6 cm; preserved thickness: 0.1 cm.

10. (SF 28) Thickened edge of a vessel of thin metal sheet. Preserved length: 5 cm; preserved height: 2.3 cm; preserved sheet thickness: 0.1 cm; preserved edge thickness: 0.4 cm.

T. 3

11. (SF 29) Metal artefacts; perhaps reinforcements for a metal vessel (2 pcs.) of thin sheet. Preserved length: 8.5 cm; preserved height: 8.8 cm; preserved sheet thickness: 0.3 cm.

12. (SF 6) Bent iron nail (or spike) of squared section. Preserved length: 20 cm.

13. (SF 31) Fragment from the base of a cup. White glass. Preserved height: 2 cm; preserved width: 1.4 cm; wall thickness: 0.1 cm.

14. (SF 7) Wrought iron nail of squared section. Preserved length: 5.7 cm.

15. (SF 4) Wrought iron nail of squared section. Preserved length: 8 cm.

16. (SF 9) Wrought iron nail of squared section. Preserved length: 12.8 cm.

17. (SF 10) Wrought iron nail of squared section. Preserved length: 7.5 cm.

18. (SF 11) Wrought iron nail of squared section (damaged). Preserved length: 3.4 cm.

19. (SF 12) Wrought iron nail of squared section. Preserved length: 8 cm.

T. 4

20. (SF 13) Wrought iron nail of squared section (damaged). Preserved length: 5.5 cm.

T. 4

20. (PN 13) Oštećeni kovani željezni čavao četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 5,5 cm.

21. (PN 14) Savijeni kovani željezni čavao četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 8 cm.

22. (PN 16) Kovani željezni čavao četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 9 cm.

23. (PN 17) Kovani željezni čavao četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 6,9 cm.

24. (PN 21) Savijeni kovani željezni čavao četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 5,5 cm.

25. (PN 22) 5 komada kovanih željeznih čavala, četvrtastog presjeka. Sačuvane dužine 5,5 cm; 7,1 cm; 6,3 cm; 5,8 cm; 4,3 cm.

26. (PN 23) 4 komada željeznih kovanih čavala velikih dimenzija. Sačuvane dužine 13 cm; 9 cm; 11,8 cm; 11 cm.

T. 5

27. (PN 27) 2 komada čavala od kovanog željeza, četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina: 7,5 cm i 4,3 cm.

28. (PN 30) Metalni čavao oštećene igle. Sačuvana dužina 4,3 cm.

29. (PN 57) Čavao od kovanog željeza, četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 4,5 cm.

U sondi II izdvojena su 24 posebna nalaza. I ovdje su veliku većinu predmeta činili čavli od kovanog željeza četvrtastog presjeka, njih 19.

30. (PN 32) Željezni klin oštećenog vrha. Sačuvana dužina 5,7 cm, sačuvana širina 1,6 cm, sačuvana debljina 0,8 cm.

31. (PN 33) Kovani čavao četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 7,8 cm, sačuvana širina 0,7 cm.

32. (PN 34) 4 komada kovanih čavala četvrtastog presjeka. Sačuvane dužine 4,5 cm; 6 cm; 6,2 cm; 5,4 cm.

33. (PN 35) Oštećeni kovani čavao. Sačuvana dužina 4,9 cm.

T. 6

34. (PN 36) Vršak šupljeg željeznog predmeta. Sačuvana dužina 5,8 cm, promjer otvora 1,2 cm.

35. (PN 37) Metalni predmet oblika pincete. Sačuvana dužina 4,9 cm, promjer alke 1,2 cm.

21. (SF 14) Wrought iron nail of squared section (bent). Preserved length: 8 cm.

22. (SF 16) Wrought iron nail of squared section. Preserved length: 9 cm.

23. (SF 17) Wrought iron nail of squared section. Preserved length: 6.9 cm.

24. (SF 21) Wrought iron nail of squared section (bent). Preserved length: 5.5 cm.

25. (SF 22) Wrought iron nails of squared section (5 pcs.). Preserved lengths: 5.5 cm; 7.1 cm; 6.3 cm; 5.8 cm; 4.3 cm.

26. (SF 23) Wrought iron nails (large) (4 pcs.). Preserved lengths: 13 cm; 9 cm; 11.8 cm; 11 cm.

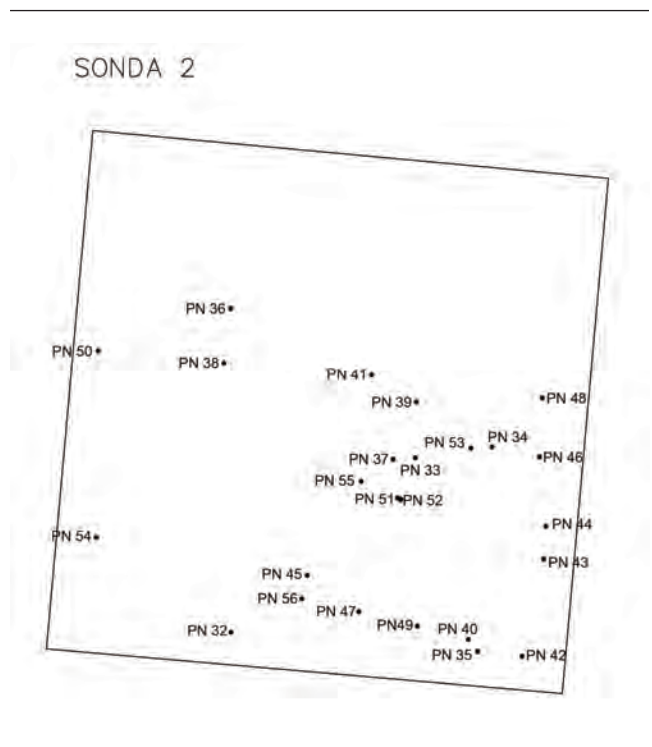
T. 5

27. (SF 27) Wrought iron nails of squared section (2 pcs.). Preserved lengths: 7.5 cm; 4.3 cm.

28. (SF 30) Metal nail with damaged shank. Preserved length: 4.3 cm.

29. (SF 57) Wrought iron nail of squared section. Preserved length: 4.5 cm.

Twenty-four special finds were identified in trench II. Here again the bulk (19) of the artefacts are wrought iron nails of squared section.

Sl. 16 Položaj posebnih nalaza u sondi II (izradio D. Bulić).

Fig. 16 The position of special finds in trench II (by: D. Bulić).

36. (PN 38) Plosnati metalni čavao. Sačuvana dužina 4,7 cm, debljina tijela 0,25 cm, širina tijela 0,5 cm, širina glave 1,8 cm.

37. (PN 39) Dva kovana čavla. Sačuvane dužine 7,8 cm i 3,6 cm.

38. (PN 40) Dio željezne potkove. Sačuvana dužina 10,3 cm, sačuvana širina 4,8 cm.

T. 7

39. (PN 41) Masivna željezna ručka. Sačuvana dužina 14,2 cm, sačuvana širina 2,0 cm, sačuvana debljina 1,6 cm, promjer okruglog dijela 1,7 cm.

40. (PN 42) 3 kovana čavla od kojih jedan ima raskovani vrh. Sačuvane dimenzije 5 cm; 5,8 cm; 5,5 cm.

41. (PN 43) Ulomak stakla zelene boje. Sačuvane dimenzije 2 x 2,2 x 0,2 cm.

T. 8

42. (PN 44) Kovani željezni čavao. Sačuvana dužina 7 cm.

43. (PN 45) Ulomak narebrenog stakla žute boje. Sačuvane dimenzije 2,3 x 1,5 cm.

44. (PN 46) 3 željezna čavla od kojih jedan ima savijeni vrh. Sačuvane visine 13 cm; 8 cm; 4 cm.

45. (PN 47) 2 komada metalnih pločica. Sačuvane dimenzije 4 x 4,2 x 0,1 cm; 5 x 3,4 x 0,1 cm.

46. (PN 48) Čavao raskucane glave odlomljenog vrha. Sačuvane dužine 5 cm.

47. (PN 49) Dva čavla od kovanog željeza, četvrtastog presjeka. Sačuvane dimenzije 6,6 cm; 3,8 cm.

48. (PN 50) Željezna alka. Sačuvan promjer 4,5 cm.

49. (PN 51) Pojasna kopča omega oblika bez igle. Sačuvane dimenzije 6 x 7,4 cm.

T. 9

50. (PN 53) Željezni kovani čavli. Sačuvane dužine 8,4 cm; 5,8 cm; 5,8 cm.

51. (PN 54) Čavao od kovanog željeza, četvrtastog presjeka. Sačuvana dužina 5,8 cm.

52. (PN 55) Željezna šarka. Sačuvana dužina 6 cm, promjer alke 1,1 cm.

53. (PN 56) Željezni klin oštećenog vrha. Sačuvana dužina 8,5 cm.

30. (SF 32) Iron spike; damaged point. Preserved length: 5.7 cm; preserved width: 1.6 cm; preserved thickness: 0.8 cm.

31. (SF 33) Wrought iron nail of squared section. Preserved length: 7.8 cm; preserved width: 0.7 cm.

32. (SF 34) Wrought iron nails of squared section (4 pcs.). Preserved lengths: 4.5 cm; 6 cm; 6.2 cm; 5.4 cm.

33. (SF 35) Wrought iron nail (damaged). Preserved length: 4.9 cm.

T. 6

34. (SF 36) Tip of a hollow iron artefact. Preserved length: 5.8 cm; aperture diameter: 1.2 cm.

35. (SF 37) Metal artefact in the form of a pincer. Preserved length: 4.9 cm; ring diameter: 1.2 cm.

36. (SF 38) Flat metal nail. Preserved length: 4.7 cm; shank thickness: 0.25 cm; shank width: 0.5 cm; head width: 1.8 cm.

37. (SF 39) Wrought iron nails (2 pcs.). Preserved lengths: 7.8 cm; 3.6 cm.

38. (SF 40) Part of an iron horseshoe. Preserved length: 10.3 cm; preserved width: 4.8 cm.

T. 7

39. (SF 41) Massive iron handle. Preserved length: 14.2 cm; preserved width: 2.0 cm; preserved thickness: 1.6 cm; diameter of the round section: 1.7 cm.

40. (SF 42) Wrought iron nails (3 pcs.); one has a hammered-out point. Preserved dimensions: 5 cm; 5.8 cm; 5.5 cm.

41. (SF 43) Fragment of glass; green. Preserved dimensions: 2 by 2.2 by 0.2 cm.

T. 8

42. (SF 44) Wrought iron nail. Preserved length: 7 cm.

43. (SF 45) Fragment of ribbed glass; yellow. Preserved dimensions: 2.3 by 1.5 cm.

44. (SF 46) Iron nails (3 pcs.); one has a bent point. Preserved lengths: 13 cm; 8 cm; 4 cm.

45. (SF 47) Metal sheets (2 pcs.). Preserved dimensions: 4 by 4.2 by 0.1 cm; 5 by 3.4 by 0.1 cm.

46. (SF 48) Nail with hammered out head and broken off tip. Preserved length: 5 cm.

47. (SF 49) Wrought iron nails of squared section (2 pcs.). Preserved dimensions: 6,6 cm; 3,8 cm.

48. (SF 50) Iron ring. Preserved diameter: 4.5 cm.

POVRŠINSKI NALAZ

54. (PN 18) Dio manje puške ili pištolja. Sačuvana dužina 7 cm, sačuvana širina 2,5 cm.

55. (PN 19) Mala željezna kopča (od pojasa sandale?). Sačuvane dimenzije 2,8 x 1,7 cm.

56. (PN 20) Tri ulomka prozirnog stakla. Sačuvana visina dna 2 cm; sačuvane dimenzije tijela 2,2 x 2,5 x 0,1 cm; sačuvane dimenzije kapljičastog ukrasa s rebrom 2,3 x 3 cm.

T. 10

57. (PN 26) Željezna alka vanjskog promjera 2,2 cm.

58. (PN 58) Kapljičasti ukras staklenog predmeta, površine ukrašene zlatnom i plavom bojom. Sačuvana dužina 3,8 cm, sačuvana visina 3,2 cm, sačuvana širina 0,8 cm, debljina stakla 0,35 cm.

59. (PN 52) Više ulomaka zdjele zadebljalog oboda i ravnog dna. Gruba kućanska keramika. Sačuvana visina 16 cm, promjer oko 30 cm.

Zbog nepromijenjenih oblika i dugotrajne upotrebe, metalni predmeti nisu pouzdan element za dataciju. Nalaz velike količine željeznih metalnih predmeta i grumena šljake upućuje na zaključak da je ondje postojala kovačnica.

Sl. 17 a, b Otpaci prerade željeza (šljaka) (fotografija: K. Buršić-Matijašić, 29. 3. 2021.).

Figs. 17 a, b Iron processing waste matter (slag) (photo by: K. Buršić-Matijašić, 29 Mar. 2021).

TIPOLOŠKO-KRONOLOŠKA ANALIZA KERAMIČKIH NALAZA

Među prikupljenim keramičkim materijalom izdvajaju se tri osnovne skupine: građevinska keramika, glazirano stolno posuđe i kuhinjsko posuđe. Građevinsku keramiku čine u kronološkom smislu nedijagnostički ulomci, uglavnom krovnog crijepa (sl. 18). Stolno posuđe bilo je namijenjeno čuvanju i iznošenju hrane i pića na stol,

49. (SF 51) Belt buckle frame of omega form; prong missing. Preserved dimensions: 6 by 7.4 cm.

T. 9

50. (SF 53) Wrought iron nails. Preserved lengths: 8,4 cm; 5,8 cm; 5.8 cm.

51. (SF 54) Wrought iron nail of squared section. Preserved length: 5.8 cm.

52. (SF 55) Iron hinge. Preserved length: 6 cm; ring diameter: 1.1 cm.

53. (SF 56) Iron spike; damaged tip. Preserved length: 8.5 cm.

SURFACE FINDS

54. (SF 18) Part of a small rifle or a pistol. Preserved length: 7 cm; preserved width: 2.5 cm.

55. (SF 19) Small iron buckle (perhaps a sandal clasp). Preserved dimensions: 2.8 by 1.7 cm.

56. (SF 20) Fragments of transparent glass (3 pcs.). Preserved base height: 2 cm; preserved body dimensions: 2.2 by 2.5 by 0.1 cm; preserved dimensions of pruned decoration with rib: 2.3 by 3 cm.

T. 10

57. (SF 26) Iron ring. Outside diameter: 2.2 cm.

58. (SF 58) Glass pruned decoration; surface decorated with gold and blue colour. Preserved length: 3.8 cm; preserved height: 3.2 cm; preserved width: 0.8 cm; wall thickness: 0.35 cm.

59. (SF 52) Multiple sherds of a bowl with thickened rim; flat base. Coarse household ware. Preserved height: 16 cm; diameter approx. 30 cm.

Because of the lack of change in form and their long use periods metal artefacts are not a high-confidence dating indicator. The recovery of a large quantity of iron artefacts and nuggets of slag is indicative of the presence of a smithy.

TYOLOGICAL/CHRONOLOGICAL ANALYSIS OF THE RECOVERED CERAMIC ARTEFACTS

We see three groups in the recovered ceramic material: ceramic building material (CBM), glazed tableware, and cooking ware. The CBM is comprised, in terms of the chronology, of non-diagnostic sherds, largely of roof tiles. The tableware was used to store and bring foodstuffs and

a kuhinjsko posuđe ima prvenstvenu namjenu pripreme hrane. U skladu s namjenom, ulomci kuhinjskog posuđa pripadaju loncima i tavama, a stolno posuđe čine razni oblici zdjela i vrčeva. Keramički nalazi potječu poglavito iz posljednje faze života kaštela, odnosno iz razdoblja mletačke uprave, i pripadaju periodu od kraja 14. do početka 16. st., kada je kaštel napušten i razrušen.

Opseg oblika i ukrasa te tehnika ukrašavanja stolnog posuđa obuhvaća repertoar nalaza koji se u Istri pronalaze na mnogobrojnim istraženim lokalitetima koji su bili naseljeni u 15.-16. stoljeću, poput Brijuna (Širec 1984-1985), Pule (Širec 1989; 1996) i Dvigrada (Širec 1995), a popis neobjavljenih nalaza mogao bi biti puno duži, jer nema mjesta koje je živjelo u tim stoljećima a da nema takvih tragova.

GLAZIRANA KERAMIKA

Prema načinu izrade, odnosno vrsti premaza, a djelomično i tehnikama ukrašavanja, glazirana keramika s Rašpora dijeli se u dvije osnovne skupine: *invetriata* i *engobbiata*. Prvu odlikuje prozirna glazura koja se dobivala mješavinom olovnog oksida, silicija (kvarcnog pijeska) i alkala te se nanosila nakon prvog pečenja keramike, na tzv. biskvit, nakon čega je uslijedilo drugo pečenje. Druga skupina je keramičko posuđe premazano engobom, vrstom zemljanog premaza koji se koristi da bi se u unutrašnjosti posuda dobila svijetla površina pogodna za daljnje ukrašavanje (Saccardo 2002). Posude s ovom vrstom premaza mogle su biti samo glazirane prozirnou ili bojanou glazurom ili su se mogle i ukrašavati. Kod ukrašenih primjeraka najčešće se koriste tehnike oslikavanja i urezivanja. Različito od prve skupine, engoba se nanosila na nepečen, oblikovan i prosušen predmet (Bradara 2006, 13-16; Gusar 2007, 177).

Jednostavna prozirno glazirana keramika ili *invetriata*. Karakterizira je staklasta prozirna glazura u smeđim i zelenim tonovima koja prekriva unutarnju i vanjsku stranu posuđa, čime se nastoji imitirati skupocjeno metalno posuđe. Prozirna glazura dobivala se miješanjem kvarcnog pijeska, alkalnog stakla i olovnog oksida.

Produkcija *invetriate* veže se uz područje Veneta, a kronološki pripada razdoblju poglavito 14. stoljeća, no pojedini se tipovi javljaju i u 15. stoljeću. Od oblika su najzastupljenije zdjelice poluloptastog, blago zakošenog tijela s okomitim rubom i vanjskim rebrastim ispupčenjima te prstenastom nogom (Bradara 2006, 19-21). Među prikupljenim primjercima nisu zabilježeni oni

Sl. 18 Građevinska keramika - krovni crijep (sonda II, N 9).

Fig. 18 Ceramic building material (CBM): a roof tile (trench II, N 9).

beverages to the table, while the cooking ware had the primary function of food preparation. Consistent with the purpose, the sherds of cooking ware are from pots and pans, while the tableware is comprised of various forms of bowls and jugs. The ceramic finds are primarily from the final phase of the castle's life, i.e., the period of Venetian administration from the late 14th to early 16th century, when the castle was abandoned and razed.

The range of forms, decorations and decorative techniques evident in the tableware covers the repertoire known from finds recovered at many of the investigated sites across the Istrian peninsula that saw human occupation in the 15th and 16th centuries, including the Brijuni islands (Širec 1984-1985), Pula (Širec 1989; 1996) and Dvigrad (Širec 1995). The list of unpublished finds would be much longer, as there is practically no place inhabited during that period where we do not find traces like these.

GLAZED POTTERY

In terms of the method of manufacture, type of coating, and to some extent decorative technique, the glazed pottery recovered at the Rašpor site can be divided into two groups: glazed ware and engobed ware. The first is characterised by clear glaze produced by a blend of lead oxide, silica (quartz sand) and alkalis, applied between the first (bisque) and second firing. The second group of pottery is coated with an engobe, a type of clay slip used here to produce a lighter toned surface on the inside face of the piece, suitable for further decoration (Saccardo 2002). Engobed ware could then be given a clear or coloured glaze, and may also have been decorated. Decorated specimens usually exhibit painting and engraving techniques. Unlike the first group, engobe was applied to a formed and dried piece prior to firing (Bradara 2006, 13-16; Gusar 2007, 177).

ukrašeni bojom. Zabilježeno je dno s prstenastom nogom i blago ispupčenim unutarnjim središnjim dijelom, što je odlika venetske proizvodnje u odnosu na ostatak padanskog područja (Bradara 2006, 21).

SONDA I

T. 11

60. (N 4) Dva slijepljena ulomka odlomljenog ruba s vanjskim zadebljanjem zdjele. Sačuvana dužina 5,1 cm, sačuvana visina 3,7 cm, debljina stijenke 0,7 cm.

61. (N 6) Ulomak tijela posude, vidno oštećene unutrašnje površine. Smeđa glazura na vanjskoj površini. Sačuvane dimenzije 2,9 x 2,8 cm. Sačuvana debljina stijenke 0,6 cm.

62. (N 6) Ulomak tijela posude. Oštećena zelena glazura samo s jedne strane ulomka. Sačuvane dimenzije 2,5 x 3,1 cm. Sačuvana debljina 1,1 cm.

63. (N 11) Ulomak trakaste ručke. Oštećena smeđa glazura. Sačuvana dužina 4,2 cm, sačuvana širina 3,6 cm, sačuvana debljina 0,9 cm.

64. (N 14) Ulomak tijela posude, jako oštećene unutrašnje površine, a vanjska je premazana smeđom glazurom. Sačuvana dužina 4 cm, sačuvana visina 3,5 cm, sačuvana debljina stijenke 0,5 cm.

65. (N 14) Ulomak tijela posude prekriven smeđom glazurom s vanjske i oker glazurom s unutrašnje strane. Vanjska površina blago horizontalno narebrana. Sačuvana širina 3,4 cm, sačuvana visina 2,9 cm, sačuvana debljina 0,6 cm.

66. (N 14) Ulomak donjeg dijela posude s naglašenim dnom. Oker glazura sačuvana je u tragovima na vanjskoj površini. Sačuvana dužina 5,7 cm, sačuvana visina 3,8 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

67. (N 32) Ulomak tijela posude, unutrašnje površine premazane zelenom glazurom. Sačuvana širina 2,9 cm, sačuvana visina 2,6 cm, debljina stijenke 0,75 cm.

68. (N 32) Ulomak tijela posude, unutrašnje površine premazane žutom glazurom. Sačuvana širina 2,6 cm, sačuvana visina 1,4 cm, debljine stijenke 0,4 cm.

SONDA II

T. 12

69. (N 17) Ulomak konkavnog zadebljalog ruba posude premazane smeđom glazurom. Sačuvana dužina 2,8 cm, sačuvana visina 2,6 cm, debljina stijenke 0,35 cm, debljina ruba 0,6 cm.

70. (N 17) Ulomak ravnog ušća zadebljalog ruba od keramike premazane smeđom glazurom. Sačuvana

Plain clear glazed pottery is characterised by a glassy clear glaze in brown and green tones coating the inside and outside faces of a vessel—an attempt to imitate costly metal ware. A clear glaze is achieved by a blend of quartz sand, alkali glass and lead oxide.

The production of this glazed pottery is associated with the Veneto region and, for the most part, the 14th century, with some types also appearing in the 15th century. The most prevalent form among the glazed ware are small bowls with slightly sloped hemispherical bodies with a vertical rim, raised ribs outside and a ring foot (Bradara 2006, 19–21). Among the recovered specimens we did not find any decorated with colour (painted). We did identify bases with a ring foot and slightly raised area on the middle of the inside face, characteristic of Veneto production in relation to the remainder of the Po valley region (Bradara 2006, 21).

TRENCH I

T. 11

60. (N 4) Two joined sherds, rim broken off, with thickening of the bowl on the outside face. Preserved length: 5.1 cm; preserved height: 3.7 cm; wall thickness: 0.7 cm.

61. (N 6) Sherd from the body of a vessel with visibly damaged inside face. Brown glaze outside. Preserved dimensions: 2.9 by 2.8 cm. Preserved wall thickness: 0.6 cm.

62. (N 6) Vessel body sherd. Green glaze on one side; damaged. Preserved dimensions: 2.5 by 3.1 cm. Preserved thickness: 1.1 cm.

63. (N 11) Sherd from a strap handle. Brown glaze; damaged. Preserved length: 4.2 cm; preserved width: 3.6 cm; preserved thickness: 0.9 cm.

64. (N 14) Vessel body sherd, highly deteriorated inside surface; brown glaze outside. Preserved length: 4 cm; preserved height: 3.5 cm; preserved wall thickness: 0.5 cm.

65. (N 14) Vessel body sherd; brown glaze outside, ochre glaze inside. Low horizontal ribbing outside. Preserved width: 3.4 cm; preserved height: 2.9 cm; preserved thickness: 0.6 cm.

66. (N 14) Sherd from the lower part of a vessel, with prominent base. Traces of ochre glaze preserved outside. Preserved length: 5.7 cm; preserved height: 3.8 cm; wall thickness: 0.5 cm.

67. (N 32) Vessel body sherd; green glaze inside. Preserved width: 2.9 cm; preserved height: 2.6 cm; wall thickness: 0.75 cm.

dužina 1,8 cm, sačuvana visina 1,9 cm, debljina stijenke 0,4 cm, debljina ruba 0,6 cm.

71. (N 17) Ulomak ravnog dna posude s neznatno sačuvanom oker glazurom na vanjskoj površini. Sačuvane dimenzije: 3,2 x 2,8 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

72. (N 17) Ulomak tijela posude, vanjske površine ukrašene zelenom glazurom, a unutrašnje okersmeđom. Sačuvana dužina 3,1 cm, sačuvana širina 2,8 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

73. (N 25) Ulomak tijela posude, unutrašnja površina ukrašena smeđom glazurom. Sačuvana dužina 2,8 cm, sačuvana širina 2,4 cm, debljina stijenke 0,75 cm.

74. (N 25) Ulomak tijela posude, s jedva naznačenom žutom glazurom. Sačuvana dužina 2 cm, sačuvana visina 3,7 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

75. (N 37) Ulomak ravnog dna i donjeg dijela tijela posude, koji s vanjske strane ima tragove oker glazure. Sačuvana dužina 4,8 cm, sačuvana širina 3,1 cm, sačuvana visina 2,8 cm, debljina dna 0,6 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

76. (N 37) Ulomak prstenastog dna posude sa sačuvanom glazurom s unutrašnje strane. Sačuvana dužina 3,2 cm, sačuvana širina 3,1 cm, sačuvana visina 2,4 cm, debljina stijenke 0,6 cm, debljina dna 0,8 cm.

77. (N 37) Ulomak ravnog ušća posude od keramike sa smeđom glazurom. Vidljivi vodoravni tragovi izrade na kolu. Sačuvana dužina 3,4 cm, sačuvana visina 2,3 cm, debljina stijenke 0,4 cm, debljina ruba 0,5 cm.

T. 13

78. (N 37) Ulomak izvijenog ušća neznatno zadebljalog ruba posude od keramike sa smeđom glazurom. Sačuvana dužina 1,4 cm, sačuvana visina 2,2 cm, debljina stijenke 0,4 cm, debljina ruba 0,5 cm.

POVRŠINSKI NALAZI

79. (N 1) Oštećeno prstenasto dno posude. Smeđa glazura sačuvana na unutrašnjoj strani. Promjer dna 6 cm, sačuvana visina 1,7 cm, debljina stijenke 0,6 cm, debljina prstena dna 0,7 cm.

80. (N 1) Ulomak donjeg dijela tijela posude sa zelenom glazurom (tehnika engobiranja). Sačuvana širina 5,3 cm, sačuvana visina 4,3 cm, debljina stijenke 0,7 cm.

81. (N 10) Ulomak ruba tanjura, unutrašnje površine premazane zelenom glazurom (tehnika engobiranja). Sačuvana dužina 5,8 cm, sačuvana širina 2,6 cm, debljina stijenke 0,7 cm.

68. (N 32) Vessel body sherd; yellow glaze inside. Preserved width: 2.6 cm; preserved height: 1.4 cm; wall thickness: 0.4 cm.

TRENCH II

T. 12

69. (N 17) Sherd from the concave thickened rim of a vessel; brown glaze. Preserved length: 2.8 cm; preserved height: 2.6 cm; wall thickness: 0.35 cm; rim thickness: 0.6 cm.

70. (N 17) Sherd from the flat lip of a thickened rim; brown glaze. Preserved length: 1.8 cm; preserved height: 1.9 cm; wall thickness: 0.4 cm; rim thickness: 0.6 cm.

71. (N 17) Sherd from a flat base; traces of ochre glaze outside. Preserved dimensions: 3.2 by 2.8 cm; wall thickness: 0.5 cm.

72. (N 17) Vessel body sherd; green glaze outside, ochre-brown glaze inside. Preserved length: 3.1 cm; preserved width: 2.8 cm; wall thickness: 0.5 cm.

73. (N 25) Vessel body sherd; brown glaze inside. Preserved length: 2.8 cm; preserved width: 2.4 cm; wall thickness: 0.75 cm.

74. (N 25) Vessel body sherd; residual yellow glaze. Preserved length: 2 cm; preserved height: 3.7 cm; wall thickness: 0.5 cm.

75. (N 37) Sherd from the flat base and lower part of a vessel; traces of ochre glaze outside. Preserved length: 4.8 cm; preserved width: 3.1 cm; preserved height: 2.8 cm; base thickness: 0.6 cm; wall thickness: 0.5 cm.

76. (N 37) Sherd from the base of a vessel with ring foot; glaze preserved inside. Preserved length: 3.2 cm; preserved width: 3.1 cm; preserved height: 2.4 cm; wall thickness: 0.6 cm; base thickness: 0.8 cm.

77. (N 37) Sherd from the flat lip of a vessel; brown glaze. Visible horizontal traces of wheel throwing manufacture. Preserved length: 3.4 cm; preserved height: 2.3 cm; wall thickness: 0.4 cm; rim thickness: 0.5 cm.

T. 13

78. (N 37) Sherd of the everted lip of a slightly thickened rim of a vessel; brown glaze. Preserved length: 1.4 cm; preserved height: 2.2 cm; wall thickness: 0.4 cm; rim thickness: 0.5 cm.

SURFACE FINDS

79. (N 1) Vessel sherd; base with ring foot; damaged. Brown glaze preserved inside. Base diameter: 6 cm; preserved height: 1.7 cm; wall thickness: 0.6 cm; thickness of base ring foot: 0.7 cm.

82. (N 10) Ulomak tijela posude čija je unutrašnja površina premazana zelenom glazurom (tehnika engobiranja). Sačuvana dužina 3,4 cm, sačuvana širina 3,4 cm, debljina stijenke 0,7 cm.

83. (N 10) Ulomak tijela posude sa smeđim premazom. Sačuvana dužina 1,3 cm, sačuvana širina 2,9 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

84. (N 2) Ulomak tijela posude čija je unutrašnja površina premazana smeđom glazurom. Sačuvana širina 4,1 cm, sačuvana visina 2,8 cm, debljina stijenke 0,7 cm.

85. (N 2) Ulomak ravnog ušća posude od keramike čija je površina premazana žutom glazurom. Sačuvana dužina 1,8 cm, sačuvana visina 1,8 cm, debljina stijenke 0,4 cm.

86. (N 40) Ulomak ušća tanjura profiliranog ruba od keramike koja je na vanjskim površinama premazana svijetlom glazurom. Sačuvana dužina 4,5 cm, sačuvana visina 2,4 cm, debljina stijenke 0,5 cm, debljina ruba 1 cm.

T. 14

87. (N 40) Ulomak ruba čaše od keramike koja je s unutrašnje strane premazana smeđom glazurom. Sačuvana dužina 2,1 cm, sačuvana visina 2,2 cm, debljina stijenke 0,4 cm.

88. (N 40) Ulomak konveksnog ušća ravnog ruba čaše čije su površine premazane žutom glazurom. Sačuvana dužina 2,1 cm, sačuvana visina 2,1 cm, debljina stijenke 0,4 cm.

89. (N 40) Ulomak tijela posude čija je unutrašnja površina premazana smeđom glazurom. Sačuvana dužina 2,3 cm, sačuvana visina 1,7 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

GRAVIRANA KERAMIKA

Zasebnu cjelinu keramičkih ulomaka među egnobiranom keramikom čini gravirana ili *sgraffito* keramika, koju karakterizira dekoracija izvedena graviranjem ili urezivanjem ornamenta na engobu (Costantini 1994, 263–312). Izrada ovakvog ukrasa izvodila se oštrom ili zatupljenom alatom. Nakon graviranja slijedi oslikavanje posude i glaziranje. Među graviranom keramikom prevladavaju ulomci iz skupina Padske arhajske gravirane keramike, kasne arhajske gravirane keramike i gravirane keramike s pojednostavljenim ukrasom.

Padska arhajska gravirana keramika (*graffita arcaica padana*) proizvodila se na području Veneta, Emilije-Romagne, Lombardije, istočnog Pijemonta i Furlanije od posljednje četvrtine 14. i tijekom 15. stoljeća. U

80. (N 1) Sherd from the lower part of a vessel; green glaze (engobe technique). Preserved width: 5.3 cm; preserved height: 4.3 cm; wall thickness: 0.7 cm.

81. (N 10) Sherd from the rim of a plate; green glaze inside (engobe technique). Preserved length: 5.8 cm; preserved width: 2.6 cm; wall thickness: 0.7 cm.

82. (N 10) Vessel body sherd; green glaze inside (engobe technique). Preserved length: 3.4 cm; preserved width: 3.4 cm; wall thickness: 0.7 cm.

83. (N 10) Vessel body sherd; brown coating. Preserved length: 1.3 cm; preserved width: 2.9 cm; wall thickness: 0.5 cm.

84. (N 2) Vessel body sherd; brown glaze inside. Preserved width: 4.1 cm; preserved height: 2.8 cm; wall thickness: 0.7 cm.

85. (N 2) Sherd from the flat lip of a vessel; yellow glaze. Preserved length: 1.8 cm; preserved height: 1.8 cm; wall thickness: 0.4 cm.

86. (N 40) Sherd of the lip of a plate with moulded rim; light toned glaze outside. Preserved length: 4.5 cm; preserved height: 2.4 cm; wall thickness: 0.5 cm; rim thickness: 1 cm.

T. 14

87. (N 40) Sherd from the rim of a beaker; brown glaze inside. Preserved length: 2.1 cm; preserved height: 2.2 cm; wall thickness: 0.4 cm.

88. (N 40) Sherd from the convex lip of the flat rim of a beaker; yellow glaze. Preserved length: 2.1 cm; preserved height: 2.1 cm; wall thickness: 0.4 cm.

89. (N 40) Vessel body sherd; brown glaze inside. Preserved length: 2.3 cm; preserved height: 1.7 cm; wall thickness: 0.5 cm.

SGRAFFITO WARE

Sgraffito ware is a separate subtype in the engobed pottery group, characterised by decoration executed by scratching a decorative design into the engobe slip (Costantini 1994, 263–312). Creating this kind of decoration involved the use of both sharp and dull tools. The scratching/scoring of the vessel's surface was followed by painting and glazing. Dominant among the sgraffito ware are sherds of archaic sgraffito pottery of the Po Valley (Italian: *graffita arcaica padana*), late archaic sgraffito ware and sgraffito ware with simple decoration.

Po Valley archaic sgraffito ware was manufactured in the Veneto, Emilia-Romagna, Lombardy, eastern Piedmont and Friuli regions in the last quarter of the 14th and in the

stilskom izričaju dijeli se na raniju i kasniju fazu; ranija se datira do sredine 15. stoljeća, a kasnija faza obuhvaća drugu polovicu 15. stoljeća. Karakteristika kasne faze je opadanje kvalitete gravirane dekoracije. Zastupljeni su i primjeri gravirane keramike s pojednostavljenim ukrasom, čija proizvodnja traje od kraja 15. do sredine 16. stoljeća na istom području kao i padska gravirana keramika (Gusar 2010, 68).

Prikupljeni ulomci pripadaju poluloptastim i koničnim zdjelama. Engoba prekriva unutarnju stranu, s malim prijelazom na vanjsku neposredno ispod ruba. Od motiva prevladavaju oni biljni, zelene i oker boje. Zastupljeni su dvojaki oblici dna s prstenastom nogom i nogom u obliku blago uvučenog diska. Prvi oblik karakteristika je venetske proizvodnje, a drugi je odlika radionica s područja Emilije-Romagne (Bradara 2006, 22).

SONDA I

90. (N 4) Ulomak tijela posude, oštećene vanjske površine. Unutrašnja je ukrašena stiliziranim biljnim motivima na svijetloj površini sa zelenim sfumaturama. Sačuvana dužina 5,8 cm, sačuvana visina 3,2 cm, debljina stijenke 0,7 cm.

91. (N 4) Ulomak donjeg dijela tijela posude i prstenastog dna. Na unutrašnjoj površini ukras je sačuvan u tragovima. Sačuvana dužina 3,1 cm, sačuvana širina 3,4 cm, sačuvana visina 2,6 cm, debljina stijenke 0,7 cm, debljina prstena dna 0,7 cm.

92. (N 11) Ulomak unutrašnjeg pregiba zdjele. Vanjska površina potpuno je degradirana, a unutrašnja ukrašena stiliziranim biljnim motivom na svijetloj površini sa zelenim sfumaturama. Sačuvana dužina 4,3 cm, sačuvana širina 4,5 cm, sačuvana visina 2,6 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

93. (N 11) Ulomak valovitog ruba plitke zdjele od narančaste keramike. Ukras sačuvan u tragovima na samom rubu. Sačuvana dužina 4,9 cm, sačuvana širina 3,3 cm, sačuvana visina 1,5 cm, debljina stijenke 0,4 cm.

94. (N 11) Ulomak tijela posude, ukrašene unutrašnje površine, s tri tanke smeđe crte na zelenoj, bijeloj i žućkastoj površini. Sačuvana dužina 1,6 cm, sačuvana širina 2,3 cm, debljina stijenke 0,8 cm.

T. 15

95. (N 14) Ulomak zdjele konkavnog ušća ruba, naglašenog s vanjske strane. Glazura prekriva unutrašnju površinu. Dno je naglašeno s dvjema smeđim crtama preko kojih se prelijeva smeđa boja, a cijela je površina svjetlozelene boje. Sačuvana širina 9,5 cm, sačuvana visina 3,8 cm, debljina stijenke 0,9 cm.

15th century. In terms of its stylistic language, this ware is divided into an early and late phase, with the early phase running through to the mid-15th century, and the late phase covering the second half of the 15th century. The late phase is characterised by a decline in the quality of the sgraffito decoration. We also see specimens of sgraffito ware with simple decoration, the manufacture of which covered the late 15th to mid-16th century and the same area as that of the Po Valley archaic sgraffito ware (Gusar 2010, 68).

The recovered sherds are from hemispherical and conical bowls. The engobe slip covers the inside face, extending to just slightly below the rim on the outside face. Dominant among the decorations are vegetal motifs done in green and ochre colour. We see two base forms: with a ring foot and a foot in the form of a slightly recessed disc. The first is characteristic of Veneto region production, and the second of the workshops in the Emilia-Romagna region (Bradara 2006, 22).

TRENCH I

90. (N 4) Vessel body sherd; damaged outside surface. Inside face decorated with stylised vegetal motifs on a light background with green sfumato effect. Preserved length: 5.8 cm; preserved height: 3.2 cm; wall thickness: 0.7 cm.

91. (N 4) Sherd from the lower part of a vessel body and base with ring foot. Traces of the decoration preserved on inside face. Preserved length: 3.1 cm; preserved width: 3.4 cm; preserved height: 2.6 cm; wall thickness: 0.7 cm; thickness of base ring foot: 0.7 cm.

92. (N 11) Sherd of a bowl, inside bend. Outside entirely degraded; inside face decorated with stylised vegetal motif on a light background with green sfumato effect. Preserved length: 4.3 cm; preserved width: 4.5 cm; preserved height: 2.6 cm; wall thickness: 0.5 cm.

93. (N 11) Sherd from the wavy rim of a shallow bowl; orange. Decoration preserved in traces near the rim. Preserved length: 4.9 cm; preserved width: 3.3 cm; preserved height: 1.5 cm; wall thickness: 0.4 cm.

94. (N 11) Vessel body sherd; inside decorated with three thin brown lines on a green, white and yellowish background. Preserved length: 1.6 cm; preserved width: 2.3 cm; wall thickness: 0.8 cm.

T. 15

95. (N 14) Sherd from a concave rim lip, thickened outside; glaze inside. Base emphasised with two brown lines over which brown colour flows, entire surface light

96. (N 14) Ulomak prstenastog dna od oker keramike. Ukrašen se na vanjskoj površini sačuvao u tragovima, a unutrašnja je ukrašena stiliziranim biljnim motivima izvedenim tankim smeđim crtama unutar kojih se izmjenjuju smeđa, zelena i žuta boja. Sačuvana dužina 5,8 cm, sačuvana širina 2,6 cm, sačuvana visina 2 cm, debljina stijenke posude 0,9 cm.

97. (N 14) Ulomak tijela posude na čijoj je unutrašnjoj površini sačuvana dekoracija u tragovima, u vidu tamne zelene crte na svijetloj površini (tehnika engobiranja). Sačuvane dimenzije: 4,1 x 1,8 x 0,8 cm.

98. (N 14) Ulomak tijela posude ukrašene s vanjske strane svjetlozelenom unutar svjetlosmeđih crta, a sve na svijetloj podlozi. Unutrašnja površina je premazana oker glazurom. Sačuvane dimenzije: 3,8 x 2,6 x 0,4 cm.

SONDA II

99. (N 17) Ulomak tijela posude ukrašen s unutrašnje strane mrežastim motivom, izvedenim smeđim crtama na svijetloj podlozi. Sačuvana dužina 6,2 cm, sačuvana širina 3,4 cm, debljina stijenke 0,6 cm.

100. (N 17) Ulomak tijela posude čija je unutrašnja površina ukrašena smeđim crtama na svijetloj podlozi. Jako degradirana keramika okernarančaste boje. S vanjske strane je od boje ostao sedefast sjaj. Sačuvana dužina 6,9 cm, sačuvana širina 3,3 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

101. (N 17) Ulomak ravnog dna posude od narančaste keramike, unutrašnje površine ukrašene stiliziranim motivom koji se jedva nazire zbog sloja kalcifikata. Sačuvana dužina 4,1 cm, sačuvana širina 3,8 cm, debljina stijenke 0,65 cm.

102. (N 17) Ulomak tijela posude ukrašen s unutrašnje strane motivom palmete. Sačuvana dužina 3,2 cm, sačuvana širina 2,0 cm, debljina stijenke 0,65 cm.

T. 16

103. (N 17) Ulomak tijela posude od oker keramike, ukrašene s unutrašnje strane, u tragovima, tamnozelenim crtama na svjetlijoj zelenoj površini. Sačuvana dužina 5,6 cm, sačuvana visina 3,6 cm, debljina stijenke 0,7 cm.

104. (N 17) Ulomak vrata posude od oker keramike. Na vanjskoj površini vrlo mali trag glazure zelene boje, a unutrašnja površina premazana svjetlozelenom glazurom. Sačuvana dužina 2,9 cm, sačuvana visina 2,6 cm, debljina stijenke 0,4 cm.

105. (N 17) Ulomak izvijenog ušća zadebljalog ruba posude od keramike, narančaste boje sa svijetlom glazurom sačuvanom u tragovima (tehnika engobiranja).

green colour. Preserved width: 9.5 cm; preserved height: 3.8 cm; wall thickness: 0.9 cm.

96. (N 14) Sherd from a base with ring foot; ochre. Decoration preserved outside in traces; inside decorated with stylised vegetal motifs done in thin brown lines framing areas of alternating brown, green and yellow colour. Preserved length: 5.8 cm; preserved width: 2.6 cm; preserved height: 2 cm; vessel wall thickness 0.9 cm.

97. (N 14) Vessel body sherd. Decoration preserved inside in traces; dark green lines on light background (engobe technique). Preserved dimensions: 4.1 by 1.8 by 0.8 cm.

98. (N 14) Vessel body sherd. Decoration outside; light green framed by light brown lines, all over a light background. Ochre glaze inside. Preserved dimensions: 3.8 by 2.6 by 0.4 cm.

TRENCH II

99. (N 17) Vessel body sherd. Decoration inside; web motif done in brown lines on a light background. Preserved length: 6.2 cm; preserved width: 3.4 cm; wall thickness: 0.6 cm.

100. (N 17) Vessel body sherd. Decoration inside; brown lines on a light background. Highly degraded; ochre-orange. Nacre-like lustre outside from residual colour. Preserved length: 6.9 cm; preserved width: 3.3 cm; wall thickness: 0.5 cm.

101. (N 17) Sherd from a flat base; orange. Decoration inside; stylized motif hardly visible due to a layer of calcification. Preserved length: 4.1 cm; preserved width: 3.8 cm; wall thickness: 0.65 cm.

102. (N 17) Vessel body sherd. Decoration inside; palmette motif. Preserved length: 3.2 cm; preserved width: 2.0 cm; wall thickness: 0.65 cm.

T. 16

103. (N 17) Vessel body sherd; ochre. Decoration inside in traces; dark green lines on lighter green background. Preserved length: 5.6 cm; preserved height: 3.6 cm; wall thickness: 0.7 cm.

104. (N 17) Sherd from the neck of a vessel; ochre. Residual green glaze outside; light green glaze inside. Preserved length: 2.9 cm; preserved height: 2.6 cm; wall thickness: 0.4 cm.

105. (N 17) Sherd from the everted lip of a thickened rim; orange; residual light toned glaze (engobe technique). Preserved length: 3.2 cm; preserved height: 2.4 cm; wall thickness: 0.4 cm.

Sačuvana dužina 3,2 cm, sačuvana visina 2,4 cm, debljina stijenke 0,4 cm.

106. (N 22) Ulomak ruba posude od keramike, oker boje. Glazura zelenih motiva na svijetloj površini, sačuvana u tragovima. Sačuvana dužina 2,3 cm, sačuvana visina 1,3 cm, debljina stijenke 0,7 cm.

107. (N 29) Ulomak donjeg dijela tijela posude od svjetlonarančaste keramike. Glazura sačuvana na unutrašnjoj površini. Ukrašen je predstavljen zelenim pravolinijski tragom unutar dviju paralelnih crta, na koje se nadovezuje i jedna zakrivljena crta na svijetloj površini. Sačuvana dužina 4,3 cm, sačuvana visina 3,2 cm, debljina stijenke 0,8 cm.

POVRŠINSKI NALAZI

108. (N 1) Ulomak konkavnog dna i donjeg dijela tijela posude od oker keramike, sa sačuvanim ukrasom na unutrašnjoj površini. Stilizirani biljni ukras se sastoji od zakrivljenih crta izvedenih smeđom i zonama zelene i žute boje. Arhajska gravirana i oslikana keramika na engobiranoj podlozi. Sačuvana širina 6,8 cm, sačuvana visina 2,3 cm, promjer dna 5,8 cm, debljina stijenke posude 0,8 cm.

109. (N 1) Ulomak konkavnog dna od narančaste keramike. Na unutrašnjoj strani posude u tragovima je sačuvan stilizirani biljni motiv, zelene boje i smeđih crta. Sačuvan promjer 5,9 cm, debljina stijenke 0,7 cm.

110. (N 1) Ulomak tijela posude od narančaste keramike. Unutrašnja površina ukrašena je stiliziranim biljnim motivom, izvedenim zelenom i žutom bojom na svijetloj podlozi. Sačuvana dužina 8,5 cm, sačuvana širina 4,2 cm, debljina stijenke 0,8 cm.

111. (N 1) Ulomak tijela posude od narančaste keramike. Unutrašnja površina ukrašena je stiliziranim biljnim motivom, izvedenim zelenom i žutom bojom na svijetloj podlozi. Sačuvana dužina 2,8 cm, sačuvana širina 3,5 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

T. 17

112. (N 1) Ulomak tijela posude čija je vanjska površina ukrašena motivom izvedenim zelenom bojom na svijetloj površini (tehnika engobiranja). Sačuvana dužina 2,5 cm, sačuvana širina 1,4 cm, debljina stijenke 0,45 cm.

113. (N 1) Ulomak trakaste ručke zadebljalih rubova, svijetle oker boje s tragovima zelene (tehnika engobiranja). Sačuvana dužina 3 cm, sačuvana širina 2,8 cm, debljina 0,8 cm.

114. (N 1) Jako oštećeni ulomak posude od svjetlonarančaste keramike. Ukrašena je unutrašnja površina, na kojoj se

106. (N 22) Sherd from the rim of a vessel; ochre. Glaze; green motifs on a light background preserved in traces. Preserved length: 2.3 cm; preserved height: 1.3 cm; wall thickness: 0.7 cm.

107. (N 29) Sherd from the lower part of a vessel; light orange. Glaze preserved inside. Decoration: green rectilinear band between two parallel lines and one curved line on a light background. Preserved length: 4.3 cm; preserved height: 3.2 cm; wall thickness: 0.8 cm.

SURFACE FINDS

108. (N 1) Sherd of a concave base and lower part of a vessel; ochre. Decoration preserved inside; stylised vegetal decoration of curved lines done in brown and green fields and yellow colour. Archaic sgraffito and painted pottery on engobe slip background. Preserved width: 6.8 cm; preserved height: 2.3 cm; base diameter: 5.8 cm; vessel wall thickness 0.8 cm.

109. (N 1) Sherd of a concave base; orange. Stylized vegetal motif in green colour and brown lines preserved in traces on inside face. Preserved diameter: 5.9 cm; wall thickness: 0.7 cm.

110. (N 1) Vessel body sherd; orange. Inside face decorated with stylized vegetal motif done in green and yellow colour on a light background. Preserved length: 8.5 cm; preserved width: 4.2 cm; wall thickness: 0.8 cm.

111. (N 1) Vessel body sherd; orange. Inside face decorated with stylized vegetal motif done in green and yellow colour on a light background. Preserved length: 2.8 cm; preserved width: 3.5 cm; wall thickness: 0.5 cm.

T. 17

112. (N 1) Vessel body sherd. Decoration outside; motif done in green colour on a light background (engobe technique). Preserved length: 2.5 cm; preserved width: 1.4 cm; wall thickness: 0.45 cm.

113. (N 1) Sherd from a strap handle with thickened edges; light ochre. Traces of green colour (engobe technique). Preserved length: 3 cm; preserved width: 2.8 cm; thickness: 0.8 cm.

114. (N 1) Highly damaged sherd from a vessel; light orange. Decoration inside; traces of a stylized vegetal motif done in brown lines and green fields. Preserved length: 5.5 cm; preserved width: 5.1 cm; thickness: 0.7 cm.

115. (N 2) Vessel body sherd with a gentle transition to a widening (base or rim); orange. Decoration inside; brown lines and green and yellow fields on a light background.

nazire stilizirani biljni motiv izveden smeđim crtama i zelenim zonama. Sačuvana dužina 5,5 cm, sačuvana širina 5,1 cm, debljina 0,7 cm.

115. (N 2) Ulomak tijela posude s neznatnim prijelazom u proširenje (dna ili ruba) od narančaste keramike, čija je unutrašnja površina ukrašena smeđim crtama te zelenim i žutim zonama na svijetloj podlozi. Glazura je raspuknuta. Sačuvana dužina 3,8 cm, sačuvana širina 2,6 cm, debljina stijenke 0,8 cm.

116. (N 2) Ulomak tijela posude od narančastosmeđe keramike, čija je unutrašnja površina ukrašena smeđim crtama i zelenom bojom na svijetloj podlozi. Sačuvana dužina 5,1 cm, sačuvana širina 2,5 cm, debljina stijenke 1,1 cm.

117. (N 2) Ulomak tijela posude od narančastosmeđe keramike, čija je unutrašnja površina ukrašena smeđim crtama i zelenom bojom na svijetloj podlozi, raspuknute glazure. Sačuvana dužina 3,1 cm, sačuvana širina 2,9 cm, debljina stijenke 0,7 cm.

118. (N 2) Ulomak „ljuske“ glazure posude od narančaste keramike, ukrašene smeđim slikanim crtama sa zelenim i žutim zonama. Sačuvana dužina 2,9 cm, sačuvana širina 1,4 cm, debljina stijenke 0,2 cm.

119. (N 10) Ulomak tijela posude od narančaste keramike, ukrašen s unutrašnje strane stiliziranim biljnim motivima koji su izvedeni smeđim crtama sa žutim tonovima. Površina je vidno oštećena. Sačuvana dužina 4,7 cm, sačuvana širina 2,4 cm, debljina stijenke 0,9 cm.

120. (N 10) Ulomak dna i prstenaste noge posude od narančaste keramike, ukrašen s unutrašnje strane jednom smeđom crtom na žutoj podlozi. Površina je vidno oštećena. Sačuvana dužina 3,6 cm, sačuvana širina 3,0 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

121. (N 10) Ulomak tijela posude od narančaste keramike, odlomljenog proširenog dijela. Unutrašnja površina je svijetle boje, a vanjska je ukrašena žutim crtama sa zelenim tonovima na svijetloj podlozi. Površina je vidno oštećena. Sačuvana dužina 3,0 cm, sačuvana širina 2,1 cm, debljina stijenke 0,4 cm.

122. (N 10) Ulomak prstenastog dna posude od keramike oker boje. Unutrašnja površina ukrašena je smeđim crtama na svijetloj površini. Površina je vidno oštećena. Sačuvana dužina 3,5 cm, sačuvana širina 2,7 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

123. (N 20) Ulomak tijela posude od narančaste keramike, ukrašen s unutrašnje strane smeđom crtom te zelenim i žutim dijelovima na svijetloj podlozi. Površina je vidno oštećena. Sačuvana dužina 2,9 cm, sačuvana širina 2,2 cm, debljina stijenke 1,0 cm.

Glaze cracked. Preserved length: 3.8 cm; preserved width: 2.6 cm; wall thickness: 0.8 cm.

116. (N 2) Vessel body sherd; orange-brown. Decoration inside; brown lines and green colour on a light background. Preserved length: 5.1 cm; preserved width: 2.5 cm; wall thickness: 1.1 cm.

117. (N 2) Vessel body sherd orange-brown. Decoration inside; brown lines and green colour on a light background. Glaze cracked. Preserved length: 3.1 cm; preserved width: 2.9 cm; wall thickness: 0.7 cm.

118. (N 2) Fragment of the glaze “rind” from a vessel; orange. Decorated with painted brown lines with green and yellow fields. Preserved length: 2.9 cm; preserved width: 1.4 cm; wall thickness: 0.2 cm.

119. (N 10) Vessel body sherd; orange. Decoration inside; stylized vegetal motifs done in brown lines and yellow tones. Surface visibly damaged. Preserved length: 4.7 cm; preserved width: 2.4 cm; wall thickness: 0.9 cm.

120. (N 10) Sherd from the base of a vessel with ring foot; orange. Decoration inside; one brown line on a yellow background. Surface visibly damaged. Preserved length: 3.6 cm; preserved width: 3.0 cm; wall thickness: 0.5 cm.

121. (N 10) Vessel body sherd; orange. Broadened area broken off. Inside light colour; outside decorated with yellow lines and green tones on a light background. Surface visibly damaged. Preserved length: 3.0 cm; preserved width: 2.1 cm; wall thickness: 0.4 cm.

122. (N 10) Sherd from a base with ring foot; ochre. Decoration inside; brown lines on a light background. Surface visibly damaged. Preserved length: 3.5 cm; preserved width: 2.7 cm; wall thickness: 0.5 cm.

123. (N 20) Vessel body sherd; orange. Decoration inside; brown line, green and yellow fields on a light background. Surface visibly damaged. Preserved length: 2.9 cm; preserved width: 2.2 cm; wall thickness: 1.0 cm.

T. 18

124. a, b. (N 40) Vessel body sherd; dentate rib outside; orange. Trace of a decoration inside done as a simple drawing in brown colour on a light background. Po Valley archaic sgraffito ware. Preserved dimensions: 2.1 by 1.5 by 0.65 cm, wall thickness 0.5 cm.

125. (N 40) Vessel body sherd; light orange. Decoration inside; light lines, green and yellow fields on a light background. Surface visibly damaged. Preserved length: 3.4 cm; preserved width: 2.0 cm; wall thickness: 0.5 cm.

T. 18

124. a, b. (N 40) Ulomak tijela posude na čijoj je vanjskoj površini zupčasto ukrašeno rebro. Keramika je narančaste boje, a s unutrašnje strane nazire se ukras izveden jednostavnim crtežom smeđom bojom na svijetloj podlozi. Padska arhajska gravirana keramika. Sačuvane dimenzije: 2,1 x 1,5 x 0,65 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

125. (N 40) Ulomak tijela posude od svjetlonarančaste keramike, ukrašen s unutrašnje strane svijetlim crtama, zelenim i žutim dijelovima na svijetloj podlozi. Površina je vidno oštećena. Sačuvana dužina 3,4 cm, sačuvana širina 2,0 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

MAJOLIKA

Terminom „majolika“ označava se glazirana keramika s oslikanim ukrasom kod koje gravirani ornament u potpunosti izostaje (Gelichi 1988). Etimologija naziva potječe od velike tranzitne luke na Majorci te se isprva upotrebljavao samo za takve proizvode s područja Španjolske, a kasnije za svu keramiku s neprozirnom glazurom, bez obzira na mjesto proizvodnje (Bradara 2004, 43; 2006, 50).

Majoličkom posudu pripada osam ulomaka čija dominantna plava boja oslika upućuje na stilsku skupinu majolike poznate pod nazivom strogi stil (*stile severo*). Strogi stil podijeljen je na više skupina, prema ornamentici i upotrebi kolorita, a datira se između 1425. i 1500. godine (Gusar 2010, 119). S obzirom na fragmentiranost ulomaka, nije moguće odrediti tip posuda ni tipološku podskupinu. Moguće je pretpostaviti da ulomci pripadaju posljednjoj fazi strogog stila, odnosno vrčevima iz skupine cvjetne gotike, proizvedenih u radionicama padskog područja (Veneto, Emilia-Romagna, Marche). Tipološki slični vrčevi su početkom 21. st. sakupljeni na prostoru rašporskog kaštela (Bradara 2007, 70). Ističe se jedan manji ulomak oboda iz skupine španjolsko-maurske majolike, ukrašen motivom krune, za koji se pretpostavlja da predstavlja krunu kraljevstva Valencije i koji je jedna od karakteristika španjolske dekoracije glaziranog posuda sredinom 15. stoljeća (Petricioli 1984; Delonga 1986).

T. 18

126. (N 6) Ulomak tijela posude čija je vanjska površina ukrašena narančastom i zelenom crtom na plavoj podlozi. Sačuvana dužina 1,5 cm, sačuvana širina 2,1 cm, debljina stijenke 0,4 cm.

MAJOLICA

The term majolica refers to glazed ware with a painted decoration without any engraved (*sgraffito*) ornamentation (Gelichi 1988). The etymology of the term is drawn from a major transit port on Majorca (Mallorca) and the term was initially used to denote only the products originating from Spain, later broadened to include all pottery with opaque glaze, irrespective of the place of production (Bradara 2004, 43; 2006, 50).

Eight sherds are of the majolica group, the dominant blue colour of which points to the majolica stylistic group referred to as the severe style (Italian: *stile severo*). The strict style is further subdivided into a number of groups based on the ornamentation and use of colour, and is dated from 1425 to 1500 (Gusar 2010, 119). Our highly fragmented sherds preclude the identification of the vessel form or the typological subgroup. We can surmise that the sherds are from the final phase of the severe style, i.e., from jugs of the Gothic floral style group manufactured in workshops of the Po Valley (Veneto, Emilia-Romagna, Marche). Typologically similar jugs were recovered early in the 21st century in the area of the Rašpor castle (Bradara 2007, 70). Notable is a small rim sherd from the Hispano-Moresque ware group with a crown motif decoration that may be a depiction of the crown of the kingdom of Valencia, one of the characteristic Spanish decorations used on glazed ware in the mid-fifteenth century (Petricioli 1984; Delonga 1986).

T. 18

126. (N 6) Vessel body sherd. Decoration outside; orange and green lines on a blue background. Preserved length: 1.5 cm; preserved width: 2.1 cm; wall thickness: 0.4 cm.

127. (N 37) Sherd from the concave lip of a thinned rim. Decoration inside; blue ornament, motif of the crown of the kingdom of Valencia. Preserved width: 3.5 cm; preserved height: 3.1 cm; wall thickness: 0.8 cm.

128. (N 38) Sherd from the concave lip of a thinned rim. Decoration inside; blue ornament. Preserved width: 2.1 cm; preserved height: 2.9 cm; wall thickness: 0.6 cm.

129. (N 2) Sherd from a cup with barely visible base of the handle, horizontal ribbing outside. Traces of a blue decoration inside. Preserved width: 6.6 cm; preserved height: 4.8 cm; wall thickness: 0.9 cm.

130. (N 10) Two sherds from the lower part and base of a vessel. Decoration outside; blue motif. Preserved width: 3.3 cm; preserved height: 1.9 cm; wall thickness: 0.6 cm.

127. (N 37) Ulomak konkavnog ušća stanjenog ruba posude, ukrašen s unutrašnje strane plavim ornamentom, motivom krune kraljevstva Valencije. Sačuvana širina 3,5 cm, sačuvana visina 3,1 cm, debljina stijenke 0,8 cm.

128. (N 38) Ulomak konkavnog ušća stanjenog ruba posude, ukrašen s unutrašnje strane plavim ornamentom. Sačuvana širina 2,1 cm, sačuvana visina 2,9 cm, debljina stijenke 0,6 cm.

129. (N 2) Ulomak šalice s jedva naznačenom bazom ručke, horizontalno narebrene vanjske površine. Na unutrašnjoj površini naznaka plave dekoracije. Sačuvana širina 6,6 cm, sačuvana visina 4,8 cm, debljina stijenke 0,9 cm.

130. (N 10) Dva ulomka donjeg dijela i dna posude, vanjske površine ukrašene plavim motivom. Sačuvana širina 3,3 cm, sačuvana visina 1,9 cm, debljina stijenke 0,6 cm.

131. (N 20) Ulomak donjeg dijela tijela šalice, ukrašene s unutrašnje strane jedva vidljivim plavim ornamentom. Sačuvana širina 4,6 cm, sačuvana visina 4,5 cm, debljina stijenke 0,7 cm.

132. (N 40) Ulomak tijela posude, ukrašen s vanjske strane plavim ornamentom. Sačuvana dužina 2,1 cm, sačuvana širina 1,9 cm, debljina stijenke 0,4 cm.

GRUBO KUHINJSKO POSUĐE

Kuhinjska keramika zastupljena je najvećim brojem ulomaka, koji uglavnom pripadaju trbušastim loncima s ravnim dnom i zadebljanim trakastim obodom sivocrne boje. Obodi su u nekoliko primjera višestruko profilirani. Jedan ulomak pripada tavi s ravnim dnom i tri nožice. To su karakteristike posuda koje se proizvodilo od 14. do 16. st. (Lo Mele 2015, 20-26, 46, T. XII, 5-6). Sakupljeno je 59 ulomaka jednog većeg lonca, s razvrnutim i trokutasto zadebljanim obodom, trbušastim tijelom i ravnim dnom. S obzirom na promjer oboda od 30 cm, moguće je da ulomci pripadaju kotlu za pripremu hrane. Narančastooker bojom i blago zadebljanim obodom ističe se jedan ulomak kuhinjskog posuda koji pokazuje odlike nešto ranije produkcije i koji se vjerojatno može datirati u 13. ili 14. st. (Lo Mele 2015, 71, T. XXIII, 9-10).

Podrobnijom analizom keramičkog materijala, a posebno grube kućanske keramike, na temelju komparativnog materijala s područja Slovenije i Austrije (Štular 2015; Gutjahr, Tiefengraber 2004), kojemu je područje Čičarije jednim dijelom gravitalo, bit će vjerojatno moguće i točnije odrediti kronološki slijed oblika te precizniju dataciju nekih ulomaka.

131. (N 20) Sherd from the lower part of the body of a cup. Decoration inside; barely visible blue ornament. Preserved width: 4.6 cm; preserved height: 4.5 cm; wall thickness: 0.7 cm.

132. (N 40) Vessel body sherd. Decoration outside; blue ornament. Preserved length: 2.1 cm; preserved width: 1.9 cm; wall thickness: 0.4 cm.

COARSE COOKING WARE

Cooking ware is represented by the greatest number of sherds, most from globular pots with flat bases and thickened strap rims of grey-black colour. On a number of specimens the rim has multiple mouldings. One sherd is from a three-footed pan with a flat base. These are characteristics of ware produced from the 14th to 16th century (Lo Mele 2015, 20-26, 46, T. XII, 5-6). Fifty-nine sherds were recovered from a large pot with an everted rim with triangular thickening, a globular body and a flat base. Given the rim diameter of 30 cm it is possible that the sherds are from a cauldron used in food preparation. A sherd from a cooking ware vessel is notable for its orange-ochre fabric colour and slight thickening of the rim, exhibiting attributes of somewhat earlier production, likely from the 13th or 14th century (Lo Mele 2015, 71, T. XXIII, 9-10).

A more detailed comparative analysis of the ceramic material, in particular of the coarse household pottery, that includes material found in parts of modern Slovenia and Austria (Štular 2015; Gutjahr, Tiefengraber 2004) to which a part of the Čičarija area gravitated, will likely offer a more precise identification of the chronological sequence of the forms and a more precise dating of some of the recovered sherds.

TRENCH I

T. 19

133. (N 3) Two fused sherds of the flat base and conical lower part of the body of a pot. Black, very porous. Preserved base diameter: 5.1 cm; preserved height: 2.9 cm; base wall thickness 1.0 cm; vessel wall thickness 0.6 cm.

134. (N 3) Sherd from the everted lip of a rim with strap-like thickening to the outside. Brown, coarse fabric. Preserved width: 4.1 cm; preserved height: 3.1 cm; wall thickness: 0.6 cm; rim thickness: 0.8 cm.

135. (N 3) Sherd from the everted lip of a rim with strap-like thickening with wavy tip. Black, coarse fabric. Preserved width: 2.8 cm; preserved height: 2.6 cm; wall thickness: 0.4 cm; rim thickness: 0.8 cm.

SONDA I

T. 19

133. (N 3) Dva slijepljena ulomka ravnog dna i koničnog donjeg dijela tijela lonca od crne grube, izrazito porozne keramike. Sačuvan promjer dna 5,1 cm, sačuvana visina 2,9 cm, debljina stijenke dna 1,0 cm, debljina stijenke posude 0,6 cm.

134. (N 3) Ulomak izvijenog ušća trakasto zadebljalog ruba s vanjske strane posude od smeđe keramike, grube fature. Sačuvana širina 4,1 cm, sačuvana visina 3,1 cm, debljina stijenke 0,6 cm, debljina ruba 0,8 cm.

135. (N 3) Ulomak izvijenog ušća trakasto zadebljalog ruba s valovitim završetkom. Keramika grube fature, crne boje. Sačuvana širina 2,8 cm, sačuvana visina 2,6 cm, debljina stijenke 0,4 cm, debljina ruba 0,8 cm.

136. (N 4) Ulomak izvijenog ušća trakasto zadebljalog ruba, s ostrim prijelazom u vrat posude, od keramike, grube fature i smeđe boje. Sačuvana širina 5,6 cm, sačuvana visina 2,6 cm, debljina stijenke 0,4 cm.

137. (N 4) Ulomak izvijenog ušća trakasto zadebljalog ruba s vanjske strane posude od crnosmeđe keramike, grube fature. Sačuvana širina 3,0 cm, sačuvana visina 2,5 cm, debljina stijenke 0,4 cm, debljina ruba 0,8 cm.

138. (N 4) Ulomak izvijenog ušća trokutasto zadebljalog ruba, od crnosmeđe keramike, grube fature. Sačuvana širina 2,1 cm, sačuvana visina 1,4 cm, debljina stijenke 0,2 cm, širina ušća 1,2 cm.

139. (N 4) Ulomak ravnog dna, tankim rubom naglašene stajace površine i donjeg dijela tijela posude, od sive grube keramike. Sačuvana širina 3,6 cm, sačuvana visina 1,6 cm, debljina stijenke dna 0,6 cm, debljina stijenke posude 0,5 cm, promjer dna 8 cm.

140. (N 6) Više neizrazitih ulomaka posuda grube fature, među kojima se ističe jedan ravan rub od smeđe keramike te prijelaz iz vrata u tijelo posude od keramike svjetlosmeđe boje. Sačuvane dimenzije dna: 2,1 x 1,5 x 0,6 cm. Sačuvane dimenzije tijela i vrata posude: 4,3 x 3,5 x 0,5 cm.

T. 20

141. (N 12) Polovica zvonolikog dna posude naglašenog unutrašnjeg dijela, od keramike grube fature, crne boje. Sačuvana širina 3,5 cm, sačuvan promjer 6,1 cm, sačuvana visina 3,3 cm, debljina stijenke 0,6 cm.

142. (N 14) Ulomak izvijenog ušća trakasto zadebljalog ruba posude, grube fature, od crne keramike s bijelim zrcnima. Sačuvana dužina 3,2 cm, sačuvana visina 2,1 cm, debljina stijenke 0,4 cm, debljina ruba 0,75 cm.

136. (N 4) Sherd from the everted lip of a rim with strap-like thickening with abrupt transition to the neck of the vessel. Brown, coarse fabric. Preserved width: 5.6 cm; preserved height: 2.6 cm; wall thickness: 0.4 cm.

137. (N 4) Sherd from the everted lip of a rim with strap-like thickening to the outside. Black-brown, coarse fabric. Preserved width: 3.0 cm; preserved height: 2.5 cm; wall thickness: 0.4 cm; rim thickness: 0.8 cm.

138. (N 4) Sherd from the everted lip of a rim with triangular thickening. Black-brown, coarse fabric. Preserved width: 2.1 cm; preserved height: 1.4 cm; wall thickness: 0.2 cm; rim width: 1.2 cm.

139. (N 4) Sherd from a flat base with a thin prominence at the foot and the lower part of a vessel. Grey; coarse fabric. Preserved width: 3.6 cm; preserved height: 1.6 cm; base wall thickness 0.6 cm; vessel wall thickness 0.5 cm; base diameter: 8 cm.

140. (N 6) Multiple featureless sherds from vessels of coarse fabric, prominent among which is one flat rim section of brown fabric, and a transition section from the neck to the body of a vessel of light brown fabric. Preserved dimensions of the base: 2.1 by 1.5 by 0.6 cm. Preserved dimensions of the body and neck: 4.3 by 3.5 by 0.5 cm.

T. 20

141. (N 12) Half of the bell-shaped base of a vessel with prominent inside section. Black; coarse fabric. Preserved width: 3.5 cm; preserved diameter: 6.1 cm; preserved height: 3.3 cm; wall thickness: 0.6 cm.

142. (N 14) Sherd from the everted lip of a rim with strap-like thickening. Black with white grains; coarse fabric. Preserved length: 3.2 cm; preserved height: 2.1 cm; wall thickness: 0.4 cm; rim thickness: 0.75 cm.

143. (N 14) Sherd from the everted lip of an irregular rim with strap-like thickening. Dark grey with white grains; coarse fabric. Preserved length: 4.3 cm; preserved height: 2.5 cm; wall thickness: 0.6 cm; rim thickness: 0.75 cm.

144. (N 14) Sherd from the everted lip of a rim with strap-like thickening. Dark grey; coarse fabric. Preserved length: 3.4 cm; preserved height: 2.3 cm; wall thickness: 0.3 cm; rim thickness: 0.65 cm.

145. (N 14) Neck sherd. Grey-ochre. Preserved width: 3 cm; preserved height: 2 cm; wall thickness: 0.3 cm.

146. (N 14) Sherd from a flat base. Coarse and porous fabric with abundant white grains. Preserved length: 3 cm; preserved width: 2.7 cm; preserved height: 1.1 cm; base wall thickness: 0.6 cm.

143. (N 14) Ulomak izvijenog ušća trakasto zadebljalog ruba i nepravilnog završetka posude, grube fature, od tamnosive keramike s bijelim zrnima. Sačuvana dužina 4,3 cm, sačuvana visina 2,5 cm, debljina stijenke 0,6 cm, debljina ruba 0,75 cm.

144. (N 14) Ulomak izvijenog ušća trakasto zadebljalog ruba posude, grube fature, od tamnosive keramike. Sačuvana dužina 3,4 cm, sačuvana visina 2,3 cm, debljina stijenke 0,3 cm, debljina ruba 0,65 cm.

145. (N 14) Ulomak vrata posude, od keramike sivo-oker boje. Sačuvana širina 3 cm, sačuvana visina 2 cm, debljina stijenke 0,3 cm.

146. (N 14) Ulomak ravnog dna posude, od keramike grube i porozne fature, s više bijelih zrnaca. Sačuvana dužina 3 cm, sačuvana širina 2,7 cm, sačuvana visina 1,1 cm, debljina stijenke dna 0,6 cm.

147. (N 32) Ulomak ravnog dna i donjeg dijela tijela posude, od keramike sivosmeđe boje, grube fature s mnogo bijelih zrnaca. Sačuvana širina 8,2 cm, sačuvana visina 3,8 cm, debljina stijenke dna 0,6 cm, debljina stijenke posude 0,9 cm.

148. (N 32) Ulomak ravnog dna i donjeg dijela tijela posude od keramike sivosmeđe boje, grube fature, s mnogo bijelih zrnaca. Sačuvana širina 6,5 cm, sačuvana visina 3,0 cm, debljina stijenke dna 0,8 cm, debljina stijenke posude 0,6 cm.

149. (N 32) Ulomak ravnog dna i donjeg dijela tijela posude od keramike sivosmeđe boje, grube fature, s mnogo bijelih zrnaca. Sačuvana širina 4,6 cm, sačuvana visina 1,4 cm, debljina stijenke dna 0,75 cm, debljina stijenke posude 0,6 cm.

T. 21

150. (N 32) Ulomak lagano izvijenog ušća stanjenog i zaobljenog ruba, naglašenog s vanjske strane zadebljanjem na prijelazu u vrat posude od smeđe keramike, jako porozne fature. Sačuvana dužina 3,3 cm, sačuvana visina 2,5 cm, debljina stijenke 0,8 cm, širina ruba 0,9 cm.

151. (N 32) Ulomak lagano izvijenog ušća stanjenog i zaobljenog ruba, naglašenog s vanjske strane zadebljanjem na prijelazu u vrat posude od smeđe-oker keramike s bijelim zrnima. Sačuvana dužina 2,5 cm, sačuvana visina 2,2 cm, debljina stijenke 0,6 cm, širina ruba 0,8 cm.

SONDA II

152. (N 17) Ulomak lagano izvijenog ušća trakasto istaknutog vanjskog ruba posude od tamnosmeđe

147. (N 32) Sherd from a flat base and the lower part of a vessel. Grey-brown; coarse fabric with abundant white grains. Preserved width: 8.2 cm; preserved height: 3.8 cm; base wall thickness 0.6 cm; vessel wall thickness 0.9 cm.

148. (N 32) Sherd from a flat base and the lower part of a vessel. Grey-brown; coarse fabric with abundant white grains. Preserved width: 6.5 cm; preserved height: 3.0 cm; base wall thickness 0.8 cm; vessel wall thickness 0.6 cm.

149. (N 32) Sherd from a flat base and the lower part of a vessel. Grey-brown; coarse fabric with abundant white grains. Preserved width: 4.6 cm; preserved height: 1.4 cm; base wall thickness 0.75 cm; vessel wall thickness 0.6 cm.

T. 21

150. (N 32) Sherd from the slightly everted lip of a thinned and rounded rim, thickened outside at the transition to the neck. Brown; very porous. Preserved length: 3.3 cm; preserved height: 2.5 cm; wall thickness: 0.8 cm; rim width: 0.9 cm.

151. (N 32) Sherd from the slightly everted lip of a thinned and rounded rim, thickened outside at the transition to the neck. Brown-ochre with white grains. Preserved length: 2.5 cm; preserved height: 2.2 cm; wall thickness: 0.6 cm; rim width: 0.8 cm.

TRENCH II

152. (N 17) Sherd from the slightly everted lip of a rim with strap-like thickening outside. Dark brown; porous. Preserved length: 2.9 cm; preserved height: 1.9 cm; wall thickness: 0.4 cm; rim width: 0.8 cm.

153. (N 17) Sherd from the slightly everted lip of a rim with strap-like thickening outside. Dark brown; porous. Preserved length: 3.6 cm; preserved height: 2.0 cm; wall thickness: 0.4 cm; rim width: 0.7 cm.

154. (N 25) Sherd from the lower part of the body and part of the flat base. Grey-brown; coarse fabric with temper of white grains. Preserved width: 3.4 cm; preserved height: 2.2 cm; wall thickness: 0.5 cm; base thickness: 0.5 cm.

155. (N 25) Sherd from the slightly everted lip of a rim with triangular thickening outside. Grey-brown; porous. Preserved length: 2.7 cm; preserved height: 2.2 cm; wall thickness: 0.65 cm; rim width: 1.0 cm.

156. (N 29) Squarish sherd; T-shaped rim (possibly a stove tile). Brown. Preserved length: 5.2 cm; preserved height: 4 cm; wall thickness: 0.7 cm; rim width: 1.4 cm.

157. (N 29) Sherd from the slightly everted lip of a rim with strap-like thickening outside. Dark brown with sparse

keramike, porozne fature. Sačuvana dužina 2,9 cm, sačuvana visina 1,9 cm, debljina stijenke 0,4 cm, širina ruba 0,8 cm.

153. (N 17) Ulomak lagano izvijenog ušća trakasto istaknutog vanjskog ruba posude od tamnosmeđe keramike, porozne fature. Sačuvana dužina 3,6 cm, sačuvana visina 2,0 cm, debljina stijenke 0,4 cm, širina ruba 0,7 cm.

154. (N 25) Ulomak donjeg dijela tijela i početak ravnog dna posude od sivosmeđe keramike grube fature, s primjesom bijelih zrnaca. Sačuvana širina 3,4 cm, sačuvana visina 2,2 cm, debljina stijenke 0,5 cm, debljina dna 0,5 cm.

155. (N 25) Ulomak lagano izvijenog ušća trokutasto istaknutog vanjskog ruba posude od sivosmeđe keramike, porozne fature. Sačuvana dužina 2,7 cm, sačuvana visina 2,2 cm, debljina stijenke 0,65 cm, širina ruba 1,0 cm.

156. (N 29) Ulomak keramike smeđe boje, četvrtastog oblika, T ruba (pećnjak?). Sačuvana dužina 5,2 cm, sačuvana visina 4 cm, debljina stijenke 0,7 cm, širina ruba 1,4 cm.

157. (N 29) Ulomak lagano izvijenog ušća i trakasto istaknutog vanjskog ruba posude od tamnosmeđe keramike porozne fature, s malo bijelih zrnaca. Sačuvana dužina 2,8 cm, sačuvana visina 1,8 cm, debljina stijenke 0,5 cm.

158. (N 29) Ulomak lagano izvijenog ušća profiliranog vanjskog ruba posude od tamnosmeđe keramike, porozne fature s malo bijelih zrnaca. Sačuvana dužina 4,1 cm, sačuvana visina 2,8 cm, širina ruba 0,8 cm, debljina stijenke 0,4 cm.

159. (N 34) Ulomak lagano izvijenog ušća zadebljalog ruba posude konkavnog tijela, od keramike sivo-oker boje, grube fature. Sačuvana dužina 2,8 cm, sačuvana širina 2,3 cm, debljina stijenke 0,6 cm, širina ruba 0,7 cm.

160. (N 34) Ulomak lagano izvijenog ušća zadebljalog ruba posude od keramike sivo-oker boje, porozne fature. Sačuvana dužina 2,2 cm, sačuvana širina 2,4 cm, debljina stijenke 0,4 cm, širina ruba 0,8 cm.

161. (N 37) Ulomak ravnog dna i donjeg dijela tijela posude od keramike grube fature. Sačuvana dužina 6,8 cm, sačuvana širina 3,6 cm, sačuvana visina 2,6 cm, debljina stijenke dna 0,3 cm, debljina stijenke tijela 0,4 cm, promjer dna 8 cm.

162. (N 37) Ulomak izvijenog ušća posude četvrtastog ruba od keramike sivosmeđe boje, s malo bijelih zrnaca. Sačuvana dužina 2,4 cm, sačuvana visina 2,1 cm, debljina stijenke 0,6 cm, širina ruba 0,5 cm.

white grains; porous. Preserved length: 2.8 cm; preserved height: 1.8 cm; wall thickness: 0.5 cm.

158. (N 29) Sherd from the slightly everted lip of a rim with moulding outside. Dark brown with sparse white grains; porous. Preserved length: 4.1 cm; preserved height: 2.8 cm; rim width: 0.8 cm; wall thickness: 0.4 cm.

159. (N 34) Sherd from the slightly everted lip of the thickened rim of a vessel with concave body. Grey-ochre; coarse fabric. Preserved length: 2.8 cm; preserved width: 2.3 cm; wall thickness: 0.6 cm; rim width: 0.7 cm.

160. (N 34) Sherd from the slightly everted lip of a thickened rim. Grey-ochre; porous. Preserved length: 2.2 cm; preserved width: 2.4 cm; wall thickness: 0.4 cm; rim width: 0.8 cm.

161. (N 37) Sherd from a flat base and lower part of a vessel. Coarse fabric. Preserved length: 6.8 cm; preserved width: 3.6 cm; preserved height: 2.6 cm; base wall thickness 0.3 cm; body wall thickness: 0.4 cm; base diameter: 8 cm.

162. (N 37) Sherd from the everted lip of a squared rim. Grey-brown with sparse white grains. Preserved length: 2.4 cm; preserved height: 2.1 cm; wall thickness: 0.6, rim width: 0.5 cm.

T. 22

163. (N 37) Sherd from the everted lip of a T-shaped rim. Grey-brown with sparse white grains. Preserved length: 3.4 cm; preserved height: 2.1 cm; wall thickness: 0.5, rim width: 1.1 cm.

164. (N 37) Sherd from an everted lip; prominent transition to the neck. Grey-brown with sparse white grains. Preserved length: 2.3 cm; preserved height: 2.2 cm; wall thickness: 0.4, rim width: 0.7 cm.

165. (N 37) Sherd from a flat base with emphasised foot. Ochre-grey with abundant fine white grains. Preserved width: 5.2 cm; preserved height: 1.3 cm; base wall thickness 0.8 cm; body wall thickness: 0.75 cm; diameter: 7.5 cm.

166. (N 42) Sherd from the slightly everted lip of a rim with triangular thickening. Grey. Preserved length: 2.6 cm; preserved height: 1.5 cm; body wall thickness: 0.4 cm; rim width: 1.3 cm.

SURFACE FINDS

167. (N 1) Sherd from the body of a baking cover with the base of the handle. Grey-brown; coarse fabric. Preserved width: 11.3 cm; preserved height: 5 cm; body wall thickness: 0.8 cm; lid wall thickness: 0.7 cm; dimensions of the base of the handle: 4.3 by 2.3 cm.

T. 22

163. (N 37) Ulomak izvijenog ušća posude ruba T profila od keramike sivosmeđe boje, s malo bijelih zrnaca. Sačuvana dužina 3,4 cm, sačuvana visina 2,1 cm, debljina stijenke 0,5, širina ruba 1,1 cm.

164. (N 37) Ulomak izvijenog ušća naglašenog prijelaza u vrat posude od keramike sivosmeđe boje, s malo bijelih zrnaca. Sačuvana dužina 2,3 cm, sačuvana visina 2,2 cm, debljina stijenke 0,4 cm, širina ruba 0,7 cm.

165. (N 37) Ulomak ravnog dna posude naglašene stajće površine od keramike okersive boje, s više sitnih bijelih zrnaca. Sačuvana širina 5,2 cm, sačuvana visina 1,3 cm, debljina stijenke dna 0,8 cm, debljina stijenke tijela posude 0,75 cm, promjer 7,5 cm.

166. (N 42) Ulomak lagano izvijenog ušća, trokutasto zadebljalog ruba, od keramike sive boje. Sačuvana dužina 2,6 cm, sačuvana visina 1,5 cm, debljina tijela posude 0,4 cm, širina ruba 1,3 cm.

POVRŠINSKI NALAZI

167. (N 1) Ulomak tijela peke s bazom ručke od keramike sivosmeđe boje, grube fature. Sačuvana širina 11,3 cm, sačuvana visina 5 cm, debljina stijenke tijela 0,8 cm, debljina stijenke poklopca 0,7 cm, dimenzije baze ručke 4,3 x 2,3 cm.

T. 23

168. (N 1) Ulomak lagano izvijenog ušća, stanjenog ruba profilirane vanjske površine, od keramike sivo-oker boje. Sačuvana dužina 6,5 cm, sačuvana visina 3,3 cm, debljina tijela posude 0,5 cm, širina ruba 1,1 cm.

169. (N 1) Ulomak lagano izvijenog ušća, zakošenog ruba, od keramike sive boje. Sačuvana dužina 4,3 cm, sačuvana visina 2,3 cm, debljina tijela posude 0,5 cm, širina ruba 0,8 cm.

170. (N 2) Ulomak izvijenog ušća trakasto naglašenog ruba, od keramike oker boje i sivog presjeka, grube fature, s više većih bijelih zrnaca u primjesi. Sačuvana širina 5,6 cm, sačuvana visina 3,5 cm, debljina stijenke 0,6 cm, debljina ruba 1,8 cm.

171. (N 2) Ulomak izvijenog ušća trakasto naglašenog ruba, od keramike oker boje i sivog presjeka, grube fature, s primjesom bijelih zrnaca. Sačuvana širina 5,3 cm, sačuvana visina 3,8 cm, debljina stijenke 0,6 cm, debljina ruba 1,1 cm.

172. (N 2) Ulomak izvijenog ušća trakasto naglašenog ruba od keramike, oker boje i sivog presjeka, grube fature s primjesom bijelih zrnaca. Sačuvana širina 5,3

T. 23

168. (N 1) Sherd from the slightly everted lip of a thinned rim, moulded outside. Grey-ochre. Preserved length: 6.5 cm; preserved height: 3.3 cm; body wall thickness: 0.5 cm; rim width: 1.1 cm.

169. (N 1) Sherd from the slightly everted lip of a sloping rim. Grey. Preserved length: 4.3 cm; preserved height: 2.3 cm; body wall thickness: 0.5 cm; rim width: 0.8 cm.

170. (N 2) Sherd from the everted lip of a rim with strap-like triangular thickening. Ochre, grey at the core; coarse fabric with abundant temper of large white grains. Preserved width: 5.6 cm; preserved height: 3.5 cm; wall thickness: 0.6 cm; rim thickness: 1.8 cm.

171. (N 2) Sherd from the everted lip of a rim with strap-like triangular thickening. Ochre, grey at the core; coarse fabric with temper of white grains. Preserved width: 5.3 cm; preserved height: 3.8 cm; wall thickness: 0.6 cm; rim thickness: 1.1 cm.

172. (N 2) Sherd from the everted lip of a rim with strap-like triangular thickening. Ochre, grey at the core; coarse fabric with temper of white grains. Preserved width: 5.3 cm; preserved height: 3.8 cm; wall thickness: 0.6 cm; rim thickness: 1.1 cm.

173. (N 2) Sherd from the straight lip of a rim with strap-like triangular thickening. Ochre, grey at the core; coarse fabric with temper of white grains. Preserved width: 3.8 cm; preserved height: 2.8 cm; wall thickness: 0.6 cm; rim thickness: 0.8 cm.

174. (N2) Sherd from the concave lip of a rim with strap-like triangular thickening outside. Grey coarse fabric with temper of white grains. Preserved width: 1.9 cm; preserved height: 2.2 cm; wall thickness: 0.7 cm; rim thickness: 1.3 cm.

175. (N 2) Sherd from the slightly everted lip of a rim with strap-like triangular thickening outside with wavy line decoration. Grey coarse fabric with temper of white grains. Visible traces of wheel throwing manufacture inside. Preserved width: 3.8 cm; preserved height: 3.1 cm, wall thickness 0.5 cm; rim thickness: 0.9 cm.

176. (N 2) Sherd from a flat base. Grey, coarse fabric. Visible traces of wheel throwing manufacture inside. Preserved length: 3.7 cm; preserved width: 3.8 cm; preserved height: 1.3 cm; diameter: 5.5 cm; base wall thickness 0.6 cm; body wall thickness: 0.4 cm.

177. (N 2) Sherd from a flat base. Grey, brown at the core; coarse fabric. Preserved length: 2.8 cm; preserved height: 1.8 cm; diameter: 5.5 cm; base wall thickness 0.5 cm; body wall thickness: 0.7 cm.

cm, sačuvana visina 3,8 cm, debljina stijenke 0,6 cm, debljina ruba 1,1 cm.

173. (N 2) Ulomak ravnog ušća trakasto naglašenog ruba, od keramike oker boje i sivog presjeka, grube fature, s primjesom bijelih zrnaca. Sačuvana širina 3,8 cm, sačuvana visina 2,8 cm, debljina stijenke 0,6 cm, debljina ruba 0,8 cm.

174. (N 2) Ulomak konkavnog ušća s vanjske strane trakasto naglašenog ruba, od keramike sive boje, grube fature, s primjesama bijelih zrnaca. Sačuvana širina 1,9 cm, sačuvana visina 2,2 cm, debljina stijenke 0,7 cm, debljina ruba 1,3 cm.

175. (N 2) Ulomak lagano izvijenog ušća s vanjske strane trakasto naglašenog ruba, ukrašenog valovnicom, od keramike sive boje i grube fature, s primjesama bijelih zrnaca. Na unutrašnjoj površini vidljivi tragovi izrade na kolu. Sačuvana širina 3,8 cm, sačuvana visina 3,1 cm, debljina stijenke 0,5 cm, debljina ruba 0,9 cm.

176. (N 2) Ulomak ravnog dna posude od grube keramike, sive boje. Na unutrašnjoj površini vidljivi tragovi izrade na kolu. Sačuvana dužina 3,7 cm, sačuvana širina 3,8 cm, sačuvana visina 1,3 cm, promjer 5,5 cm, debljina stijenke dna 0,6 cm, debljina stijenke tijela posude 0,4 cm.

177. (N 2) Ulomak ravnog dna posude od grube keramike, sive boje i smeđeg presjeka. Sačuvana dužina 2,8 cm, sačuvana visina 1,8 cm, promjer 5,5 cm, debljina stijenke dna 0,5 cm, debljina stijenke tijela posude 0,7 cm.

178. (N 10) Ulomak lagano izvijenog ušća, od keramike tamnosive boje, grube fature, s primjesama bijelih zrnaca. Na unutrašnjoj površini vidljivi tragovi izrade na kolu. Sačuvana širina 2,9 cm, sačuvana visina 2,3 cm, debljina stijenke 0,6 cm, debljina ruba 0,7 cm.

T. 24

179. (N 10) Ulomak izvijenog vrata s naglašenim prijelazom u tijelo posude od okersmedesive keramike, grube fature. Sačuvana dužina 4,5 cm, sačuvana visina 2,7 cm, debljina stijenke posude 0,6 cm.

180. (N 20) Ulomak izvijenog ušća s naglašenim prijelazom u tijelo posude od okersmedesive keramike, grube fature. Sačuvana dužina 3,6 cm, sačuvana visina 2,5 cm, debljina stijenke posude 0,5 cm.

181. (N 20) Ulomak izvijenog ušća s naglašenim prijelazom u tijelo posude od sive keramike, grube fature. Sačuvana dužina 2,5 cm, sačuvana visina 2,2 cm, debljina stijenke posude 0,7 cm.

178. (N 10) Sherd from the slightly everted rim lip. Dark grey; coarse fabric with temper of white grains. Visible traces of wheel throwing manufacture inside. Preserved width: 2.9 cm; preserved height: 2.3 cm, wall thickness 0.6 cm; rim thickness: 0.7 cm.

T. 24

179. (N 10) Sherd from a curved neck with prominent transition to the body. Ochre-brown-grey; coarse fabric. Preserved length: 4.5 cm; preserved height: 2.7 cm; vessel wall thickness 0.6 cm.

180. (N 20) Sherd from an everted rim lip with prominent transition to the body. Ochre-brown-grey; coarse fabric. Preserved length: 3.6 cm; preserved height: 2.5 cm; vessel wall thickness 0.5 cm.

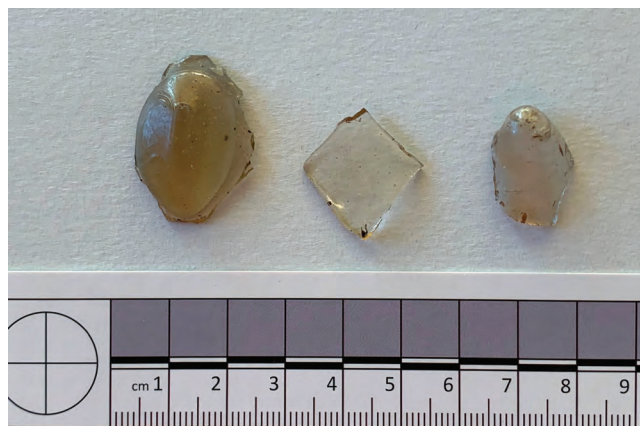
181. (N 20) Sherd from an everted rim lip with prominent transition to the body. Grey; coarse fabric. Preserved length: 2.5 cm; preserved height: 2.2 cm; vessel wall thickness 0.7 cm.

182. (N 20) Sherd from a flat base. Grey, coarse fabric. Preserved length: 2.9 cm; preserved height: 1.4 cm; base wall thickness 0.5 cm; body wall thickness: 0.5 cm.

183. (N 40) Sherd from an everted rim lip with prominent transition to the body; squared rim thickening to the inside. Grey; coarse fabric. Preserved length: 1.8 cm; preserved height: 2.9 cm; vessel wall thickness 0.3 cm.

GLASS

Fragments of very thin-walled white glass were recovered in the trenches, along the access path, and in the bank to the east side of the castle. A special find (SF 20) was found on the access path that leads to the site. The first fragment is a prunt (a drop-like applied decoration) from a glass beaker (Fig. 20). This specimen can be associated

Sl. 19 Ulomci srednjovjekovnog stakla.

Fig. 19 Fragments of medieval period glass.

182. (N 20) Ulomak ravnog dna posude od grube keramike, sive boje. Sačuvana dužina 2,9 cm, sačuvana visina 1,4 cm, debljina stijenke dna 0,5 cm, debljina stijenke tijela posude 0,5 cm.

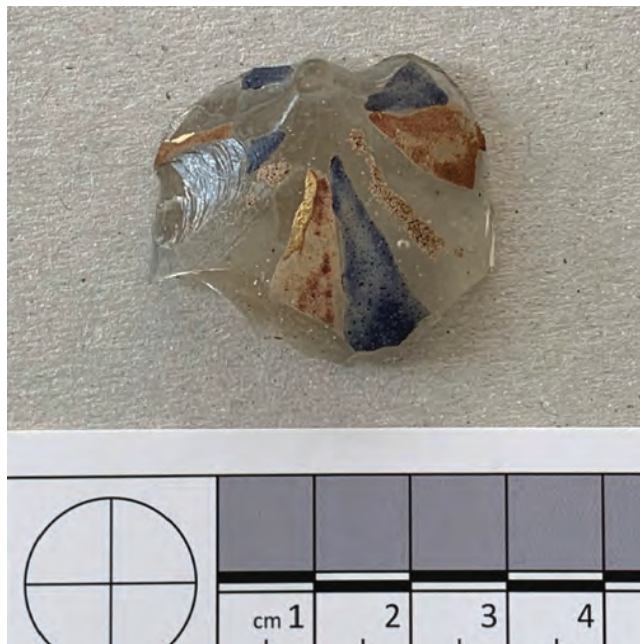
183. (N 40) Ulomak izvijenog ušća s naglašenim prijelazom u tijelo posude od sive keramike, grube fakture. Rub je zadebljalog unutrašnjeg četvrtastog ruba. Sačuvana dužina 1,8 cm, sačuvana visina 2,9 cm, debljina stijenke posude 0,3 cm.

STAKLO

U sondama i na pristupnom putu kao i na nasipu istočne strane kaštela pronađeni su ulomci vrlo tankog bijelog stakla. Poseban nalaz (PN 20) pronađen je na pristupnom putu koji vodi na lokalitet. Prvi ulomak predstavlja kapljičastu aplikaciju staklene čaše (sl. 20). Ovaj se primjerak može dovesti u vezu s dijelom čaše iz Dvigrada, datirane u 16. st. (Bradara – Krnjak 2016, 174, 71). Drugi ulomak predstavlja tijelo staklenog predmeta, dok bi treći ulomak, stožasto ispupčenje uvučenog dna, mogao pripadati dnu boce ili čaše od bijelog stakla (Bradara – Krnjak 2016, 170, T. I). Sličan ulomak pronađen je u sondi I (PN 31). Kao površinski nalaz s pristupnog puta zabilježen je kapljičasti ukras staklenog predmeta površine ukrašene zlatnom i plavom bojom (sl. 20). Stakleni predmeti govore o raskošnom životu u kaštelu, koji ne možemo vezivati samo uz vojnu/pograničnu postaju.

ZAKLJUČAK

Keramički nalazi u sondama pokraj rašporskog kaštela i na površini oko njega u velikoj većini primjeraka mogu se kronološki determinirati u razdoblje između 14. i početka 16. st., s tek jednim ulomkom pronađenim kao površinski nalaz na padini uzvisine, koji ukazuje na produkciju 13. stoljeća (T. 23, 170). Takva datacija na temelju dijagnostičkih ulomaka keramičkog posuđa odgovara poznatim povijesnim podacima o tome da je kaštel bio srušen i napušten početkom 16. stoljeća (Bertoša 2005, 31). Različitim tehnikama ukrašeno stolno posuđe (vrčevi, zdjele) potječe uglavnom s padskog područja (sjeverna Italija), a stilske karakteristike pojedinih primjeraka upućuju na keramičarske centre Veneta i Emilije–Romagne. Jedan manji ulomak oboda svjedoči i o importu keramičkog posuđa iz Španjolske (T. 18, 127). Nalazi metalnih predmeta (željezni čavli i drugi ulomci, od kojih se neki ne mogu sa sigurnošću determinirati) mahom su nedijagnostički, tj. mogu pripadati širokom vremenskom rasponu puno prije i poslije 14. i 15. stoljeća.

Sl. 20 Kapljičasti ukras staklenog predmeta, površine ukrašene zlatnom i plavom bojom.

Fig. 20 Glass prunt decorated with gold and blue surface colour.

with part of a beaker recovered at Dvigrad and dated to the 16th century (Bradara & Krnjak 2016, 174, 71). The second fragment is from the body of a glass artefact, and the third fragment, a conical protuberance with a recessed base, may be from the base of a bottle or beaker of white glass (Bradara & Krnjak 2016, 170, T. I). A similar fragment was recovered in trench I (SF 31). A glass prunt decoration with its surface decorated with gold and blue colour was recovered as a surface find on the access path (Fig. 20). The glass artefacts tell of a luxurious lifestyle at the castle, which we cannot associate solely with the function of a military/border zone base.

CONCLUSION

Most of the ceramic artefacts recovered in the trenches alongside the Rašpor castle and on the surfaces that surround it can be dated to the period from the 14th to early 16th century, with only a single sherd, recovered as a surface find on the slope of the elevation, pointing to 13th century production (T. 23, 170). This dating, based on diagnostic potsherds, is consistent with known historical data indicating that the castle was destroyed and abandoned in the early 16th century (Bertoša 2005, 31). The tableware (jugs, bowls), exhibiting various decorative techniques, originates largely from the Po Valley (north Italy), with the stylistic characteristics of some specimens pointing to pottery production centres in the Veneto and

Na ograničenom prostoru dviju sondi, kao i pregledom površine oko kaštela, nisu pronađeni tragovi materijalne kulture ranijih razdoblja, kako srednjega vijeka prije 14. stoljeća (osim možda jednog ulomka), tako ni još starijih razdoblja.

REZULTATI ZOOARHEOLOŠKE ANALIZE OSTEOLOŠKOG MATERIJALA S LOKALITETA GRADINA RAŠPOR

Uvod

Osteološki materijal izdvojen je iz dviju istraživanih sondi, odnosno dviju stratigrafskih jedinica, SJ 1 i SJ 4. Prilikom anatomsko-taksonomske analize ukupno 41 (NSP) koštanog uzorka korištena je komparativna zbirka Odjela za arheologiju Sveučilišta u Zadru te relevantna literatura (Hillson 2005; König i Liebich 2008; Schmid 1972).

Prilikom izračunavanja ukupnog broja uzoraka (NSP) u obzir su uzeti svi određivi i neodređivi uzorci. Ukupan broj određivih uzoraka (NISP) iznosi 39, dakle 95,2% uzorka određeno je anatomski i/ili taksonomski, uključujući i kategorije prema veličini tijela, dok je neodredivih uzoraka 2 (4,8%). U neodređive ulomke svrstani su ulomci elemenata koje nije bilo moguće odrediti anatomski ili svrstati ih u određenu kategoriju prema veličini uzorka. Veći uzorci kod kojih nije bilo moguće odrediti pripadnost određenoj vrsti ili rodu razvrstani su prema pretpostavljenoj veličini životinje, i to u kategorije životinje veličine zeca, odnosno veličine malog (ovca, koza, pas), srednjeg (svinja) ili velikog (govedo, jelen) ungulata. Detaljna analiza ostalih uzoraka omogućila je determinaciju u smislu životinjske vrste ili veće taksonomske skupine, skeletnog elementa te određivanje relativne životne dobi. Gdje je cjelovitost elemenata dozvoljavala uzete su mjere, a tragovi ljudskog djelovanja naznačeni su na priloženim fotografijama (Driesch 1976). Zbog vrlo malog broja određivih uzoraka konačni rezultati samo su ilustrativne prirode te se ne bi smjeli uzimati kao temelj za daljnje znanstvene analize i zaključke. U daljnjem tekstu ukratko su opisani nalazi iz pojedine stratigrafske jedinice.

Pregled osteoloških nalaza prema stratigrafskim jedinicama

Unutar stratigrafske jedinice 1 izdvojeno je ukupno 28 koštanih uzoraka, od kojih je 26 bilo moguće odrediti anatomski i/ili taksonomski (NISP). Od 26 uzoraka

Emilia-Romagna regions. One small rim sherd indicates the importation of ceramic ware from Spain (T. 18, 127). The bulk of the recovered metal artefacts (iron nails and other fragments, some of which cannot be confidently identified) are non-diagnostic, i.e., they may originate from a broad time range, long before and after the 14th and 15th centuries.

Traces of material cultures of earlier periods—from the pre-14th century medieval period (with the possible exception of one sherd) or from even earlier periods—were not found in the limited space covered by the two trenches and on the investigated surfaces surrounding the castle.

RESULTS OF THE ZOOARCHAEOLOGICAL ANALYSIS OF OSTEOLOGICAL MATERIAL FROM THE RAŠPOR SITE

Introduction

Osteological material was recovered and isolated from the two investigated trenches, from stratigraphic units SU1 and SU4. The anatomical-taxonomical analysis of a total of 41 (NSP) bone specimens relied on the comparative collection of the University of Zadar's Department of Archaeology and the relevant literature (Hillson 2005; König & Liebich 2008; Schmid 1972).

In calculating the total Number of Specimens (NSP) we took into consideration all identifiable and unidentifiable specimens. The total Number of Identified Specimens (NISP) is 39, i.e., 95.2 % of the specimens were identified anatomically and/or taxonomically, including the body size category, while two specimens (4.8 %) were not identified. The unidentified fragments are those that could not be identified anatomically or categorised by specimen size. Larger specimens that could not be identified as belonging to a particular species or genus were classified by the presumed size of the animal: rabbit-sized animals and small (sheep, goat, dog), medium (swine), or large (cattle, deer) unguulates. A detailed analysis of the other specimens allowed for identification in terms of animal species or higher taxonomical rank, skeletal element, and a determination of the relative age. Measurements were taken where the integrity of the element permitted, and traces of human activity were indicated on the photographs (Driesch 1976). Due to the very small number of identifiable specimens the final results are only illustrative and should not be considered as a basis for further analysis and conclusion. The finds from the individual stratigraphic units are described in brief below.

12 ih sigurno pripada govedu (*Bos taurus*), 2 ovci ili kozi (*Ovis/Capra*), dok su ostali uzorci određeni kao dijafize dugih kostiju, rebro i zdjelica životinje veličine velikog ungulata (vjerojatno pripadaju govedu), odnosno 1 uzorak određen je kao dijafiza duge kosti životinje veličine malog ungulata (vjerojatno ovca/koza).

Izdvojene su najmanje dvije jedinice goveda, a prisutnost anatomskih elemenata prikazana je u tablici te shematski. Samo za jednu jedinku bilo je moguće utvrditi da je stara najmanje dvije godine (Silver 1969).

Prisutnost ovce i/ili koze utvrđena je ostacima jedne goljenične (*tibia*) i jedne ramene kosti (*humerus*). Kao što je već napomenuto, ostali nalazi određeni su kao ulomci dijafiza dugih kostiju, a pronađeno je i jedno rebro (vjerojatno goveda) te vjerojatno ulomak zdjelice (također goveda).

Unutar stratigrafske jedinice 4 izdvojeno je ukupno 14 koštanih uzoraka od kojih je 6 bilo moguće odrediti anatomski i/ili taksonomski. Od 6 uzoraka 3 ih sigurno pripada govedu (*Bos taurus*), 2 ovci ili kozi (*Ovis/Capra*), 1 svinji (*Sus sp.*) dok su ostali uzorci određeni kao dijafize dugih kostiju i jedno rebro životinje veličine velikog ungulata (vjerojatno pripadaju govedu).

Od kostiju goveda utvrđeni su ulomci po jedne ramene kosti, druge kosti prsta (*phalanx II*) i zapešćajne kosti (*metacarpus*). Od ovce/koze prisutni su ulomci po jedne goljenične i palčane (*radius*) kosti, a od svinje jedna petna kost (*calcaneus*). Za svinju je utvrđeno da je bila mlađa od dvije godine, no nije bilo moguće sa sigurnošću utvrditi je li riječ o domaćoj svinji (Silver 1969).

<i>dens</i>	2
<i>humerus</i>	1
<i>metacarpus</i>	2
<i>metatarsus</i>	1
<i>metapodium</i>	1
<i>calcaneus</i>	1
<i>phalanx I</i>	2
<i>phalanx II</i>	1
<i>phalanx III</i>	1

Sl. 21 Tablica. Prisutnost anatomskih elemenata goveda u SJ 1.
Fig. 21 Table: The presence of anatomical elements of cattle in SU 1.

Osteological finds by stratigraphic unit

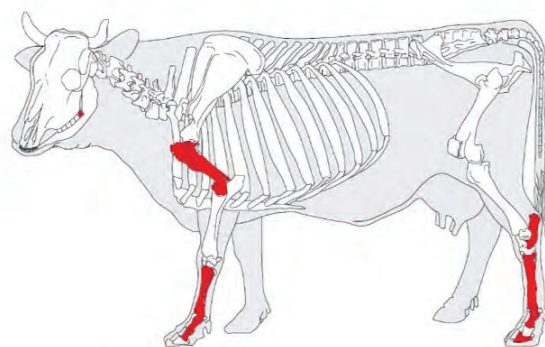
A total of 28 bone specimens were recovered from SU1, of which 26 could be identified anatomically and/or taxonomically (NISP). Of the 26 specimens 12 are certainly from cattle (*Bos taurus*), two from either sheep or goat (*Ovis/Capra*) while the remaining specimens were identified as long-bone diaphyses, the rib and pelvis of a large ungulate (likely cattle), and one specimen was identified as the long-bone diaphysis of an animal in the category of small ungulates (likely a sheep or goat).

At least two cattle individuals are present; the presence of anatomical elements is shown in the table and the diagram. Age was determined only for one individual, identified as being at least two years old (Silver 1969).

The presence of sheep and/or goats was established by the remains of one tibia and one humerus. As noted above the other finds were identified as fragments of long-bone diaphyses, one rib (probably cattle), and what is likely a pelvis fragment (also cattle).

A total of 14 bone specimens were identified in SU4, six of which could be determined anatomically and/or taxonomically. Of the six specimens three are certainly from cattle (*Bos taurus*), two from either sheep or goats (*Ovis/Capra*), and one from a pig (*Sus sp.*), while the other specimens were identified as long-bone diaphyses and one rib of a large ungulate-sized animal (probably cattle).

Among cattle bones we identified fragments of one humerus, one second digit bone (*phalanx II*) and one cannon bone (*metacarpus*). From sheep/goats we have fragments of one tibia and one radius, and there is one pig heel bone (*calcaneus*). The pig was determined to have been under two years old, but it could not be confidently determined if it was a domestic pig (Silver 1969).

Sl. 22 Shematski prikaz prisutnosti anatomskih elemenata goveda u SJ 1.
Fig. 22 Diagram indicating the presence of anatomical elements of cattle in SU 1.

Tafonomija

Tafonomska analiza pružila je uvid u djelovanje geoloških i bioloških procesa koji su se odvijali od trenutka smrti životinje do pronalaska njenih ostataka. Površina kostiju relativno je dobro očuvana, sa stupnjem istrošenosti 1-3 (manja do veća suhoća kosti s uzdužnim pukotinama) (Lyman 1994, 355). Tragovi gorenja utvrđeni su na jednom uzorku iz SJ 4, a riječ je o ulomku dijafize duge kosti životinje veličine velikog ungulata. Na pet uzoraka utvrđeni su tragovi gríženja, od toga je na dva uzorka sigurno riječ o tragovima zuba ungulata, odnosno o osteofagiji. Riječ je o gríženju suhих kostiju koju životinje, obično biljojedi, prakticiraju u slučaju nedostatka minerala (Lyman 1994, 395). Na gotovo svim uzorcima uočeni su tragovi djelovanja korijenja biljaka na površini kostiju (Fernandez-Jalvo i Andrews 2016, 33).

Tragovi ljudskog djelovanja vidljivi su na površini kostiju u obliku raznih ureza i udaraca oštricom. Sigurni tragovi ljudskog djelovanja vidljivi su na ukupno sedam uzoraka, od toga četiri iz SJ 1 i tri iz SJ 4. Četiri uzorka otpadaju na govedo, jedan na ovcu/kozu, a dva na životinju veličine velikog ungulata. Riječ je o tragovima koji upućuju na odvajanja udova, na odvajanje mišića od kosti, skidanje mesa s kosti ili sam kraj mesarskog postupka, pripremu porcija određene veličine, odnosno na sekundarno i tercijarno mesarenje (Seetah 2006). Tragovi na jednoj kosti prsta goveda iz SJ 1 ukazuju na odvajanje krajnjeg dijela noge prilikom mesarenja, a možda i na skidanje kože, s obzirom da se urezi pružaju po kaudalnoj i bočnoj strani kosti (sl. 23). Na distalnom kraju zapešćajne kosti goveda, također iz SJ 1, uočeni su tragovi više udaraca oštrim predmetom kako bi se kost slomila, možda za ekstrakciju koštane srži (sl. 24). Na ulomku lateralnog dijela ramene kosti goveda

Taphonomy

The taphonomic analysis provided insight into the impact of geological and biological processes that occurred from when the animal died to the time its remains were recovered. The bone surfaces are relatively well preserved, with a degree of wear from 1 to 3 (minor to significant bone dryness with longitudinal cracks) (Lyman 1994, 355). Traces of burning were found on one sample from SU4, a fragment of the diaphysis of a long bone from a large ungulate sized animal. Bite marks were found on five samples, two of which were certainly traces of ungulate teeth indicating osteophagy. This refers to the gnawing of dry bones by animals, usually herbivores, when there is a mineral deficiency (Lyman 1994, 395). Traces of the action of plant roots on the bone surface were observed in almost all specimens (Fernandez-Jalvo & Andrews 2016, 33).

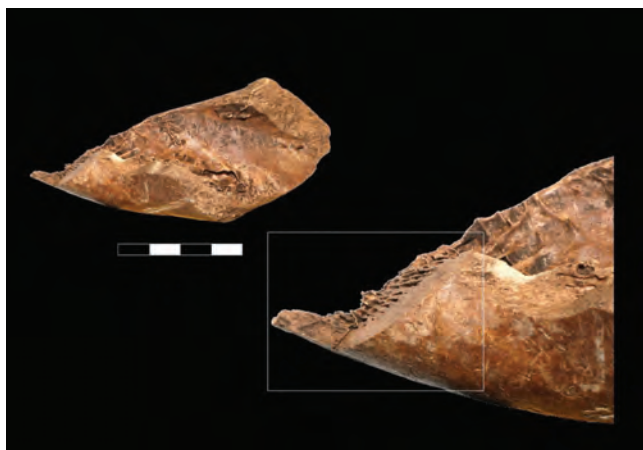
Traces of human activity are evident on the surfaces of the bones in the form of various incisions and blows with a blade. Traces that were certainly caused by human activity are visible on seven specimens; four from SU1 and three from SU4. Four specimens are from cattle, one from a sheep/goat, and two from an animal of large ungulate size. These are traces that indicate the separation of limbs, the separation of muscle from bone, the removal of meat from bones or the very end of the butchering process: the preparation of portions of a certain size, i.e., secondary and tertiary butchering (Seetah 2006). Traces on one cattle phalanx from SU1 indicate the separation of the end part of the foot during butchering, but perhaps also the removal of the skin since the incisions extend along the caudal and lateral sides of the bone (Fig. 23). Traces of multiple blows with a sharp object to break the bone, perhaps for bone marrow extraction, were

Sl. 23 Tragovi ureza na falangi goveda iz SJ 1.
Fig. 23 Traces of cutting on a bovine phalanx from SU 1.

Sl. 24 Tragovi udarca oštrim predmetom na metakarpalnoj kosti goveda iz SJ 1.
Fig. 24 Traces of blows with a sharp object on a bovine metacarpal bone from SU 1.

Sl. 25 Tragovi rezanja i udarca oštrim predmetom na ulomku humerusu goveda iz SJ 4.

Fig. 25 Traces of cutting and blows with a sharp object on a bovine humerus fragment from SU 4.

iz SJ 4, odnosno na lateralnom kondilu, uočeni su sitni urezi i mjesto gdje je kost mehanički presječena (sl. 25). Rubovi fragmenta ukazuju na svježiji lom, vjerojatno uslijed sječenja kosti. I ovdje je moguće da je riječ o ekstrahiranju koštane srži.

Zaključak

Anatomsko-taksonomska i tafonomska analiza životinjskih ostataka s lokaliteta Gradina Rašpor obuhvatila je materijal iz dviju stratigrafskih jedinica, definiranih unutar Sonde I i II. Pregledan je ukupno 41 uzorak (NSP), od kojih je određivo bilo 39 (NISP). Dakle, 95,2% od ukupnog broja uzoraka određeno je anatomske i/ili taksonomske, uključujući i kategorije prema veličini tijela. Detaljna analiza uzoraka omogućila je determinaciju u smislu životinjske vrste ili veće taksonomske skupine, skeletnog elementa te određivanje relativne životne dobi. Rezultati osteološke analize ukazuju na dominaciju domaćih životinja, i to goveda (*Bos taurus*) i ovkaprida (*Ovis/Capra*). S obzirom da za jednu pronađenu kost svinje (*Sus* sp.) nije bilo moguće utvrditi je li riječ o odrasloj jedinki, nemoguće je utvrditi niti je li riječ o domaćoj ili divljoj svinji. Ukupno su izdvojene tri jedinke goveda, dvije ovce/koze i jedna svinje. Samo za jedno govedo utvrđeno je da je riječ o odrasloj životinji. Tragovi ljudskog djelovanja vidljivi su na površini kostiju u obliku ureza i udaraca oštricom. Tragovi su vidljivi na ukupno 7 uzoraka, od kojih 4 pripadaju govedu, 1 ovci/kozi te 2 životinji veličine velikog ungulata. Riječ je o tragovima koji se većinom mogu pripisati sekundarnom i tercijarnom mesarenju.

observed at the distal end of a bovine metacarpal bone from SU1 (Fig. 24). Small incisions and the place where the bone was mechanically severed were observed on a fragment from the lateral part of a bovine humerus, on the lateral condyle, recovered from SU4 (Fig. 25). The edges of the fragment indicate a fresh fracture, probably due to bone cutting. Here, too, it indicates possible bone marrow extraction.

Conclusion

Anatomic-taxonomic and taphonomic analyses of animal remains from the Rašpor site included material from two stratigraphic units in trenches I and II. A total of 41 specimens were reviewed (NSP), of which 39 were identifiable (NISP). Of the total number of specimens 95.2 % were identified in terms of anatomy and/or taxonomy, including categories according to body size. Detailed analysis of the specimens provided for a determination of animal species or higher taxonomic rank, skeletal element, and relative age. The results of the osteological analysis point to the dominance of domestic animals: cattle (*Bos taurus*) and ovicaprids (*Ovis/Capra*). Since it was not possible to determine whether one recovered pig (*Sus* sp.) bone was from an adult individual, it could not be determined whether it was a domestic or wild pig. The identified number of individuals are three cattle, two sheep/goats and one pig. Only one of the cattle was determined to be an adult animal. Traces of human activity are visible on the surface of the bones in the form of incisions and blows with a blade. Traces are evident on seven specimens, four of which are from cattle, one from a sheep/goat, and two from animals the size of a large ungulate. These traces are largely attributable to secondary and tertiary butchering.

Afterword

The objective of the investigation was to identify remains of architecture and archaeological features, and other material evidence of the existence of a hillfort settlement. The archaeological investigation did not, however, confirm this hypothesis. While staying and working at the site during the investigative work in February and March, we experienced microclimatic conditions that were certainly not favourable to its selection as a site of prehistoric human occupation, with the eastern slope of the hill directly impacted by gusts of the north-easterly *bura* wind.

The archaeological investigation, including trench excavation, following the clearing of the terrain of dense vegetation, and a detailed geodetic survey, have revealed

Sl. 26 Nasip (fotografija: K. Buršić-Matijašić, 11. 3. 2021.).
Fig. 26 The bank (photo by: K. Buršić-Matijašić, 11 Mar. 2021).

Sl. 27 Geodetski snimak lokaliteta (Vektra, travanj 2021.).
Fig. 27 Geodetic survey of the site (Vektra d.o.o., April 2021).

Pogovor

Cilj istraživanja bio je pronaći ostatke građevinskih i arheoloških struktura, kao i materijalne dokaze postojanja gradinskog naselja, no arheološko istraživanje tu pretpostavku nije potvrdilo. Boraveći i radeći na lokalitetu tijekom istraživanja u veljači i ožujku, doživjeli smo mikroklimatske uvjete koji sigurno nisu bili povoljni u smislu da bi prapovijesni stanovnici odabrali to mjesto za život, jer je istočna strana brda okrenuta izravnim udarima bure sa sjeveroistoka.

Arheološkim istraživanjem, sondiranjem nakon raščišćavanja terena od guste vegetacije i detaljnim geodetskim snimkom dobivene su konture brda s prostiranjem centralnog platoa i niže postavljene terase, čime smo dobili vezu vanjskih perimetralnih zidova zgrade kaštela s ostacima zidova/bedema na istočnoj strani brda. Možemo zaključiti da to nisu prapovijesni elementi. Zbog trase pristupnog puta i nalaza pokretnog arheološkog materijala, ostaje mogućnost razmišljanja u smjeru postojanja srednjovjekovnog ulaza, potpornih dijelova pokretnog mosta kod ulaz u kaštel, pomoćnih zgrada i tome slično. Završetkom svih radova lokalitet je dostupan javnosti i nadamo se da će se u budućnosti iznaći sredstva za održavanje pristupnog puta, njegovo daljnje istraživanje i konzervaciju kaštela, koji to svojom povijesnom ulogom i vidljivim ostacima svakako zaslužuje.

the contours of the hill, the extent of the central plateau and of the lower terrace, all of which established the relationship between the outer perimeter walls of the castle and the remains of walls/ramparts to the east side of the hill, allowing us to conclude that these were not prehistoric elements. The route of the access path and the finds of artefacts leave open the possible presence of a medieval entrance, the support structures of a movable bridge accessing the castle, auxiliary buildings, and related structures. With the completion of all works the site is accessible to the public and we hope that resources will be allocated in the future to maintain the upkeep of the access path, and the further archaeological investigation and conservation of the castle, which its historical role and visible remains certainly deserve.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

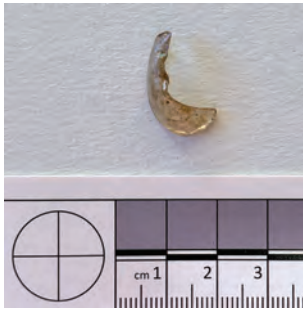
T.2

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

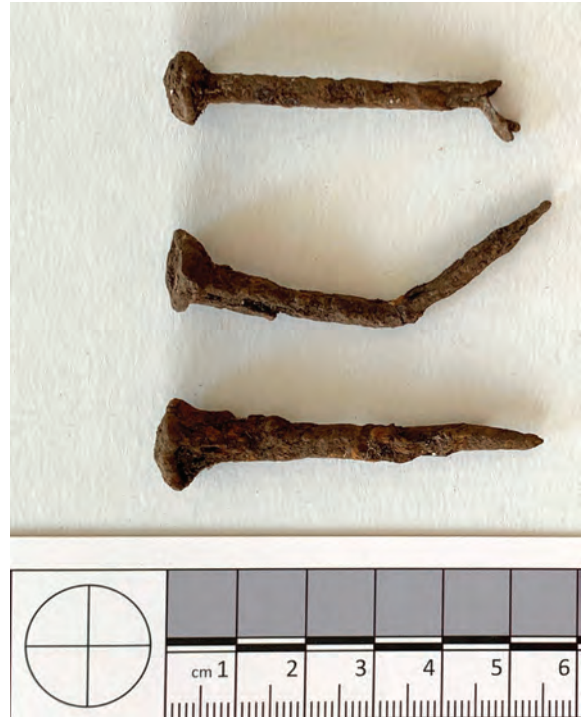
37.

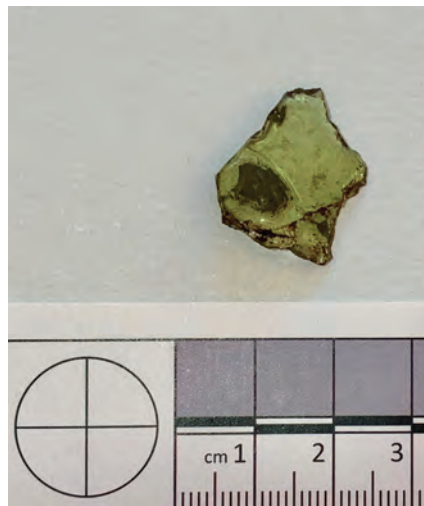
38.

39.

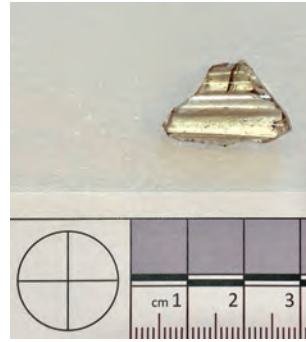
40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

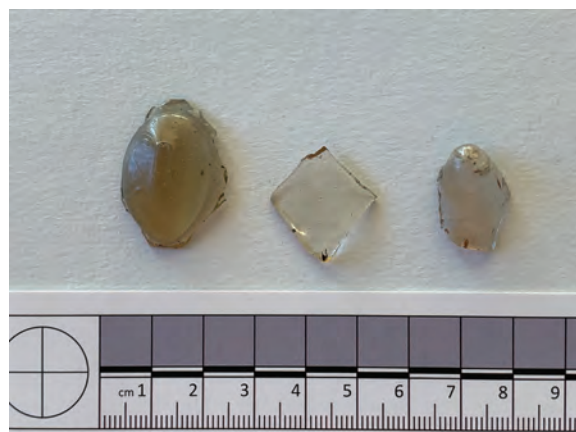
53.

54.

55.

56.

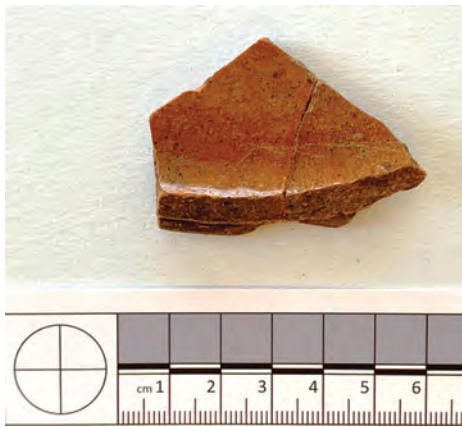
57.

58.

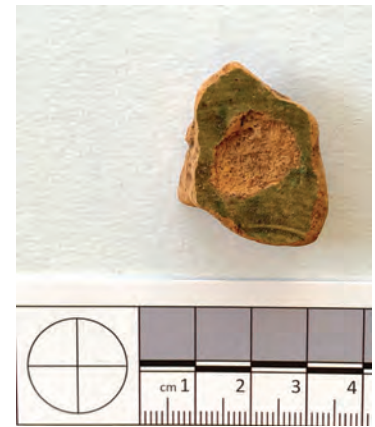
59.

60.

61.

62.

63.

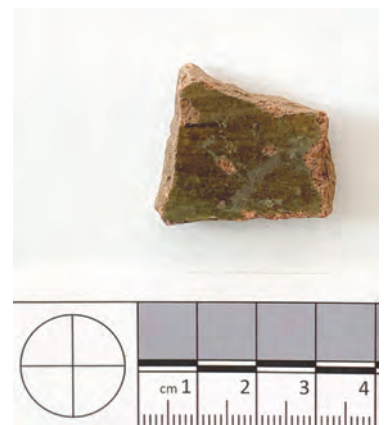
64.

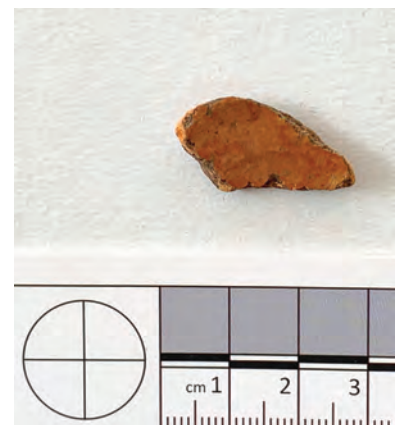
65.

66.

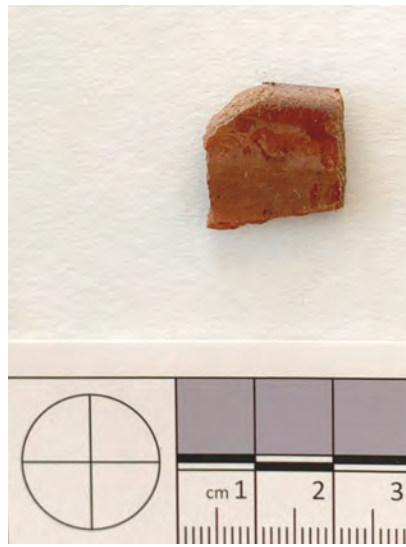
67.

68.

69.

70.

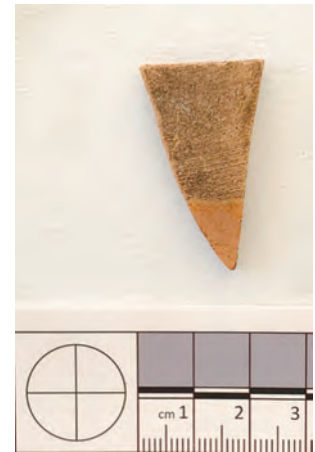
71.

72.

73.

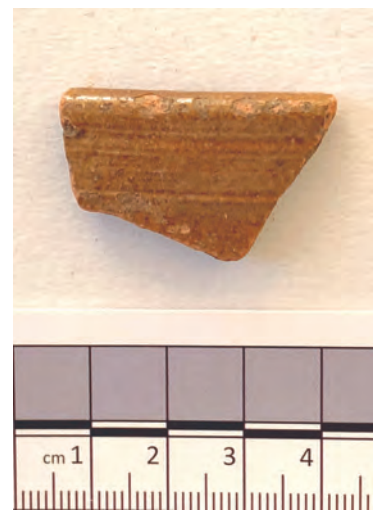
74.

75.

76.

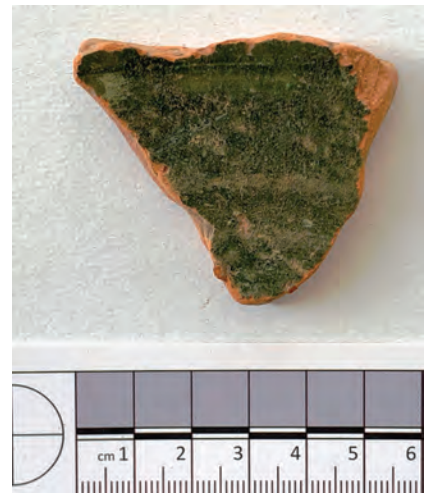
77.

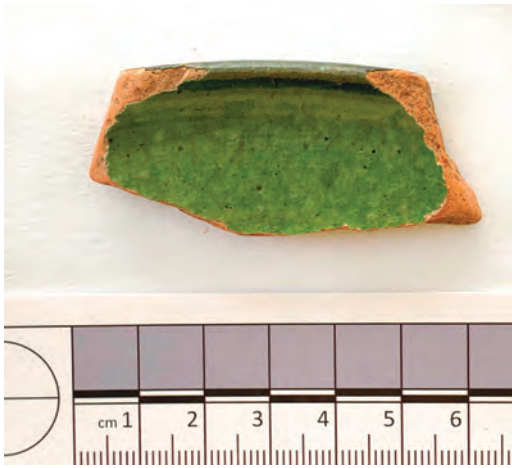
78.

79.

80.

81.

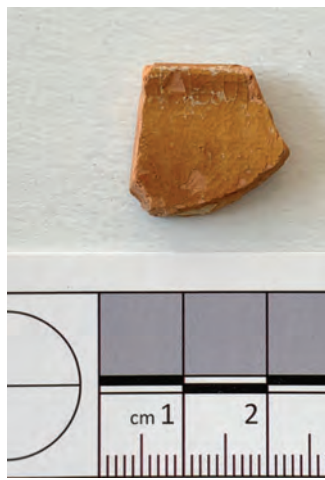
82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

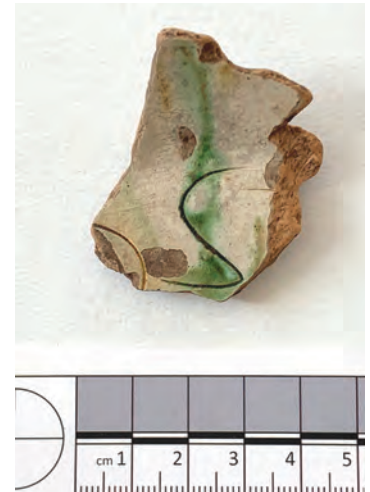
89.

90.

91.

92.

93.

94.

95.

96.

97.

98.

99.

100.

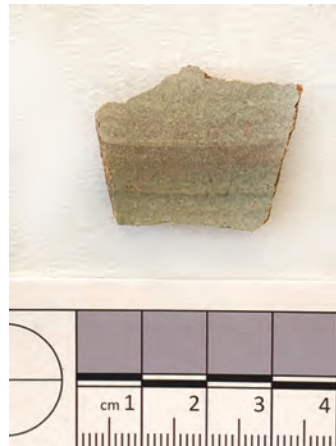
101.

102.

103.

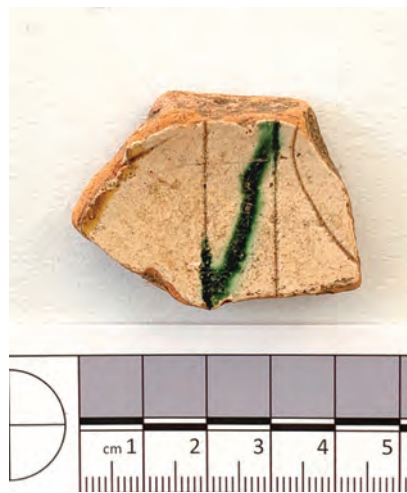
104.

105.

106.

107.

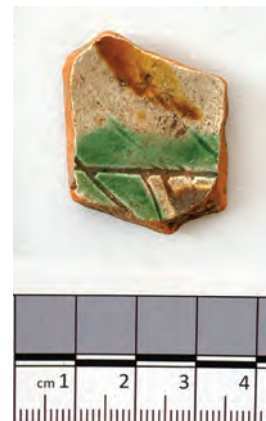
108.

109.

110.

111.

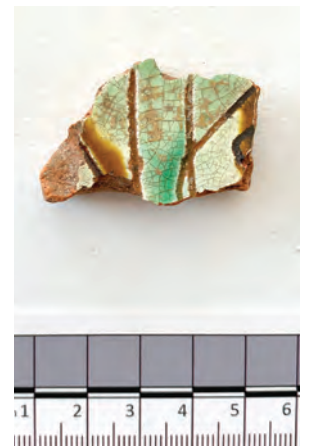
112.

113.

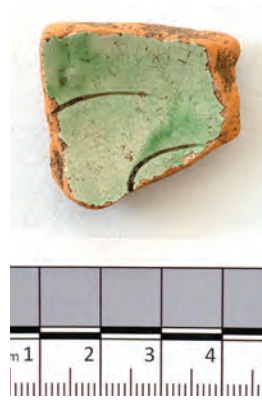
114.

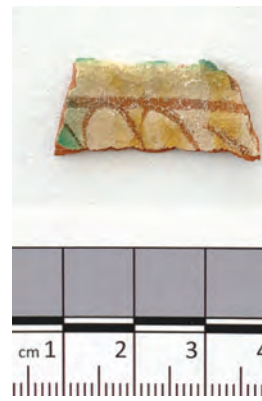
115.

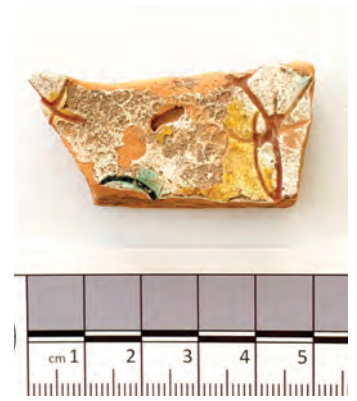
116.

117.

118.

119.

120.

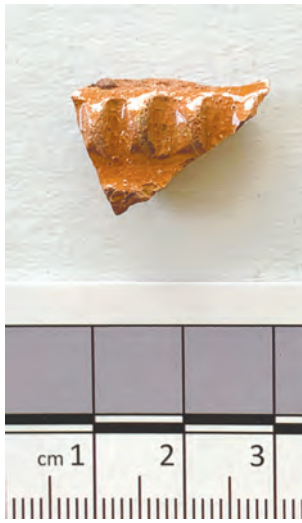
121.

122.

123.

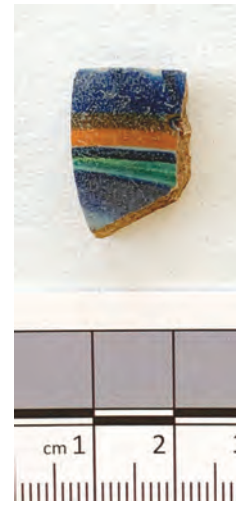
124a.

124b.

125.

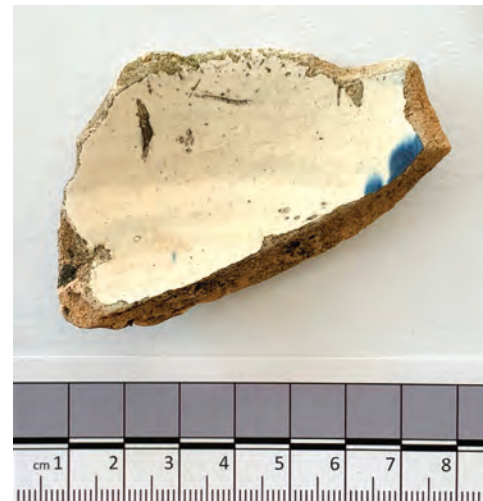
126.

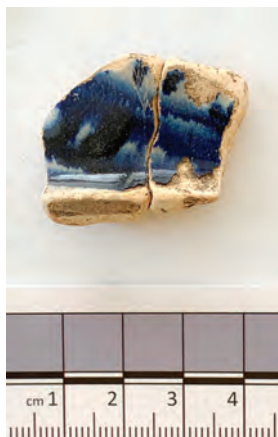
127.

128.

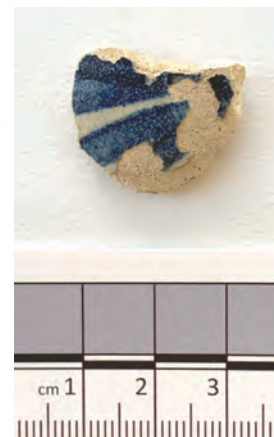
129.

130.

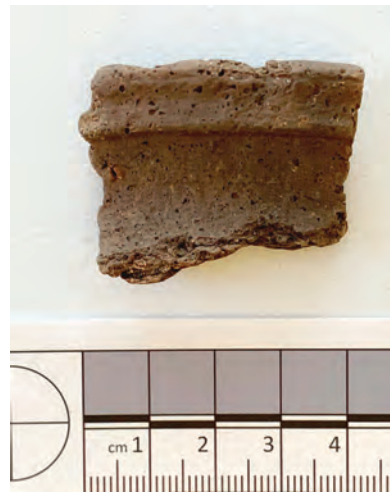
131.

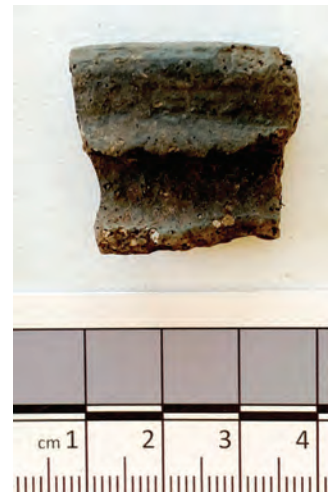
132.

133.

134.

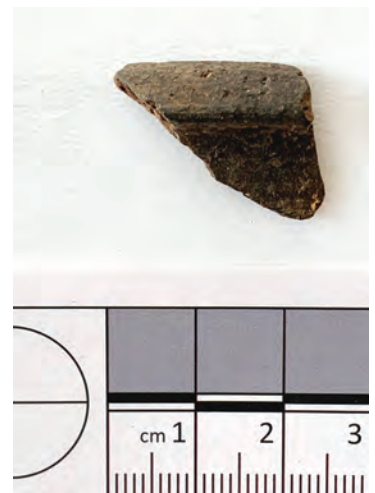
135.

136.

137.

138.

139.

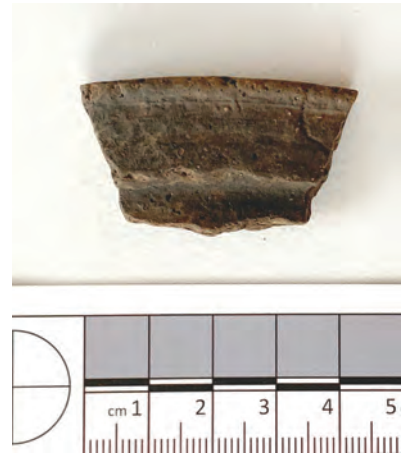
140.

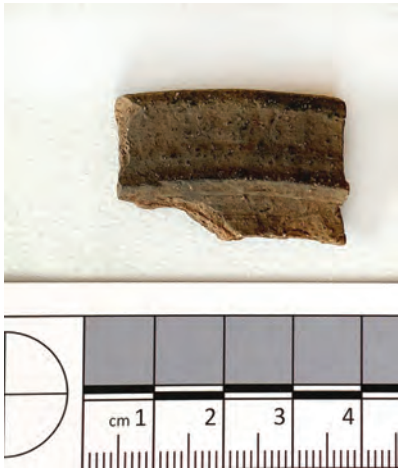
141.

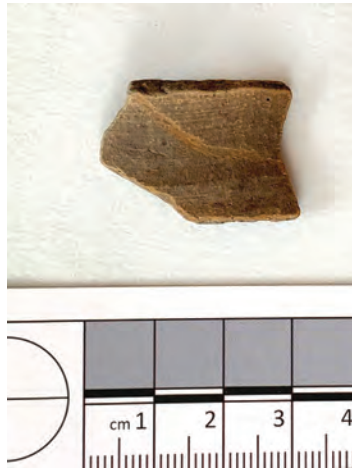
142.

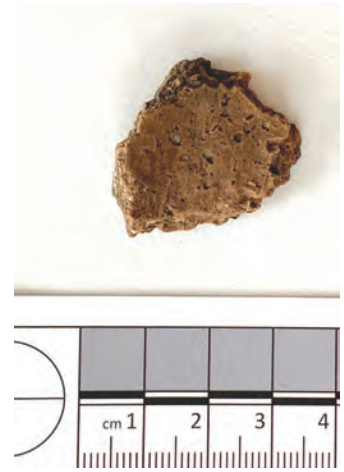
143.

144.

145.

146.

147.

148.

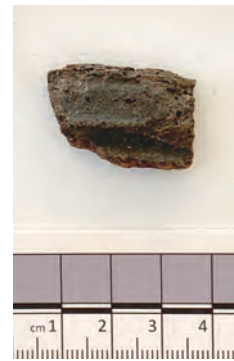
149.

150.

151.

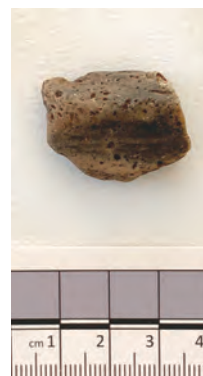
152.

153.

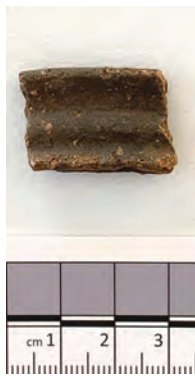
154.

155.

156.

157.

158.

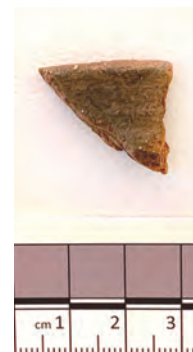
159.

160.

161.

162.

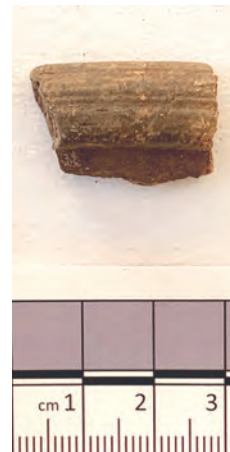
163.

164.

165.

166.

167.

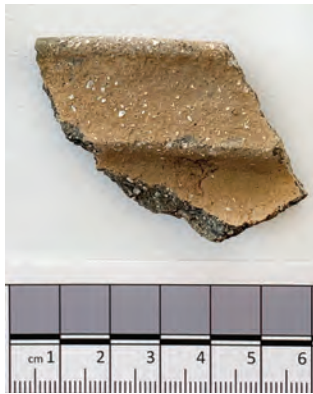
168.

169.

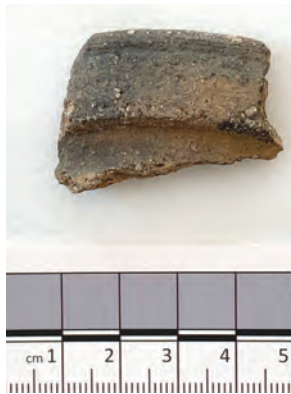
170.

171.

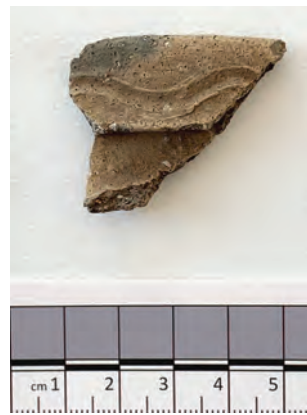
172.

173.

174.

175.

176.

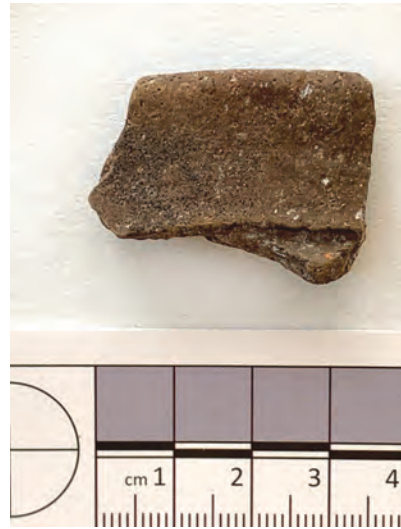
177.

178.

179.

180.

181.

182.

183.

LITERATURA / LITERATURE

- ALBERI, D. 1997. *Istria. Storia, Arte, Cultura*, Trieste, Lint Editoriale Srl.
- BERTOŠA, M. 1995. *Istra: Doba Venecije (XVI.-XVIII. stoljeće)*, Povijest Istre, Knjiga 2., drugo prerađeno i dopunjeno izdanje, Pula, Zavičajna naklada "Žakan Juri".
- BERTOŠA, S. 2005. *Rašpor i rašporski kapetanat, Povijesni pregled*, Mala biblioteka, sv. 4, Pazin, Katedra Čakavskog sabora za povijest Istre.
- BRADARA, T. 2004. Španjolska keramika na području Istre, *Histria Antiqua*, 12, 93-102.
- BRADARA, T. 2006. *Kasnosrednjovjekovna i renesansna keramika s područja Istre. Stolno posuđe od 14. do 16. st.*, Katalog 69, Arheološki muzej Istre, Pula.
- BRADARA, T. 2007. Prilog poznavanju kasnosrednjovjekovnog i renesansnog keramičkog stolnog posuđa s područja Istre. Ukrasni motivi na keramičkim nalazima iz Kaštela Rašpor. *Buzetski zbornik*, 34, 65-72.
- BRADARA, T. ; KRNJAK, O. 2016. *Temporis Signa. Arheološka svjedočanstva istarskog novovjekovlja / Testimonianze archeologiche dell'età moderna in Istria / Archeological evidence of the Istrian modern era*, s priložima /contributi / with contributions Elena Uljančić-Vekić, Tomislav Šeparović, Monografije i katalozi, 26, Pula, Arheološki muzej Istre.
- BRADARA, T. 2017. (ed.), *Mletačko-austrijska granica u Istri*, Monografije i katalozi 29, Pula, Arheološki muzej Istre.
- BURŠIĆ-MATIJAŠIĆ, K. 1984. Prilog prehistorijskoj topografiji Bužeštine, *Buzetski zbornik*, 7-8, Buzet, 235-245.
- BURŠIĆ-MATIJAŠIĆ, K. 2007. *Gradine Istre. Povijest prije povijesti*, Pula, Zavičajna naklada "Žakan Juri".
- BURŠIĆ-MATIJAŠIĆ, K. 2007.a, Alberto Puschi i Bužeština, *Buzetski zbornik*, 34, Buzet, 11-64.
- COSTANTINI, R. 1994. Le ceramiche medievali rivestite: le produzioni smaltate e la ceramica graffita, S. Lusuardi Siena, *Ad Mensam. Manufatti d'uso da contesti archeologici fra tarda antichità e medioevo*, Udine, 263-312.
- DEGRASSI, A. 1930. Ricerche sui limiti della Giapida, *Archeografo Triestino*, ser. III, 15 (1929-1930), 263-299.
- DELONGA, V. 1986. Nalazi hispano-maurske majolike na arheološkom lokalitetu Bribir, *Starohrvatska prosvjeta*, s. 3, 6, 165-175.
- DRIESCH, A. VON DEN 1976. *Das Vermessen von Tierknochen aus Vor- und Frühgeschichtlichen Siedlungen*, München.
- FERNANDEZ-JALVO, Y. ; ANDREWS, P. 2016. *Atlas of Taphonomic Identifications*. Dordrecht, Springer.
- GELICHI, S. 1988. La maiolica italiana della prima metà del XV secolo: la produzione in Emilia Romagna e i problemi della cronologia, *Archeologia Medievale*, 15, 65-104.
- GUSAR, K. 2007. Kasnosrednjovjekovna i novovjekovna glazirana keramika s lokaliteta sv. Križ u Ninu, *Archaeologia Adriatica*, 1, 175-198.
- GUSAR, K. 2010. *Kasnosrednjovjekovna i novovjekovna glazirana keramika na širem zadarskom području*, doktorski rad, Zadar, Sveučilište u Zadru, 2010.
- GUTJAHR, Ch., TIEFENGRABER, G., 2004. Die mittelalterliche Wehranlage "Turmbauerkogel" bei Eibiswald (Ivnik), Bez. Deutschlandsberg, Weststeiermark, *Arheološki vestnik*, 55, 439-480.
- HILLSON, S. 2005. *Teeth*. New York, Cambridge University Press.

- KALČIĆ, M. 2007. (ed.), Integrirani program za susjedstvo Slovenija – Mađarska –Hrvatska 2004.–2006., *Istarski kašteli - I castelli Istriani*, Revitas.
- KLEN, D. 1960. Fragmenti rašporskog urbara iz prve polovine XV. stoljeća, *Jadranski zbornik*, vol. IV, Rijeka, 155–182.
- KOMŠO, D. 2003. Pećine Istre – mjesta življenja od prapovijesti do srednjeg vijeka, *Histria Antiqua*, 11, Pula, 41–54.
- KOROŠEC, J. 1972. Pojam Gradina, *Enciklopedija likovnih umjetnosti*, 2, D–Ini, Zagreb, 443.
- KÖNIG, H. E., LIEBICH, H. G. 2008. *Anatomija domaćih sisavaca*. Zagreb, Naklada Slap.
- KOSI, M. 2018. *Spopad za prehode proti Jadranu in nastanek „Dežele Kras“*. *Vojaška in politična zgodovina Krasa od 12. do 16. stoletja*, Ljubljana, Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU.
- LYMAN, R. L. 1994. *Vertebrate Taphonomy*. UK, Cambridge University Press.
- LO MELE, E. 2015. *Tipologia e diffusione delle produzioni ceramiche in Romagna tra XIII e XV secolo*. Neobjavljena doktorska disertacija, Università di Bologna.
- MARCHESETTI, C. 1903. *I Castellieri Preistorici di Trieste e della Regione Giulia*, Trieste 1903., Estratto dagli Atti del Museo civico di storia naturale. Volume IV. Della Serie nuova.
- MATIJAŠIĆ, R. 2006., La Liburnia settentrionale all’inizio del Principato: uno schizzo dell’organizzazione amministrativa e territoriale, *Les routes de l’Adriatique antique (Géographie et économie)*, *Putovi antičkog Jadrana (Geografija i gospodarstvo)*, ur. S. Čače, A. Kurilić, F. Tassaux, Ausonius Éditions, Memoires 17, Presses Universitaires de Zadar, Bordeaux – Zadar, 81–87.
- OLUJIĆ, B. 2007. *Povijest Japoda*. Pristup, Zagreb.
- PETRICIOLI, S. 1984. Hispano–maurska majolika iz Zadra, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 24, 51–71.
- SACCARDO, F. 2002. Venezia: un quadro delle produzioni ingobbiate dal XIII al XVIII secolo, *Atti*, 34, *Convegno internazionale della ceramica: Problemi e aspetti delle produzioni ingobbiate, origini e sviluppi, tecniche, tipologie*, 101–116.
- SCHMID, E. 1972. *Atlas of Animal Bones for Prehistorians, Archaeologists and Quaternary Geologists*, Amsterdam.
- SEETAH, K. 2006. *The importance of cut placement and implement signatures to butchery interpretations*, Rad predstavljen na 10. konferenciji International Council for Archaeozoology, Essay Prize Submission, Mexico City, Mexico.
- SILVER, I. A. 1969. The Ageing of Domestic Animals, D. Brothwell, E. S. Higgs (eds.), *Science in Archaeology*, 283–302, , London, Thames and Hudson.
- ŠIREC, D. 1984.–1985., Srednjovjekovna keramika iz cisterne kastruma na otoku Brioni, *Histria archaeologica*, 15–16, 85–107.
- ŠIREC, D. 1989. Nalazi kasnog srednjeg vijeka i do naših dana, *Pula, Forum - arheološka istraživanja*, Katalog 44, Pula, Arheološki muzej Istre.
- ŠIREC, D. 1995, Primjerci gravirane renesansne keramike iz kaštela Dvigrad, *Histria archaeologica*, 26, 131–170.
- ŠIREC, D. 1996. Pula, Ušpon B. Lupetine. Blok XI/22–23 – Nalazi mlađih razdoblja, *Arheološki nalazi u Puli i Istri tijekom 1995*, Katalog 50, Pula, Arheološki muzej Istre.
- ŠTULAR, B. (ed.), 2015. *Smednik Castle*, Ljubljana, Inštitut za arheologiju ZRC SAZU.